

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ 3-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARININ DAVRANIŞ
PROBLEMLERİ ve ANNE-BABA TUTUMLARININ İNCELENMESİ

TEZİ YAZAN
Yasin ULU

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre AYNA (Dicle Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Murat KOÇ (Çağ Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. İbrahim İNAN (Çağ Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / OCAK 2018

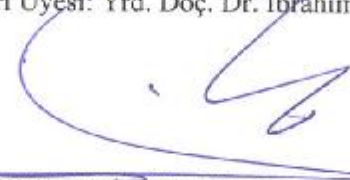
ONAY

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

201510011 numaralı öğrencimiz olan **Yasin ULU** tarafından hazırlanan “**OKUL ÖNCESİ 3-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARININ DAVRANIŞ PROBLEMLERİ ve ANNE-BABA TUTUMLARININ İNCELENMESİ**” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından oy birliği ile **PSİKOLOJİ** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

.....
Üniv. Dışı - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre AYNA
(Dicle Üniversitesi)

.....
Üniv. İçi - Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. İbrahim İNAN

.....
Üniv. İçi – 1.Yedek Jüri Üyesi: Doç. Dr. Murat KOÇ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.....
05/01/2018
Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

“Birçoğumuz tutkularımızı izlemekten ve istediğimiz işleri yapmaktan korkarız. Çünkü bu risk almayı ve başarısızlığa dayanabilmeyi gerektirir. Ama bütün kalbinizle tutkunuzun izinden gitmek, aslında kendi başına bir başarıdır. En büyük yanlış hiç denememektir.”

ROBYN ALLAN

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

05/ 01 / 2018

Yasin ULU

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimimden başlayarak tüm akademik maceram boyunca bana her zaman destek olan değerli eşim Havva ULU ve oğlum Arda Berkay ULU'ya,

Hayata adım attığım günden beri yanımda olan ve desteklerini hep hissettiğim değerli büyükbabam İbrahim ULU, değerli anneannem Emine ULU'ya ve ailemin diğer üyelerine,

İlk Öğretmenim Nezahat ÖZTÜRK ve bana çalışma azmini aşıl原因an çok değerli Hocam Şaban KUMCU'ya,

Tez çalışmam boyunca yönlendirici ve yardımcı olarak desteğini esirgemeyen değerli Hocam & Tez Danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre AYNA'ya,

Akademik çalışmalarım esnasında yazım ve düzenleme konusunda her zaman yardım/desteğini esirgemeyen kıymetli Nurten AK Hocama,

10 Ocak 2017 tarihinde İstanbul Kadıköy'de kurduğu enstitünün etrafında kedi beslediği gerekçesiyle çıkan bir tartışmada hayatını kaybeden, vefat etmeden önce kendisinden ders/eğitim/fikir alma fırsatı bulduğum için kendimi şanslı hissettiğim değerli hocamız merhum Klinik ve Adli Psikolog Yrd. Doç. Dr. Alper ENGELER'e

Son olarak üniversitemizin Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü olan değerli Hocamız Doç. Dr. Murat KOÇ ve Yrd. Doç. Dr. İbrahim İNAN Hocamız başta olmak üzere, Çağ Üniversitesi'nin tüm Hocaları ve tüm Emekçilerine tek tek teşekkür ederim...

Bir Teşekkür de Kendime Ediyorum...

ÖZET**OKUL ÖNCESİ 3-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARININ DAVRANIŞ
PROBLEMLERİ ve ANNE-BABA TUTUMLARININ İNCELENMESİ****Yasin ULU****Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı****Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre AYNA****Ocak 2018, 108 sayfa**

Okul öncesi 3-6 yaş grubu çocukların davranışları üzerine yurt içi ve yurt dışında birçok çalışma yapılmıştır. Bu davranış problemlerine karşı anne ve babalar farklı şekillerde hareket etmektedirler. Anne-babalar yaşadıkları ortam, aldıkları kültür, eğitimlerine göre davranış problemlerine karşı farklı tutumlar göstermektedirler. Bu nedenle okul öncesi 3-6 yaş grubu çocukların davranış problemlerine anne-baba tutumlarının ilişkisinin incelenmesi amacıyla bu araştırma yapılmıştır.

Bu araştırma Karaman il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 10 adet okul öncesi eğitim kurumu arasından, çalışmanın yapıldığı yaz tatilinde açık bulunan 5 okul öncesi eğitim kurumunun toplam 432 öğrencisi içinden 3-6 yaş arasındaki 207 çocuk ve bu çocukların anne babaları üzerinde yapılmıştır. Araştırmada çocukların davranış problemlerine anne-baba tutumlarının ilişkisi “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği” (OÖDSTÖ) ve “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği” (PARI)’ne göre belirlenmiştir. OÖDSTÖ’ye göre çocukların “Kendilerine Ait Odası” değişkeniyle, sadece “Düşmanlık-Saldırganlık” toplam puanı arasında sınırdan anlamlılık saptanmıştır.

PARI’ya göre ise “Ailenin Ekonomik Durumu”, çocuğun “Cinsiyeti” ve “Kardeş Sayısı” değişkenleri ile sadece “Demokratik Davranma ve Eşitlik” arasında; Annenin “Eğitim Durumu” ve “Medeni Durumu” ile sadece “Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi” arasında; babanın “Medeni Durumu” ile sadece “Karı Koca Geçimsizliği” arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Sonuç olarak 3-6 yaş çocuklarda kendisine ait odasının olması saldırgan davranışları değiştirebileceği, annenin ev kadınlığını reddetme ve demokratik olma duygusunun eğitime ve boşanmaya bağlı olarak farklılaşabileceği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Anne Baba Tutumu, Davranış Problemleri, Okul Öncesi Dönem.

ABSTRACT**BEHAVIOR PROBLEMS OF CHILDREN 3-6 YEARS OLD FROM SCHOOL
AND INVESTIGATION OF MOTHER-FATHER CHILDREN****Yasin ULU****Master Thesis, Department of Psychology****Supervisor: Assist. Prof. Dr. Yunus Emre AYNA****January 2018, 108 pages**

A number of studies have been conducted on the behaviors of pre-school children aged 3-6 in up country and abroad. Mothers and fathers act in different ways against these behavior problems. Parents show different attitudes towards behavior problems according to the environment they live in, the culture they take, and their education. For this reason, this research was conducted to examine the relationship between parental attitudes and behavioral problems of pre-school children aged 3-6 years.

This study was carried out among 10 pre-primary education institutions affiliated to the Ministry of National Education in Karaman province, among a total of 432 pupils, 207 children between 3-6 years of age and parents of 5 pre-primary education institutions that were open during summer vacation. The relationship of parental attitudes to behavior problems in children was determined according to the "Scanning Scale of the Behavioral Problems in Preschool Education" (SSBPPE) and "The Parental Attitude Research Instrument" (PARI). According to the SSPPPE, significance at the border was determined between the children's "Own Room" variable and only the "Hostility-Aggression" total score.

According to PARI, significant differences were determined between "Variable Economic Status", "Gender of the Child", "Number of Siblings" and only "Democratic Conduct and Equality", between the "Education Status" and "Marital Status" of the mother and only the "Mother's rejection of the housewife", between the "marital status" of the father and only the "wife and wife incompatibility". As a result, it is thought that in 3-6-year-old children their own room may change the aggressive behavior, the

mother's rejection of housewife and the feeling of being democratic may differ depending on the education and divorce

Keywords: Parental Attitude, Behavioral Problems, Preschool Period.

ÖNSÖZ

Okul öncesi yaş grubu çocuklarının davranış problemleri ve anne baba tutumları arasında bir ilişki olup olmadığı, araştırmacılar tarafından merakla incelenip ele alınmaktadır. Bu yaş grubunda olan çocukların olumsuz anne baba tutumlarına sahip olması, bu çocukların ileri yaşlarında ve şimdiki dönemlerinde çeşitli davranış problemlerinin ortaya çıkmasında etkisi olabilmektedir. Anne baba tutumları sonucu, okul öncesi yaş grubu çocuklarının davranış problemlerinin ortaya çıkması çocukların psikososyal bakımdan gelişimlerini de olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın literatürde özgün ve öncü bir çalışma olacağı ve okul öncesi dönem çocukları ile ilgili araştırma yapan, merak eden kişilerin güvenle başvurabileceği bir kaynak olacağı düşünülmektedir. Nedeni ise; okul öncesi 3-6 yaş grubu çocuklarının davranış problemleri ve anne baba tutumlarının incelenmesine yönelik olarak az çalışılmış çalışmalardan birisi olmasıdır.

Anne ve babaların, çocuklarına karşı takınmış oldukları tavır ve tutumların sebeplerinin anlaşılması, çocuklarımızın bu toplumun bir parçası ve geleceğimizin teminatı olmalarının bilincine varılması, böylece her anlamda daha sağlıklı bireylerin yetişmesi ve daha huzurlu, mutlu bir toplum olabilmemiz dileğiyle...

OCAK, 2018

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ	x
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar LİSTESİ	xiv
EKLER LİSTESİ	xv

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Arka Planı	1
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Problemi	6
1.4. Araştırmanın Alt Problemleri	7
1.5. Araştırmanın Önemi	8
1.6. Araştırmanın Hipotezleri	9
1.7. Araştırmanın Sayıtları	13
1.8. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	13
1.9. Tanımlar	14

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	15
2.1. Okul Öncesi Eğitim	15
2.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Önemi	15
2.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Gelişim	16

2.2.1. Duyusal Motor Dönem (0-2 yaş)	17
2.2.2. İşlem Öncesi Dönem (2-6 yaş).....	17
2.3. Davranış Problemleri	18
2.3.1. Davranış Bozuklukları	18
2.3.2. Duygusal Bozukluklar.....	19
2.3.3. Alışkanlık Bozuklukları	19
2.4. Okul Öncesi Dönemdeki Davranış Problemleri.....	20
2.4.1. Kavgacı ve Saldırgan Davranışlar.....	22
2.4.2. Korku Dolu ve Endişeli Olma.....	23
2.4.3. Aşırı Hareketlilik ve Dikkat Eksikliği.....	23
2.4.4. Kekemelik	25
2.4.5. İnatçılık	26
2.4.6. Tırnak Yeme.....	27
2.4.7. Parmak Emme	27
2.4.8. Altını Islatma (Enürezis).....	28
2.4.9. Dışkı Kaçırma (Enkoprezis).....	29
2.4.10. Tikler	30
2.4.11. Yeme Bozuklukları	30
2.5. Okul Öncesi Dönemde Görülen Davranış Problemlerine Neden Olan Faktörler31	
2.5.1. Demografik Risk Faktörleri	31
2.5.2. Biyolojik Risk Faktörleri.....	32
2.5.3. Psiko-Sosyal Risk Faktörleri.....	33
2.6. Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları	33
2.6.1. Aşırı Hoşgörülü (İzin Verici) Ebeveyn Tutumu	35
2.6.2. Baskıcı (Otoriter) Ebeveyn Tutumu.....	36
2.6.3. Demokratik Ebeveyn Tutumu	37
2.6.4. İlgisiz (Kaygısız) Ebeveyn Tutumu	38
2.6.5. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu	39
2.6.6. Reddedici Ebeveyn Tutumu.....	40
2.6.7. Tutarsız (Dengesiz) Ebeveyn Tutumu	41

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	43
3.1. Araştırmanın Amacı	43
3.2. Araştırmanın Modeli	43
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	43
3.4. Araştırmanın Yapılışı (Prosedür)	44
3.5. Veri Toplama Araçları	44
3.5.1. Kişisel Bilgi Formu	44
3.5.2. Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği	44
3.5.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği.....	45
3.6. Verilerin Analizi.....	46

BÖLÜM IV

4. BULGULAR	48
4.1 Aileye Ait Demografik Değişkenlerin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	48
4.2. Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği Alt Boyutları İle İlişkin Bulgular	50
4.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğine İlişkin Bulgular.....	54

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM	65
-----------------------------------	----

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	70
6.1. Sonuçlar	70
6.2. Öneriler	72
7. KAYNAKÇA	73
8. EKLER	82
9. ÖZGEÇMİŞ	93

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1. Anne ve Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği	34
Tablo 2. Ölçeklere Ait Tukey' Additivity ve Hotelling T2 Test Sonuçları	47
Tablo 3. Aileye Ait Demografik Değişkenlerin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	48
Tablo 4. Cinsiyet ile OÖDSTÖ Alt Boyutları İlişkisi.....	50
Tablo 5. Kardeş Sayısı ile OÖDSTÖ Alt Boyutları İlişkisi	51
Tablo 6. Kaçınıcı Çocuk Olmak ile OÖDSTÖ Alt Boyutları İlişkisi	52
Tablo 7. Çocuğun Birlikte Yaşadığı Kişi ile OÖDSTÖ Alt Boyutları İlişkisi.....	53
Tablo 8. Çocuğun Kendisine Ait Odanın Varlığı İle OÖDSTÖ Alt Boyutları İlişkisi..	53
Tablo 9. Cinsiyet ile PARI Alt Boyutları İlişkisi	54
Tablo 10. Ekonomik Durum İle PARI Alt Boyutları İlişkisi	55
Tablo 11. Kardeş Sayısı İle PARI Alt Boyutları İlişkisi	56
Tablo 12. Anne Yaşı İle PARI Alt Boyutları İlişkisi	57
Tablo 13. Babanın Yaşı İle PARI Alt Boyutları İlişkisi	58
Tablo 14. Anne Eğitim Durumu İle PARI Alt Boyutları İlişkisi	59
Tablo 15. Babanın Eğitim Durumu İle PARI Alt Boyutları İlişkisi	59
Tablo 16. Annenin Medeni Durumu İle PARI Alt Boyutları İlişkisi.....	60
Tablo 17. Babanın Medeni Durumu İle PARI Alt Boyutları İlişkisi	61
Tablo 18. Çocuğun Yaşadığı Ebeveyni İle PARI Alt Boyutları İlişkisi	62
Tablo 19. Çocuğun Kendi Odası Olup Olmaması İle PARI Alt Boyutları İlişkisi.....	63
Tablo 20. Çocuğun Kronik Hastalığı Olup Olmaması İle PARI Alt Boyutları İlişkisi .	64

EKLER LİSTESİ**Sayfa No:**

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	82
Ek 2. Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği (OÖDSTÖ).....	83
Ek 3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)	85
Ek 4. Etik Kurul Raporu	89
Ek 5. Karaman Valiliği Anket İzin Belgesi	90
Ek 6. MEB Anket İzin Belgesi	91
Ek 7. Tez Anket İzin Yazısı.....	92

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı

Toplumun en küçük yapı taşını oluşturan aile hem bireysel anlamda hem de toplumsal anlamda birçok görevi ifa eden ve bunları yerine getirebildiği çerçevede de varlığını devam ettiren bir yapıdır (Uluocak ve Bulut, 2011). Aile aynı zamanda toplumun ayakta kalmasını sağlayan temel dinamiklerdendir. Toplumun temelindeki bu yapı taşı ne kadar sağlam olursa toplumda da o denli sağlıklı bireyler yer alacaktır.

Aile toplumun devamını sağlarken bünyesinde barındırdığı bireylere de farklı anlamlarda nitelikler kazandırmaktadır. Bu anlamda yüklenmiş olduğu en önemli görev, çocuklara yaşamış olduğu toplumun kültür ve değerlerini öğretme misyonudur. Aynı zamanda hem çocukların hem de diğer aile fertlerinin kendisini güven içerisinde hissettiği, sevgi ve şefkatin kaynağı olan sıcak bir ortam olarak da psikolojik bir görevi bulunmaktadır (Çakır, 2013). Bir kadın ve bir erkeğin birlikteliğiyle başlayan bu sıcak ortam çocukla birlikte zenginleşmekte, aile sayısal anlamda artarken sosyolojik anlamda da klasik bir ailenin de başlangıcını oluşturmaktadır.

Aile, bireylerin hem birbirini etkilediği hem de birbirinden etkilendiği iç içe geçmiş bir yapıdır. Etkileşimin sürekli devam ettiği, canlı ve hareketli olduğu bu yapı sadece karı kocadan oluştuğu durumlarda ilişkiler daha sakinken, üçüncü bir şahıs olarak çocuğun katılımı ile ilişkiler daha karmaşık bir hal almaya başlar (Özkardeş 2012).

Ailenin en küçük meyvesi olan çocuk doğduğu andan itibaren öğrenmeye başlamaktadır. İlk deneyimlerini anne ve babanın rehberliğinde yaşarken, almış olduğu ilk eğitimde bu şekilde aile ortamında olmaktadır. Öğrenmiş olduğu bu ilk bilgiler sonraki yaşantısında göstereceği davranışların da temelini oluşturmaktadır. Bu davranışlar olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilmektedir.

Ailenin çocuk üzerindeki etkisi doğum öncesi başlamakta ve hayat boyu da devam etmektedir. İlk yıllarda ailenin çocuk üzerinde bırakmış olduğu etkinin sonraki yıllarda kişiliğinin şekillenmesinde son derece önemli olduğunu günümüzde yapılmış olan çalışmalar ortaya koymaktadır (Çağdaş, 2012). Kırkincioglu (2003)'na göre çocuğun sevgi haznesi 0-2 yaş dolaylarında hızlı bir şekilde dolmaktadır ve bu dönemde ona gösterilen sevgi onun da hayat boyu dağıtacağı sevgilerin merkezini

oluşturmaktadır. Bu doğrultuda kişiliğinin de sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi adına ilk temelleri aile ortamında almaktadır. Sevgi ile büyüyen bu çocuk hayat boyunca insanlara güvenmeyi, başkalarına sevgiyle yaklaşmayı düstur edinecektir. Aile üyelerinin birbirlerine karşı tutum ve tavırları, etkileşimleri çocuğun da aile ortamındaki konumunu belirlemektedir. Bu dönem aynı zamanda çocuğun başkalarını da taklit etme isteğinin çok yüksek olduğu bir dönemdir. Çocuk bu dönemde ilk deneyimlerini yaşar ve sosyal bir insan olmaya başlar. Bu çerçevede en küçük ayrıntısına kadar kopya edeceği bir modele de ihtiyaç duymaktadır (Dursun, 2010). Çocuk sergilenen davranışlar doğrultusunda kendine uygun ilk modeli aile efradından seçer ve yaşayarak bazı şeyleri öğrenir. Doğruyu yanlış, günahı sevabı, iyiyi kötüyü ve diğer toplumsal değerleri ilk olarak burada görür ve belli oranda bunları kişiliğine işler. Bununla birlikte fiziksel ihtiyaçları olan korunma, barınma, giyinme, uyku, beslenme; ayrıca psikolojik ve sosyal ihtiyaçlar olan güven, bağımsızlık, sevmeye ve sevilme, sorumluluk, başarı, hak ve ödevler gibi temel olguları ilk defa aile ortamında öğrenir. Bir yönüyle okul olan ev ortamında anne-baba ile çocuk arasındaki birliktelik ve aralarındaki ilişkilerin şekillenmesi, anne babanın tavır ve davranışları ile ortaya konmaktadır. Bu çerçevede çocuğun yaşamış olduğu davranış veya uyum bozukluklarının sebepleri noktasında ilk incelenecek alan anne baba ve çocuk arasındaki ilişkilerdir (Günalp, 2007).

Çiftler, çocuk sahibi olduktan sonra karı kocalık rollerinin yanı sıra anne baba rollerini de üzerlerine yüklemiş olmaktadır (Şendil ve Kaya Balkan, 2005). Duygusal olgunluk ve ebeveynlik annelik kavramını özetlerken, duygusal destek ve sorumluluk paylaşımı da babalık kavramını özetlemektedir (Yavuzer, 2013; Saygılı ve Çankırlı, 2013).

Maccobi (2002)'ye göre anne-babalar çocuğun sosyalleşmesi aşamalarında tek kaynak olmamakla birlikte en önemli faktördür. Anne-baba ve çocuk ilişkisini inceleyen birçok farklı teori bulunmakla birlikte hepsi de çocukluğun ilk yılları üzerinde durmaktadır. Bu noktada gelişim teorileri ve yaklaşımları çocuğun fiziksel ve sosyal anlamda gelişimini belirlemede anne baba tutumunun önemini dikkate almakta ve anne babanın rollerine özellikle vurgu yapmaktadırlar.

Yetişmiş ve bundan sonra da yetiştirilecek olan nesiller bir anlamda anne-babaların eseridir. Bu anlamda ebeveynlerin çocuklara karşı takınmış olduğu tavırlar ve kullanmış oldukları yöntemler son derece önemlidir. Çocukları sağlıklı bir birey olarak yetiştirmeyi bir dizi kural ve yöntem şeklinde düşünmek yanılmalara sebep olmaktadır. Çünkü bu işin ne tek bir yolu, ne de tek bir doğrusu bulunmaktadır (Yörükoğlu, 2014).

Çocuğun ileriki yaşamında aile üyeleriyle, akranlarıyla ve diğer insanlarla daha sağlıklı iletişim kurabilmesi adına kendisini geliştirmesi ve şekillendirmesi anne babalarının tutum ve davranışlarıyla doğrudan bağlantılıdır (Ekşi, 1999). Yapılan araştırmaların birçoğuna göre demokratik ve hoşgörülü bir ortamda yetişen çocukların akranlarına oranla daha yaratıcı, etkin ve girişken oldukları da ortaya konmuştur (Yavuzer, 2008). Daha demokratik bir ortamın olduğu bir aile ortamında yetişen çocukların daha tutarlı davranışlar sergilediği ve kişilik anlamında olumlu özelliklere sahip oldukları gözlenirken; olumsuz tavırların yoğun olduğu bir aile ortamında yetişen çocukların ise kişilik ve davranış anlamında sıkıntılar yaşadıkları gözlenmiştir (Erdinç, 2009).

Anne babanın vermiş olduğu eğitimin yapılan çalışmalarla birlikte yetersizliği anlaşılmış ve bu noktada ikinci bir sosyal ortam olarak okul öncesi eğitime olan ihtiyaç daha da artmıştır. Bu kurumlar çocuğun aileden sonra sosyalleşmeye başlamış olduğu ilk yer olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklar aile sonrasında girmiş olduğu bu süreçte arkadaşları, öğretmenleri ve yaşadığı toplumla birlikte çevreye de uyum sağlamaya başlamaktadır. Bununla birlikte bu eğitim kurumları ile aile arasında işbirliği daha da artmakta ve aileler okul öncesi eğitimde fazlasıyla rol almaya başlamaktadırlar (Olçay, 2008). Yapılan çalışmalar okul öncesi eğitimin yanı sıra anne-baba eğitiminin de gerekli olduğunu ortaya koymuştur. Bu anlamda okul öncesi eğitim kurumlarında anne-baba eğitimine yönelik çalışmaların arttığı da gözlenmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2011).

Yılmaz, (2003), Erken Çocukluk Eğitimi olarak da adlandırılan okulöncesi eğitim, çocuğun doğumundan, ilköğretime başladığı güne kadar geçirdiği 0-6 yaşları kapsamına alan ve çocukların tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri doğrultusunda gerçekleştirmeye çalışan, duyguların gelişimini ve algılama gücünü artırarak akıl yürütme sürecinde çocuklara yardımcı olan ve yaratıcılığını geliştiren; çocukların milli, manevi, ahlaki, kültürel ve insani değerlere bağlılığını sağlayan; kendini ifade etmesine, öz denetimlerini sağlayabilmesine ve bağımsızlık kazanmasına olanak sağlayan, sistemli bir eğitim sürecidir (Akt. Derman ve Başal, 2013, s.560).

Okul öncesi eğitim, çocuğun ruh sağlığı açısından gelişimine ciddi anlamda katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda çocuğun bağımsızlaşmasına ve duygularını belli

oranda düzenlemesine, birey olarak kendinin farkına varmasına, saldırganlığının ve olumsuz davranışlarının da denetlenmesine imkân sunmaktadır (Dursun, 2010).

Turner ve Haris (1984)'e göre okul öncesi dönem; çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal anlamda gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemdir. Aynı zamanda her bireyin doğuştan getirmiş olduğu özelliklerini daha üst bir seviyeye çıkarması açısından da son derece kritik bir dönemdir. Bu dönemde alabileceği eğitim çocuğun gelişimi açısından çok önemliyken yapılan araştırmalar çocuğun gelişiminde en büyük etkiye sahip olan unsurun anne baba olduğunu ortaya koymaktadır.

Anne babanın çocuk üzerindeki etkisinin en yüksek olduğu dönem hayatın ilk basamaklarını da teşkil eden ana sınıfı öncesi dönemdir. Okula başladıktan sonra öğretmen ve arkadaş çevresiyle birlikte etkilendiği unsurlar daha da artan çocuk anne baba etkisinden uzaklaşsa da bu etki yetişkinliğe kadar en etkili unsur olmaya devam edecektir. Yaşamı boyunca model aldığı bireyler değişse de kız çocuklar için anne, erkek çocuklar için de babalar her zaman için ilk etkili model olmuştur. Anne babanın iyi bir rol model olabilmesi için tavır davranışlarının da ideal olması gerekmektedir.

Aile içindeki tutum ve davranışlar, anne babanın çocuklara yaklaşımı çerçevesinde şekillenirken, içinde bulunulan toplumun değer yargılarına ve demokratik özelliklerine göre de değişikliğe uğrayabilmektedir. Anne baba davranışları da bu çerçevede zaman zaman modern bir yapıya bürünürken, zaman zamanda daha tutucu bir anlayışa çevrilebilmektedir. Günümüzde ise teknolojik gelişmeler çerçevesinde çocukların hayata bakışındaki değişimler de anne baba tutumları etkilemektedir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2005; Yılmaz, 2004).

Anne babaların çocuklara karşı takındıkları tavırlar çocuğun gelişimine olumlu katkısı olabileceği gibi olumsuz olarak gelişimine zarar da verebilmektedir. Bu tutumlar çocukların gelişimini doğrudan etkilerken diğer taraftan da davranışlarının şekillenmesinde önemli bir etkidir. Çocuk davranışlarının çok çeşitli olduğu yapılan birçok araştırma ile ortaya konmuştur ve ailenin de tutumlarına göre de değişim gösterebilmektedir. Bu noktada anne babanın tutum ve davranışları, değer yargıları, hayattan beklentileri, amaçları çocuğun davranışlarını doğrudan etkilemektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışmalarda ebeveynlerin çocuklara yaklaşımlarındaki farklılıktan yola çıkarak birçok farklı anne baba tutum modeli olduğu ortaya konmuştur. Bu anne baba modelleri ile ilgili yapılan çalışmalar genel anlamda otoriter, hoşgörülü, kontrollü, sorumlu ve ihmalkâr anne baba tutumları şeklinde özetlenebilmektedir (Bornstein ve

Bornstein, 2007). Demokrat anne-baba tutumunun dışındaki yaklaşımlar bu dönem ve sonrasında görülen birçok davranış probleminin de kaynağını teşkil etmektedir.

0-6 yaş döneminde ortaya çıkan bu davranış problemleri çocuğun çevreye olan uyumunu ve okul başarısını da doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle de çocuğun fiziksel bakımlarının yanı sıra psiko-sosyal gelişiminin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Gelişimi doğrultusunda çocuğun tüm yönleriyle değerlendirilmesi ve varsa bir gelişim veya davranış problemi bunun erken farkına varılıp engellenmesi gerekmektedir. Bu dönemde çocukların daha çok fiziksel bakımları ile ilgilenildiğinden diğer alanlardaki gelişimleri dikkate alınmamakta bu daha ciddi sıkıntılara yol açabilmektedir (Crnic vd., 2005).

Okul öncesi dönem çocuklarının yaşamış olduğu problemlerin veya davranış bozukluklarının nedenlerini tespit etmek oldukça zordur. Yaşı gereği çocuğun problemini anlatması ondan beklenemez. Bu nedenle de uzun gözlemler sonucunda yaşadığı ruhsal problemler veya davranışsal problemler tespit edilebilmektedir. Bu nedenle de aile ve öğretmen görüşleri bu noktada problemin tespiti, sebepleri ve düzeltilmesi açısından son derece önemlidir.

Psikoloji ve sosyoloji ilmindeki gelişmeler çerçevesinde anne ve babaların çocuk yetiştirme hususunda birçok farklı yöntem kullandıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte çocuğun sergilemiş olduğu tavır ve davranışa göre de bu metotlar farklılıklar arz edebilmektedir. Bazı anne babalar çocuklarını kendi kendini kontrol edebilir bir yapıya bürünmesini sağladıkları gibi başka bir anne baba modeli de çocuğun davranışlarına kısıtlayan bir tutum sergileyebilmektedirler (Demiriz ve Öğretir, 2007). Hatta aynı aile içerisinde aynı anne babanın her çocuğuna farklı bir tutum sergilemesi bile söz konusu olabilmektedir. Ebeveynlerin bu tutum ve davranışlarındaki farklılıklar çocukların değişik kişilik özelliklerine sahip olmalarına ve toplumsal yaşama katılmasına olanak sağlamaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2011).

Anne babanın çocuğa karşı takınmış olduğu tutum ve tavırlar olumlu ve olumsuz olmak üzere iki kategoride ele alınmaktadır. Olumsuz olan anne baba tutumları aşırı koruyucu, aşırı hoşgörülü, reddedici, tutarsız ve otoriter anlayışlarken, sadece demokratik tutum olumlu anne baba tutumu olarak ifade edilmekte ve en sağlıklı ve en geçerli olan tutum olarak kabul edilmektedir (Çağdaş, 2012; Şendil ve Kaya Balkan, 2005; Yavuzer, 2008; Yavuzer, 2013).

Anne ve babaların çocuklarına karşı takınmış oldukları tavrın kaynaklarından biri, içinde yaşamış oldukları kültürken (Çağdaş ve Seçer, 2011) çocuk yetiştirme ile

ilgili bilgi seviyeleri de bunda etkili olmaktadır. Ebeveynlerdeki bu bilgi yetersizliği bazen çocuktan aşırı beklentiye girilmesine, bazen de söylenmesi gerekeni yerinde ve zamanında söylenilmemesine neden olmaktadır (Yılmaz, 2004). Ayrıca anne-babanın kendi anne babalarından gördükleri tutumlar da çocuklarına karşı takınmış oldukları tavırların nedenleri arasındadır (Ayyıldız, 2005).

Çocuğa karşı yaklaşlan tavrın sebeplerinden biri de eşler arasındaki ilişkidir. Bu ilişki ne kadar sağlıklı ise ailenin temeli de o kadar sağlam olmaktadır (Cüceloğlu, 2013). Günümüzde gitgide artan boşanmalar bireysel hadiselermiş gibi gözükse de artçı etkileri ile toplumun temellerini sarsmaktadır ve çocukların tavır ve davranışları etkilemesi ölçüsünde zincirleme bir şekilde toplumu da dejenere etmektedir (Akyüz, 1978). Ayrıca anne-babanın sosyo-ekonomik düzeyi ve sahip olduğu meslekler de tavır ve davranışlarını etkileyen unsurlardandır (Çağdaş ve Seçer, 2011). Çocukların anne babalarının yanı sıra diğer kişilerle ilişkileri ve bu ilişkilerin niteliği hem gerekli ihtiyaçlarını karşılamalarına hem de gelişim aşamalarını sağlıklı bir şekilde geçirmelerine imkân sağlayacaktır (Senemoğlu, 2009). Bu bağlamda anne baba tutumları ne kadar sağlıklı ise çocuğun gerek arkadaş gerek okul gerekse de daha ileriki yaşlarındaki tutum ve davranışları o ölçüde sağlıklı olacaktır. Bunun için davranış problemlerinin kaynağının tespit edilmesinin yanı sıra okul öncesi çocuk eğitimi kadar anne baba eğitime de gereken önem verilmelidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada okul öncesi yaş grubu çocuklarının anne ve babaların çocuklarına karşı takındıkları tutumların çocuğun davranış problemleri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Problemi

Yapılmış olan bu araştırmada yanıtlanması gereken temel soru aşğıdaki şekilde belirlenmiştir.

Okul öncesi dönemde bulunan çocukların davranış problemlerine anne ve baba tutumlarının ilişkisi nedir?

1.4. Araştırmanın Alt Problemleri

Anne ve baba tutumları;

1. Anne ve babanın aşırı koruyucu tutumu; çocukların cinsiyetine, anne ve babanın cinsiyetine, anne ve babanın eğitim durumuna, anne ve babanın yaşına, anne ve babanın çalışma durumuna, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Anne ve babanın demokratik davranma ve eşitlik tutumu; çocukların cinsiyetine, anne ve babanın cinsiyetine, anne ve babanın eğitim durumuna, anne ve babanın yaşına, anne ve babanın çalışma durumuna, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Anne ve babanın ev kadınlığını reddetme tutumu; çocukların cinsiyetlerine, anne ve babanın cinsiyetine, anne ve babanın eğitim durumuna, anne ve babanın yaşına, anne ve babanın çalışma durumuna, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Anne babanın baskı ve disiplin tutumu; çocuğun cinsiyetine, anne ve babanın cinsiyetine, anne ve babanın yaşına, anne ve babanın eğitim durumuna, anne ve babanın çalışma durumuna, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Anne ve babanın karı koca geçimsizliği tutumu; çocuğun cinsiyetine, anne ve babanın cinsiyetine, anne ve babanın yaşına, anne ve babanın eğitim durumuna, anne ve babanın çalışma durumuna, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

Okul öncesi dönemde bulunan çocuklardan davranış problemleri olanların;

1. Çocuğun kavgacı/saldırgan olma davranışı; çocuğun cinsiyetine, çocuğun kardeş sayısına, anne ve babanın yaşına, anne ve babanın eğitim durumuna, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine, anne ve babanın çalışma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
2. Çocuğun endişeli/ağlamaklı olma davranışı; çocuğun cinsiyetine, çocuğun kardeş sayısına, anne ve babanın yaşına, anne ve babanın eğitim durumuna,

ailenin sosyo-ekonomik düzeyine, anne ve babanın çalışma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

3. Çocuğun aşırı hareketli/dikkatsiz olma davranışı; çocuğun cinsiyetine, çocuğun kardeş sayısına, anne ve babanın yaşına, anne ve babanın eğitim durumuna, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine, anne ve babanın çalışma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

1.5. Araştırmanın Önemi

Doğumla başlayan ve ölümle biten uzun eğitim sürecinde çocuklar ilk bilgilerini anne babalarından alırlar. Bu bağlamda aile çocuk için ilk eğitim alanıdır. Ailelerin belli bir kültür birikimi çerçevesinde yetiştirmeye çalıştığı çocuklara verdikleri eğitimin gelişen zaman dilimi ve elde edilen bulgular çerçevesinde yetersizliği anlaşılmıştır. Bu çerçevede günümüzde okul öncesi eğitimin önemi artmış, daha yaygın hale getirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

Hayatın giderek zorlaştığı, kişisel gelişim noktasında insanların sıkıntıları yaşadığı, intiharların arttığı, insanların kalabalık içerisinde yalnızlaştığı bir toplumda küçükken alınan eğitim daha da önemli olmaya başlamıştır. Aileler de çocuklarına kendi verdiği eğitimin yetersizliğinin farkına varıp çocukları hayatı daha iyi anlayabileceği, sosyal ilişkileri daha erkenden öğrenebileceği, kişilik gelişimine olumlu katkı sağlayacağını düşündüğü okul öncesi eğitime yönlendirmektedir.

Anne baba her ne kadar çocuğu için iyi niyetli olsa da sergilemiş oldukları tavır ve tutumlar çocuğun hem fiziksel hem duygusal hem de zihinsel gelişiminde tedavisi mümkün olmayan yaralar açabilmektedir. Okul öncesi eğitimin önemi burada ortaya çıkmaktadır. Sosyal bir ortama giren çocukta zamanla olumlu gelişmeler olabileceği gibi belli davranış problemleri de ortaya çıkabilmektedir. Çocuktaki davranış problemi okul ortamında daha kolay fark edilmekte ve erken teşhisi yapıp ve gerekirse tedaviye yönlendirilerek ileride daha büyük problemler yaşanmasının önüne geçilmektedir.

Çocukta görülen bu uyum problemlerinin kaynağı okulla başlayan yeni ortam olabileceği gibi anne baba davranışları da olabilmektedir. Bu çerçevede çocuklardaki davranış problemlerinin incelenmesi adına yapılan araştırmalar okul öncesi dönem, özellikle de anne baba tutumları üzerine yoğunlaşmaktadır. Çünkü bu davranışların genel anlamda ortaya çıktığı noktanın anne baba tutum ve davranışları olduğu düşünülmektedir.

Bu bağlamda çocukların kişilik gelişimin sağlıklı olması için problem davranışların erken teşhisi ve tedavisi adına okul öncesi eğitim son derece önemlidir. Şayet bu dönemde tespit ve tedavisi yapılmazsa sonraki dönemlerde kalıcı olabilecek hasarlara daha büyük problemlere sebep olabilecek ve tedavisi daha da zor olabilecektir.

Elde edilen bulgular çerçevesinde eğitimciler de karşılaşabilecekleri davranış problemlerini ve sebeplerini daha kolay tespit edebilecekleri gibi aynı zamanda anne baba eğitimi noktasında da anne-babaları yönlendirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.6. Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez 1.1: Çocuğun cinsiyeti ile okul öncesi davranış sorunlarından düşmanlık-saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.2: Çocuğun cinsiyeti ile okul öncesi davranış sorunlarından endişe-ağlamaklı olmak alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.3: Çocuğun cinsiyeti ile okul öncesi davranış sorunlarından aşırı hareketlilik-dikkatsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.4: Kardeş sayısı ile okul öncesi davranış sorunlarından düşmanlık-saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.5: Kardeş sayısı ile okul öncesi davranış sorunlarından endişe-ağlamaklı olmak alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.6: Kardeş sayısı ile okul öncesi davranış sorunlarından aşırı hareketlilik-dikkatsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.7: Çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu ile okul öncesi davranış sorunlarından düşmanlık-saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.8: Çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu ile okul öncesi davranış sorunlarından endişe-ağlamaklı olmak alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.9: Çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu ile okul öncesi davranış sorunlarından aşırı hareketlilik-dikkatsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.10: Çocuğun birlikte yaşadığı annesi ya da babasına göre okul öncesi davranış sorunlarından düşmanlık-saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.11: Çocuğun birlikte yaşadığı annesi ya da babasına göre okul öncesi davranış sorunlarından endişe-ağlamaklı olmak alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.12: Çocuğun birlikte yaşadığı annesi ya da babasına göre okul öncesi davranış sorunlarından aşırı hareketlilik-dikkatsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.13: Çocuğun kendisine ait odasının olması ile okul öncesi davranış sorunlarından düşmanlık-saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.14: Çocuğun kendisine ait odasının olması ile okul öncesi davranış sorunlarından endişe-ağlamaklı olmak alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.15: Çocuğun kendisine ait odasının olması ile okul öncesi davranış sorunlarından aşırı hareketlilik-dikkatsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.1: Çocuğun cinsiyeti ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.2: Çocuğun cinsiyeti ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.3: Çocuğun cinsiyeti ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.4: Çocuğun cinsiyeti ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.5: Çocuğun cinsiyeti ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.6: Ailenin ekonomik durumu ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.7: Ailenin ekonomik durumu ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.8: Ailenin ekonomik durumu ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.9: Ailenin ekonomik durumu ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.10: Ailenin ekonomik durumu ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.11: Çocuğun kardeş sayısı ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.12: Çocuğun kardeş sayısı ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.13: Çocuğun kardeş sayısı ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.14: Çocuğun kardeş sayısı ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.15: Çocuğun kardeş sayısı ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.16: Anne ve babanın yaşları ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.17: Anne ve babanın yaşları ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.18: Anne ve babanın yaşları ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.19: Anne ve babanın yaşları ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.20: Anne ve babanın yaşları ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.21: Annenin ve babanın eğitim durumu ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.22: Annenin ve babanın eğitim durumu ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.23: Annenin ve babanın eğitim durumu ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.24: Annenin ve babanın eğitim durumu ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.25: Annenin ve babanın eğitim durumu ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.26: Annenin ve babanın medeni durumu ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.27: Annenin ve babanın medeni durumu ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.28: Annenin ve babanın medeni durumu ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.29: Annenin ve babanın medeni durumu ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.30: Annenin ve babanın medeni durumu ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.31: Çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.32: Çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.33: Çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.34: Çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.35: Çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.36: Çocuğun kendi odası olması ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.37: Çocuğun kendi odası olması ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.38: Çocuğun kendi odası olması ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.39: Çocuğun kendi odası olması ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.40: Çocuğun kendi odası olması ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.41: Çocuğun kronik hastalığı olması ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.42: Çocuğun kronik hastalığı olması ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.43: Çocuğun kronik hastalığı olması ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.44: Çocuğun kronik hastalığı olması ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.45: Çocuğun kronik hastalığı olması ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

1.7. Araştırmanın Sayıtları

1. Okul öncesi 3-6 yaş grubundaki çocuklar farklı anne baba tutumlarına sahiptirler.
2. Ölçekleri dolduran anne baba ve öğretmenler, ölçeklerdeki sorulan sorulara gönüllü olarak cevap vermişlerdir.
3. Araştırmada kullanılan ölçekler, ölçmek istenilen tavır ve davranışları doğru yansıtmaktadır.
4. Araştırmaya katılan öğretmen ve anne-babalar ölçekleri cevaplarken gerçek düşüncelerini ifade etmişlerdir.
5. Örneklemenin evreni temsil edeceği varsayılmıştır.

1.8. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

1. Bu araştırma; Karaman İl merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 10 okul öncesi eğitim kurumundan, çalışmanın yapıldığı yaz tatili döneminde açık bulunan 5 eğitim kurumundaki 3-6 yaş arasındaki 207 çocuğun anne babaları ve öğretmenlerinden alınan bilgiler ile sınırlıdır.
2. Araştırma yaz aylarında gerçekleştirildiği için Karaman il merkezinde bulunan 10 adet okul öncesi okuldan (*Gevher Hatun Anaokulu, Medine ve Yaşar Evcen Anaokulu, Nurcan Kocakaya Anaokulu, Vedat Ahmet Şen Anaokulu, Melek Hatun Ana Okulu, Nene Hatun Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Uygulama Anaokulu, Karaman Özel Eğitim Anaokulu, Karaman Anaokulu*) kapalı olmayan 5 adet okul ile sınırlıdır.
3. Araştırmaya katılan 5 okulda toplam 432 adet öğrenci bulunmakta olup, bu araştırma 207 Adet 3-6 yaş arasındaki çocuk ile sınırlıdır.
4. Araştırmada uygulanan anketlerin kapsamlı olması ve uzun zaman alması nedeniyle anketler gözetimimiz altında doldurulamamıştır. Anketler, okullara

çocuklarını almaya gelen velilere verilerek uygun bir zamanda doldurmaları ve okul yöneticilerine teslim etmeleri istenmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlar bu şartlarda elde edilen verilerle sınırlıdır.

5. Araştırmada incelenen çocuklardaki problem davranışlar ve anne-baba tutumları ölçeklerin ölçtüğü maddelerle sınırlıdır.

1.9. Tanımlar

Okul Öncesi Dönem: Çocuğun doğumundan ilköğretime girişine, çocuğun 0-72 aylık dönemlik yaşam süresini içine almaktadır (Başal, 2007:9).

Davranış Sorunları: Yaşa uygun başlıca toplumsal değerlerin ya da kuralların hiçe sayıldığı tekrarlayıcı bir biçimde ve sürekli olarak görülen davranış örüntüsüdür.

Anne-Baba Tutumları: Anne babanın çocuk yetiştirmede organize ve sürekli olan inanç ve duygularıdır (Güney, 1998).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Okul Öncesi Eğitim

Üstünoğlu (1984)'e göre bireylerin davranışlarında meydana gelen istendik değişimlere eğitim denir ve doğumla başlayıp ölüme kadar devam eden uzun bir dönemdir. Bu süreç içerisinde doğumla başlayıp ilkokul dönemine kadar geçen süreye de “okul öncesi eğitim dönemi” denilmektedir (Akt. Özdil, 2008).

Okul öncesi eğitimi; doğumdan, ilkokulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan; bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan; onların tüm gelişmelerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda, en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir (Turaşlı, 2008, s.2).

2.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Çocukluğun bu ilk dönemi uzun yıllar sadece ailenin gözetiminde gerçekleşen bir dönem olarak algılanmaktaydı, ancak yapılan çalışmalar ve eğitimdeki gelişmeler bu işi sadece ailenin tek başına sağlayabileceği bir süreç olmaktan çıkarmıştır. Bu çerçevede okul öncesi eğitim ile ilgili birçok kurum ve kuruluş bu anlamda birçok görev ifa etmektedirler (Yumuş, 2013).

Okul öncesi dönem hayat boyu sürecek olan eğitim sürecinin belki de en önemli aşamasıdır. Çünkü bu dönem, toplumun gelenek ve göreneklerinin, kültürel değerlerinin, sosyal hayatın kural ve kaidelerinin çocuğun ruhuna işlediği bir dönemdir. Kısacası bu dönemde çocukların kişiliklerinin temelleri atıldığı için bilinçli bir yönlendirmeye ve rehberliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Bu gelişmeler doğrultusunda çocuğa erken yaşta uygun bir ortam sağlanırsa çocukların bilişsel, duygusal, sosyal, dilsel ve motor becerilerine önemli bir katkı sağlanacaktır (Yumuş, 2013).

Okul öncesi eğitimiyle ilgili yapılan araştırmalar bu dönemin son derece önemli olduğunu göstermektedir. Öyle ki çocuğun 17 yaşına kadar ki zihinsel gelişiminin % 50'sinin 4 yaşına kadarki dönemde, % 30'unun ise 4-8 yaş arası dönemde

oluştugu gözlenmiştir. Aynı zamanda 18 yaşına gelmiş bir bireyin okulda göstermiş olduğu başarılarının yaklaşık % 33'ü bu 0-6 yaş arası almış olduğu eğitimle doğrudan ilişkili olduğu da ortaya çıkmıştır (Tekiner, 1996).

Okul öncesi dönem, çocuğun fiziksel ve psikolojik anlamda sürekli gelişim gösterdiği bir dönemdir ve sağlıklı bir kişilik gelişimi için hem ailenin hem de devletin sunduğu tüm imkânlar çağın ve toplumun gerekleri doğrultusunda güçlendirilmeli ve daha uygun hale getirilmelidir. Bu doğrultuda çocukların bakımı ile ilgili merkezler oluşturulmalı ve eğitimciler desteklenmeli, kaynak ve kapasiteleri daha güçlü hale getirilmelidir. Bunun yarısına çocuğun içinde bulunduğu ortamlar yaşamış olduğu ev, mahallesi, gitmiş olduğu okul ve bunlar arasındaki bağlar güçlendirilmeli; özellikle anne ve babalara çocuk eğitimi noktasında destek verilmelidir. Bütün bunlar bir program dâhilinde devlet destekli olarak uygulanmalı ve zorunlu hale getirilmelidir (Tezel Şahin ve Ünver, 2005).

2.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Gelişim

Bacanlı (2003)'e göre “Gelişme” bireylerin doğumla başlayan ve ölümle son bulan hayat sürecinde geçirmiş olduğu değişiklikleri ifade ederken büyümenin yanı sıra olgunlaşma ve öğrenmenin de bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Akt. Andı, 2014). Bu doğrultuda gelişimin ilk basamağı diyebileceğimiz “okul öncesi dönem” çocukların bilişsel, zihinsel ve psikolojik gelişimi açısından son derece önemlidir. 0-6 yaş arasını kapsayan bu dönem çocuğun hem kişilik gelişiminde hem de temel bilgi ve becerilerinin ve belli alışkanlıkların bünyeye işlenmesi noktasında hayatının en önemli dönemi olarak kabul edilmektedir (Argon ve Akkaya, 2008).

Çocuk, bu dönemde hayatı boyunca hiç olamayacağı kadar aktif bir durumdadır, büyük bir potansiyele sahiptir ve en önemli işlevi öğrenmektir. Çevresinde görmüş olduğu canlı cansız ne kadar nesne, olay varsa algılamakta, mahiyetini sorgulamakta ve büyük bir hızla bunları kendisine mal edebilmektedir. Bu nedenle çocuktaki bu hızlı öğrenme kapasitesinin olumluya kanalize edilmesi açısından çocukluk döneminin önemi daha fazla ortaya çıkmaktadır (Küçükturan, 2003).

“Piaget’e (1962) göre, çocuklar her biri farklı düşünme biçimi ile tanımlanan dört büyük gelişim basamağının içinden geçerler. Bu basamaklar bebeklikteki duyuşsal motor dönem, erken çocuklukta işleme öncesi dönem, orta çocuklukta somut işlemler dönemi ve erişkinlik ve sonrasına ait formal işlemler dönemidir.” (Akt. Hamamcı ve

Hamamcı, 2015, s.126). Bu evrelerden okul öncesi dönemi kapsayan “Duyusal Motor Dönem” 0-2 yaş arasını, “İşlem Öncesi Dönem” ise 2-6 yaş arası dönemi ifade etmektedir.

2.2.1. Duyusal Motor Dönem (0-2 yaş)

Slater vd. (2002)’ye göre gelişim psikolojisi ile ilgili yapılan çalışmalar bireylerin hayat sürecinin birçok döneme ayrıldığını ortaya koymuştur. Piaget yaşamın ilk iki yılı için “duyusal motor dönem” tabirini kullanılmaktadır. Bu dönemde çocuk doğum sonrasında zamanla insanlarla etkileşime geçer ve kendisi de bir şeyler yapmaya çalışır. Örneğin nesnelerin devamlılığının farkına varır, nesneyi görme de var olduğunu bilir. Dönem sonuna doğru dil gelişimi daha da hızlanan çocuk düşünme ve hareket yoluyla da bazı şeyleri anlayabilir (Akt. Hamamcı ve Hamamcı, 2015).

2.2.2. İşlem Öncesi Dönem (2-6 yaş)

2-6 yaş arası dönem de ilk çocukluk dönemi olarak kabul edilmektedir. Bu dönem, çocuğun kendi iradesi doğrultusunda hareket etmeye başladığı, ailesiyle ve yaşlılarıyla ilişki kurarak oyun oynayabildiği bir dönemi ifade etmektedir (Aydın, 2005). Gelişimin çok hızlı olduğu bu dönemde çocuk uyku, temizlik, yemek gibi birçok alışkanlığı kazanır. Doğduğu anda annesine bağımlı olan bebek zamanla kendi bedeninin farkına varmaya başlar ve çevresine bağımlı yaşamaktan yavaş yavaş kurtulur. Ayrıca yaşamış oldukları sıkıntıları sezgileriyle ortadan kaldırmaya çalışırlar. Nesnelerin en dikkat çekici olan özelliklerine odaklanırlar ve gözden kaçırmazlar. Örneğin uzun bir bardağa diğer de normal bir bardak eşit miktarda süt konduğu zaman uzun bardaktaki sütün daha çok olduğunu düşünecek ve onu tercih edecektir (14.05.2017, www.pedagojidernegi.com).

Okul öncesi zaman dilimi çocuğun bilişsel gelişimi açısından “işlem öncesi dönem”i ifade etmektedir. Bu dönemde çocuk hem yetişkinlerle hem de akranlarıyla rahat bir şekilde etkileşimde bulunabilmektedir. Bununla birlikte genellikle benmerkezcidirler (Günel, 2007).

Küçükkaragöz (2002)’e göre okul öncesi çocuklarda hayal dünyası oldukça gelişmiştir, bu yolla da içinde bulunduğu dünyayı kavramaya çalışır. Bu nedenle de tiyatro oyunları, taklitler, fiziki etkinlikler ve nesnelerle yapmış oldukları oyunlar noktasında teşvik edici olunmalıdır. Benmerkezciliğin yoğun olduğu bu dönemde

bundan kurtulabilmesi adına da işbirliğine dayalı oyunlar daha fazla oynatılmalı ve teşvik edilmelidir. Bu duygular her çocukta aynı zaman diliminde olmamakla birlikte mutlaka yaşanmaktadır (Akt. Günalp, 2007).

2.3. Davranış Problemleri

“Uyum” bireyin içinde doğup büyüdüğü çevre ile kişilik özellikleri arasında sağlıklı bir ilişki kurabilmesi ve bunları devam ettirebilmesi olarak ifade edilmektedir (Yavuzer, 2008). Çocuğun gelişim sürecinde normal olan da budur. Ancak bu uyum sürecinde yaşanan sıkıntılar çocukta birçok sosyal ve duygusal problemin de ortaya çıkmasına neden olmaktadır. İşte bu süreçte çocukta ortaya çıkan bu olumsuz tepkilere “davranış bozuklukları” denmektedir (Dursun, 2010). Küçük yaşlarda meydana gelen bu davranış bozuklukları geçici bozukluklardır ancak ilerleyen yaşlarda özellikle 8-9 yaşından sonra devam ettiği takdirde “Davranış Bozukluğu” olarak kabul edilmektedir. Bu davranış bozukluklarının sebepleri arasında hatalı anne baba davranışları, çocuğun temel ihtiyaçlarının giderilememesi, kalıtım, çevre ve sosyo-ekonomik birçok neden yer almaktadır (Yavuzer, 2001).

Davranış problemlerine sebep olan bu unsurların tespit edilebilmesi için ölçüt olarak; yaşanan problemin yaşa uygun olup olmadığı, yoğunluğu, sürekli olup olmadığı, çocuğun cinsel rol beklentisi ve kültürel faktörler kullanılmaktadır (Yavuzer, 2008). Yaşanan bu problemler dönemsel olmakla birlikte genellikle anne baba desteğiyle ortadan kaldırılabilir. Anne babanın yeterli destek veremediği veya yanlış tutumları sonucunda, var olan bu problemler daha da büyümekte ve sonraki dönemlerde tekrar ortaya çıkabilmektedir (Yörükoğlu, 1978).

Yapılan çalışmalar sonucunda çocuklarda görülen bu davranış problemleri “Davranış Bozuklukları, Duygusal Bozukluklar, Alışkanlık Bozuklukları” olmak üzere üç grup altında incelenmektedir.

2.3.1. Davranış Bozuklukları

Bireyin çevresindekiler tarafından gözlemlenebilen tüm eylemlerine davranış denmektedir. Topluma uyumlu bir şekilde gelişmesi gereken bu davranışlar; çocuğun ruhsal ve bedensel sebeplere bağlı olarak yaşadığı iç çatışmalarının davranışlarına yansımaları sonucunda davranış bozukluğuna dönüşmektedir (12.05.2017, www.indigodergisi.com).

Davranış bozukluğu olan çocukların çevresiyle ve ailesiyle olan ilişkileri sürekli problemlidir ve gergin bir seviyededir. Sürekli başkaldırırlar, kuralları çiğnerler, sinirlidirler, geçimsiz ve kavgacıdırlar. Okuldan kaçma ve yangın çıkarma gibi olumsuz davranışlar sergileyebilirler. Çocuğun bu davranışları ruhsal ve fiziksel sebeplere bağlı olarak yaşamış olduğu iç çatışmalarını davranışlarına aktarması ile birlikte ortaya çıkmaktadır (Andı, 2014).

Çocuklarda sıkça görülen bu davranış bozukluklarını giderebilmek için; yapılan olumsuz davranış görmezden gelinebilir, şayet bir ödül verilecekse bu geri çekilebilir, başka alternatifler sunulabilir. Ayrıca sözlü uyarıda bulunulabilir fakat bunu yaparken de tartışmaktan kaçınmak gerekmektedir. Dayak atma, bağırma ve susturma aradaki saygı bağıını kopartabilmektedir. Bu nedenle de çocuğun olumlu davranışlarını ortaya koyarak cesaretlendirmeli ve kendine güveni sağlanmalıdır. Hepsinden önemlisi her koşulda anne babanın kendisini sevdiğini hissetmelidir (09.05.2017, www.izmirpsikolog.com).

2.3.2. Duygusal Bozukluklar

Duygusal bozukluklar çocuğun yaşamış olduğu korkular, saplantılar, uyku bozuklukları ve kekemelik gibi daha çok kendi ruhsal durumundan kaynaklanan problemlerdir. Çocuğun yaşadığı bu problemler çevreden kaynaklı olmadığından çevresiyle, akranlarıyla ilişkileri normal seviyededir (Andı, 2014). Çevreleriyle ilişkileri kötü olmasa da genellikle sosyal ilişkileri zayıf olan, utangaç ve güvenilmeyen kimselerdir ve bu problemlerin temelinde de genellikle aile içi iletişim problemleri yatmaktadır (Dursun, 2010). Boşanma sonucunda ailenin parçalanması veya okul başarısı için çocuğa yapılan aşırı baskılar duygusal problemlerin en önemli nedenleridir. Ailesi tarafından sürekli eleştirilen çocuklarda duygusal bozukluklar daha sık görülmektedir ve bu tarz çocuklar çevrelerine karşı düşmanca bir tavır sergilemektedirler (Tuzgöl, 1998).

2.3.3. Alışkanlık Bozuklukları

Çocuklarda sıkça tekrar edilen davranışlar zamanla alışkanlık haline gelmektedir. Şayet bu davranışlar olumsuz davranışlar ise bunlara alışkanlık bozuklukları denmektedir. “tırnak yeme, kekemelik, parmak emme, alt ıslatma, dışkı kaçırma yalan söyleme gibi davranışlar alışkanlık bozukluğu olarak kabul edilmektedir.

Bu hareketleri devamlı yapmakta olan çocuk aslında bunun farkında değildir ve bilinçsizce yapmaktadır. Buna karşılık aileler fark ettiği andan itibaren sadece kendi çocuğunda varmış gibi telaşa kapılmakta ve tedavisi için çözümler aramaya başlamaktadır. Ancak yapılan araştırmalar göstermiştir ki 5-18 yaş arası çocuklarda %40 oranında tırnak yeme alışkanlığı varken; 2 yaşındaki çocuklarda parmak emme oranı %45'tir (11.05.2017, abduallahkalkan.tr.gg). Alışkanlık bozukluklarının kaynağı genellikle aile içerisindeki sağlıklı iletişimdir. Bununla birlikte yeni doğan bir kardeş varsa bu da alışkanlık bozukluklarına sebep olabilmektedir (Dursun, 2010).

2.4. Okul Öncesi Dönemdeki Davranış Problemleri

Bireyler doğduğu andan itibaren sosyal bir ortam içerisine girer ve bu ortama zamanla uyum sağlaması beklenir. Bu etkileşim sürecinde çevrenin birçok rolü olduğu gibi kendi duygularının, düşüncelerinin ve hayattan beklentilerinin de etkisi son derece fazladır. Bu nedenle birey öncelikli olarak kendi psikolojik, sosyal ve duygusal özelliklerini iyi bilmeli ve çevresiyle de bu çerçevede sağlıklı bir iletişim kurmalıdır. Çünkü çocuğun sosyal çevresiyle olan etkileşimi daha sonraki yaşantılarının da temelini oluşturmaktadır (Kwon, 2007).

Davranışlar doğumla başlayan süreç içerisinde genellikle bireylerinin sosyal öğrenme dediğimiz çevreden gördükleriyle kazanılmaktadır. Genellikle bireyin zekâ seviyesi, içinde bulunduğu kültür, yetiştirilme tarzı, mizaç ve tutumunu kapsayan birçok faktör buna etki etmektedir. Bireyin sahip olduğu bu davranışlar zamanla daha oturaklı olmaya başlamaktadır. Bununla birlikte bu davranışlarında bazen çevrenin etkisi bazen içinde bulunduğu şartlardan dolayı farklılık gösterebilmektedir (Börekçi, 2017).

Şayet çocuğun davranışları çevreye zarar veriyorsa, hem sosyal anlamda hem de gelişim anlamında sahip olduğu sorumlulukların yerine getirilmesine imkân vermiyorsa, bu davranışlar “problem davranış” olarak kabul edilmektedir (Drossos, 2004). Davranış problemleri çocuğun ruhi ve fiziksel problemleri nedeniyle gerek ailesiyle gerek de çevresindeki insanlarla yaşamış olduğu çatışmalar, gerginlikler ve onları rahatsız eden davranışlardır.

Okul öncesi dönemle alakalı olarak yapılan çalışmalarda çocukların gerek aile gerek çevreye gerekse de fiziki ve sosyal nedenlerden dolayı birçok davranış problemi ortaya çıktığı görülmüştür. Kanada Üniversitesi'nde 5-42 ay arası 502 çocuk üzerinde

yapılan çalışmada çocukların göstermiş oldukları saldırganlık üç kategoride toplanmıştır.

Tremblay, Nagin ve Seguin (2004)'e göre;

- %28'i saldırgan olmayan ya da düşük düzeyde saldırganlık gösteren grubu,
- %58'i orta düzeyde saldırgan davranışlar gösteren grubu,
- %14'ü ise yüksek düzeyde saldırganlık problemi gösteren grubu oluşturmaktadır

Araştırmanın sonucuna göre; yüksek düzeyde saldırganlık özelliği taşıyan çocukların, kendilerinden küçük kardeşe/kardeşlere sahip olduğu ve düşük sosyo-ekonomik statüden geldikleri ve bu çocukların annelerinin bazı özel karakteristikleri (küçük yasta çocuk sahibi olmak, hamilelik sırasında sigara kullanıyor olmak, okudukları okulla disiplin sorunları yaşamış olmak ve yüksek düzeyde saldırgan davranışlar gösteriyor olmak) olduğu görülmüştür (Akt. Kanlıklılıçer, 2005, s.18).

Üç yaşındaki çocuklarla yapılan bir araştırmada, çocukların %7'sinde hafif veya ciddi derecede problemler ve %15'inde ise kurallara uymama davranışı görülmektedir. Bu oranlar, çocukların yaşları büyüdükçe artmaktadır (Ekşi, 1999). 2-5 yaş arasındaki çocuklarda yapılan boylamsal bir çalışmada, davranış sorunları gösteren çocukların %50'sinin yapılan ikinci gözlemde de bu davranışları sürdürdüğü bulunmuştur (Lavigne ve ark., 1998) (Akt. Özcan, 2017, s.14).

Çocuğun okul öncesi davranış problemleri içe dönük ve dışa dönük olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Endişe, korku, kaygı ve dikkatsizlik içe dönük davranışları oluştururken; itaatsizlik, agresif davranışlar, saldırganlık, muhalefet vb. davranışlar da dışa dönük davranışları oluşturmaktadır. Bireylere yönelik yapılan çalışmalarda problemlili davranışların %10 ile %15 arasının okul öncesi dönem çocukların da olduğu gözlenmiştir (Campbell 1995). Yapılan bir başka araştırmanın sonuçlarına göre; okul öncesi dönemde en sık görülen davranış bozuklukları; saldırganlık %42,4, içe kapanıklık %21,1, tırnak yeme %10,8, parmak emme %8,4, alt

ıslatma ve mastürbasyon %8,2, hiperaktiflik % 6,7 ve son olarak da tik bozukluğu %2,1 olduğu görülmektedir (Kandır, 2000).

Okul öncesi dönemde özellikle aile içi problemler, anne-baba tutumları ve çevresel faktörler ile birlikte ortaya çıkan belirgin davranış problemleri şunlardır:

2.4.1. Kavgacı ve Saldırgan Davranışlar

Okul öncesi dönem çocuklarında görülen “Saldırganlık” daha çok çocuğun beslemiş olduğu olumsuz duyguları davranışa dönüştürmesi sonucunda, öfke nöbetleri veya kırıp dökerek kendisine ve çevresine zarar vermesi şeklinde ortaya çıkmaktadır (Aydın, 2004). Her çocukta görülen bu saldırganlık dürtüsü çeşitli şekillerde çevreye yansırken bunların en başında öfke gelmektedir (Şahin, 2004).

Cüceloğlu (1996)’na göre saldırganlık gösteren bu çocuklar, yaşamış oldukları duygusal problemler nedeniyle akranlarıyla ve çevresiyle sağlıklı bir ilişki kuramayan çocuklardır. Çabuk sinirlenirler geçimsiz ve kavgacıdırlar. Yaşadığı sıkıntıları da kavgayla çözmeye çalışırlar. Bu nedenle de çok sık cezaya maruz kalırlar. Ancak aynı davranışı bir süre sonra tekrar yaparlar (Akt. Kanlıkılıçer, 2005).

Çocuğun saldırgan davranışlar sergilemesinin temel nedenleri arasında bireysel faktörler ön planda olmakla birlikte arkadaş çevresi ile olan ilişkisi ve sevgi yetersizliği de yer almaktadır. Bununla birlikte aileden birinin vefat etmesi, anne babanın boşanması veya çocuğa göstermiş oldukları olumsuz tavırlar da yine çocuğun duygusal noktada zarar görmesine neden olurken, saldırgan davranışlar sergilemesine de dayanak oluşturmaktadır (Kanlıkılıçer, 2005). Ayrıca saldırganlığın sebepleri arasında beyin sendromları, yaşanmış olan herhangi bir kafa travması, annenin hamilelik sırasında kullanmış olduğu ilaçlar ve biyolojik sebepler de gösterilirken, ana faktörün “çevre” olduğu da vurgulanmaktadır (Ankay, 1992).

Çocuklarda görülen bu saldırganlık dürtüsü bu dönemde karşılaşılan problemler içerisinde tedavisi en güç olan problemdir. Aynı zamanda bu problemin çözülebileceği en uygun zaman dilimi yine bu dönemdir. Ancak anne babalar bu problemin çözümü noktasında çocuklara gereken ilgiyi göstermemekte veya bir nevi bekle ve izle anlayışıyla yaklaşmaktadırlar (Nixon, 2002).

2.4.2. Korku Dolu ve Endişeli Olma

Bireylerin değişik nedenlerle gördükleri veya göremedikleri birçok tehlike karşısında göstermiş oldukları tepkiye korku denmektedir (Bakırcıoğlu, 2007). Çocuklarda değişik varlıklara karşı duyulan korku ve kaygılar, okul öncesi dönemde çok sık görülen davranış problemlerinden biri olmakla birlikte zamanla ortadan kalkabilmektedir (Ankay, 1992). Bununla birlikte zamanla ortadan kalkmadıysa ve çocuğun yaşantısını etkileyecek bir seviyede ise araştırılması ve tedavi edilmesi gerekmektedir (Dursun, 2010).

Okul öncesi dönem çocuklarında yaşanan korkuların en bariz olanı okul korkusudur ve anneden ayrılmanın yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte okula uyum sürecini etkileyen bir faktör olmaktadır. Anasınıfına devam eden 3 ile 6 yaş arasındaki 23 çocuklarla ilgili yapılan bir incelemeden 3-4 yaş arasındaki çocukların diğer yaş gruplarına, erkeklerin kız çocuklarına ve kardeşi olmayanların da kardeşi olanlara göre daha kaygılı oldukları tespit edilmiştir (Baklaya ve Tuğrul, 1998).

Okul öncesi dönemde çocuklar gerçeği değerlendirme noktasında zayıf olduklarından yaşadıkları korku ve kaygıları da abartmakta, yaşadıklarını gerçek sandıkları için başkalarının da benzer korkular yaşadıklarını düşünmektedirler. Çocuğun yaşamış olduğu kaygı ve korku durumunun bir şekilde ortaya çıkarılması gerekmektedir. Yoksa bu çocuk kendisiyle devamlı mücadele etmekte ve zamanla yorgun düşmektedir, bu da en küçük bir dış baskıda dengelerini kolayca yitirmesine neden olmaktadır (Yörükoğlu, 1978).

Ülkemizde 2003 yılında yapılan bir araştırmaya göre erkek çocuklar kız çocuklara göre daha endişelidirler. Bu durum toplumun kız ve erkek çocuklara bakışındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Çünkü kız çocukları ev ortamında daha çok kaldıklarından karşılaşmış oldukları kaygılar genellikle aile ortamında çözülürken, erkek çocukların yaşadığı kaygılar ve korkular ise daha çok doktor vasıtasıyla ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır (Kültür ve Tiryaki, 2003). Bu bağlamda anaokulu eğitimi bir taraftan korku ve kaygı durumunu azaltırken, diğer taraftan da çocukları toplumsallaştırarak daha cesaretli hale getirmektedir.

2.4.3. Aşırı Hareketlilik ve Dikkat Eksikliği

Okul öncesi davranış problemlerinden birisi de “Aşırı Hareketli Olma ve Dikkat Eksikliği”, diğer bir ifade ile “Hiperaktivite”dir. Okul öncesi dönemde en sık

görülen davranış bozukluklarından biri olmakla birlikte, görülme sıklığı %3-6 arasında değişmektedir (Kanlıklılıçer, 2005). Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite tanısı konulan çocuklar aşırı hareketli olan çocuklardır ve bu hareketlilik genellikle yürümeye başlamaları ile ortaya çıkmakta ve hatta okul öncesi dönemlerde başkalarını rahatsız edecek seviyeye kadar çıkabilmektedir. Çocuğun bu hareketliliği bir amaç doğrultusunda değildir ve durmaksızın da uyarı almaktadırlar (Aydın, 2004).

6 yaş öncesi dönemde çocuklarda görülen davranışlar yaşa bağlı olarak çok değişim gösterebildiğinden böyle bir tanının konması oldukça zordur. Çünkü bu hareketliliğin ve dikkatsizliğin başka bir hastalığın yan etkisi olabilme ihtimali ve 0-6 yaş grubu üzerinde çevrenin de çok büyük etkisinin olması teşhisi oldukça zorlaştırmaktadır (Kanlıklılıçer, 2005).

Reis (2002)'ye göre dikkat eksikliği ve hiperaktivite sıkıntısı olan çocukların okul boyunca gösterdikleri davranışlar şu şekildedir:

- “Okul çalışmalarında dikkatsiz hatalar yapma ve ayrıntılara inmede başarısızlık
- Okul işlerini tamamlamada başarısızlık
- Doğrudan konuşulduğunda başarısızlık
- Faaliyetleri düzenlemede başarısızlık
- Zihinsel çaba gerektiren etkinliklerden kaçma, sevmeme, gönülsüzlük şeklindedir” (Akt. Dursun, 2010, s.18).

Bunların yanı sıra arkadaşlık ilişkilerinde de problemlidir ve genellikle uzun süreli olmamaktadır. Kurallara uyma noktasında sıkıntı yaşarlar ve düşünmeden akıllarına gelen hemen her davranışı sergileyebilmektedirler (Ankay, 1992). Bu çocuklar çok hareketli olduklarından dikkatlerini toplayamamaktadırlar. Üstün zekâlı olsalar bile bu zekâlarını genellikle akademik başarıya yansıtamamaktadırlar (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010).

Bu belirtiler görülen çocuklarda temel etken genellikle kalıttır. Çünkü aile bireyleri araştırıldığında benzer dikkat probleminin onlarda da yaşandığı ortaya çıkmıştır. Farklı yerlerde yaşayan ikiz çocuklar üzerinde yapılan bir araştırma aynı davranış bozukluğunun devam ettiğini ortaya koymuştur (Levy vd., 2006). Dikkat

Eksikliği şayet tedavi edilmezse daha sonraki yıllarda çocukların not ortalamalarında da ciddi düşüşlere sebep olmaktadır.

2.4.4. Kekemelik

Kekemelik bireyin ruh dünyasını, kendisine olan güvenini ve saygısını hatta hayata bakışını doğrudan etkileyen önemli bir alışkanlık bozukluğudur (13.05.2017, www.konusmaterapistim.com).

Öztürk (1994) ve Pamir (1985) kekemeliği ses, hece ve sözcüklerin tekrarı, uzatılması, konuşma akıcılığında duraklama ve bazı beden hareketleriyle kendini gösteren bir konuşma bozukluğu olarak açıklamışlardır. Bozukluğun şiddeti kişinin içinde bulunduğu duruma göre değişmekte, özellikle denenme durumlarında artmaktadır. Ayrıca genellikle şarkı söyleme, şiir okuma sırasında kekeleme olmamaktadır. Bozukluğun yoğun olduğu durumlarda ayağını yere vurma, başını sallama, gözlerini kırpma gibi tekrarlayan vücut hareketleri konuşmaya eşlik edebilir (Akt. Cenkseven, 2000, s.38).

Kekemeliğe neden olan sebepler noktasında kesin bir kanaat bulunmamakla birlikte yaşanan korku, çatışma ve bastırılmış istekler gibi psikolojik sıkıntıların kekemeliğe sebep olduğu görüşü daha yaygındır. Ayrıca kalıtımın da kekemelikte etkili olduğu düşünülmektedir (Cirhinlioğlu, 2001).

Öztürk (1994)'e göre okul dönemindeki çocukların %5'inde konuşma bozukluğu görülmektedir ve kekemeliğin bu bozukluklar içerisindeki oranı %0.8'dir. Kekemeliğin çocuklarda görülme oranı yurtdışı çalışmalarında % 1 iken, Ankara'da yapılan bir araştırmada ilkokul çağındaki çocuklarda kekemelik oranı %1.6 ve %3.1 çıkmıştır (Akt. Cenkseven, 2000).

Çocuğun aile ortamında veya farklı bir ortamda bir şekilde korkutulması ve aşırı bir disipline maruz kalması kekemeliğin başlamasında etkili olabilmektedir. Ayrıca 2-3 yaş arasında görülen kekemelikler genellikle geçicidir. Çünkü bu yaşlarda çocukların düşünme hızı konuşma hızından daha ön planda olduğundan, çocuklar ikisinin arasındaki dengeyi tam sağlayamamakta, bu da konuşmalarına bozukluk olarak yansıyabilmektedir. Böylesi bir durumda ailenin ve çevrenin çocuğa verdikleri tepki

belirleyici olmaktadır. Özellikle ailenin aşırı derece kuralcı davranması çocuktaki bu problemin daha da ilerlemesine ve kalıcı hale gelmesine de sebep olabilmektedir. Problemin ortadan kaldırılması adına gerek anne babanın gerekse de çevrenin daha duyarlı yaklaşması ve çocuğu sabırla dinlenmeleri ve baskıcı bir tutum göstermeden, cezadan kaçınarak, olumlu davranışlar sergilemeleri son derece önemlidir. Çünkü takınılan olumsuz tavır çocuğun konuşma bozukluğunun yanı sıra okul başarısını ve sosyal çevredeki iletişimini de olumsuz anlamda etkileyebilmektedir (Dursun, 2010).

2.4.5. İnatçılık

Çocuğun herhangi bir neden olmaksızın düşünce ve davranışlarında doğru veya yanlış olduğunu bilmeden ısrar etmesi inatçılık olarak adlandırılmaktadır (Seven, 2008). Özellikle 18-36 ay arası çocuğun benmerkezci olduğu bir dönemde inatçılık göstermesi ve her isteğinin yerine getirilmesini istemesi son derece normaldir. Ancak sonraki yaşlarda çocuklarda görülen inatçılık ve öfke patlaması bir problem olarak kabul edilmelidir (Dursun, 2010).

“İnatçılık” okul öncesi dönemde görülen sıradan bir tepkidir ve genellikle öfkenin bir neticesi olarak ortaya çıkmaktadır. 2-3 yaşlarında görülen inatçılık aynı zamanda çocuğun bireyselleşmeye başladığının da bir göstergesidir (Binbaşıoğlu, 1997).

3-6 yaş arası dönemde çocuklarda inatçılık oldukça yaygın bir tepkidir ancak bu tepki bir davranış problemi değildir çocukların stresli ve kaygılı oldukları durumlarda öğrenmiş oldukları olumsuz bir davranıştır. İnatçılık aslında çocuğun özgürlük duygusunu çevresine özellikle de anne-babasına gösterme isteğinden kaynaklanmaktadır. Ancak çocuk kendini nasıl ifade etmesi gerektiğini tam bilemediğinden inatçılık gösterebilmektedir (11.05.2017, sahayan-nunya.k12.tr).

Okul öncesi dönemde ortaya çıkan inatçılık genellikle anne ile çocuk arasındaki ilişkinin bir sonucudur. Bununla birlikte annenin veya çocuğa bakan bireyin yapmış olduğu baskıcı tuvalet eğitimi ve yemek yeme noktasındaki ısrarlar çocuğun inatçılığını daha da gün yüzüne çıkarmaktadır (Aydın, 2004).

2.4.6. Tırnak Yeme

3-4 yaş sonrasında başlayan bu alışkanlık çocukların yaklaşık %33'ünde görülmektedir. Bu davranış erken ergenlik dönemine kadar da devam edebilmektedir. Ayrıca ergenlik döneminde bu oran %40-45'lere kadar çıkmaktadır ki bunda aile ve çevreden yeterince onay görmemeleri temel etkindir. Bununla birlikte bu dönemde çevrelerinden destek gören bireylerin neredeyse tamamı bu alışkanlığından vaz geçmektedir (13.05.2017, www.turkpdr.com).

3 yaş ve üstü çocuklarda daha sık gözlenen tırnak yeme alışkanlığında genellikle psikolojik gerilim ve dışa yansıtılamamış olan saldırganlıklar etkili olmaktadır (Ankay, 1992). Aile içi baskı, kardeş kıskançlığı, sevgi yetersizliği, azarlanma ve eleştirilme gibi birçok unsur çocuklarda tırnak yeme davranışının kaynağını teşkil etmektedir. Böylelikle çocuğun kendine olan güveni azalmakta ve bunun sonucu olarak da tırnak yeme alışkanlığı ortaya çıkabilmektedir (Yavuzer, 2008). Bu davranış anne babanın sürekli kavga etmesi ve ekonomik yetersizliğin yanı sıra çevreden almış olduğu olumsuz tepkilerden de kaynaklanabilmektedir. Ayrıca çocuğun tırnak yeme alışkanlığı olan birinin modeli alması da söz konusu olabilmektedir (Aydın, 2004).

Bu olumsuz davranışın tedavisi noktasında en etkili yöntem 3-4 yaşında kadar çocuğun bu davranışının görmezden gelinmesidir. Ayrıca çocuk korku ve kaygılardan uzak tutulmalı ve tırnak yeme alışkanlığına sebep olabilecek olaylar gözlemlenerek bunların ortadan kaldırılması için çeşitli yollar aranmalıdır (Yavuzer, 2008).

2.4.7. Parmak Emme

Parmak emme genellikle bebeklerin anne karnında refleks olarak yapmaya başladıkları bir davranıştır. Doğum sonrasında da birçok bebekte görülen bu davranış 3-4 yaşına kadar devam edebilmektedir ve bu yaşa kadar ki parmak emme normal bir davranış olarak kabul edilir (Yavuzer, 2008). 3-4 yaşından sonra da devam ettiği takdirde patolojik bir durum olarak kabul edilen bu alışkanlık, genellikle duygusal anlamda bir eksiklik hissedildiğinde ve gerginlik durumlarında baş göstermektedir (Altun vd. 2010).

Bebek ilk doğduğu aylardan itibaren anne sütünün yetersiz olduğu ve aç kaldığı durumlarda parmak emme ihtiyacı hissedebilmektedir. Anne sütünün bol

olduğu, bebeğin karnının yeterince doyduğu durumlarda ise bebeklerin daha az parmak emdikleri görülmüştür (Dursun, 2010).

Sigmund Freud'a göre 0-1 yaş arası çocuklarda egemen olan duygu hazdır ve bu dönemdeki etkili bölge ağız ve çevresidir. Ayrıca çocuğun daha sonraki dönemlerde parmak emmesinin sebepleri arasında annenin bebeği memeden erken kesmesi veya gereğinden fazla emzirmesi de önemli bir etkidir (Şahin, 2009).

Doğum sonrasında sıklıkla görülen parmak emme hadisesi çocuğun okula başlaması ile birlikte büyük oranda ortadan kalkmaktadır. 6-12 yaş arasında ise %2 oranında bu alışkanlığın devam ettiği de gözlenmiştir (Yavuzer, 2008).

Daha çok okul öncesi dönemde başlayan bu alışkanlık, bir uyumsuzluk sorunu olarak değerlendirilmektedir. Çocuklarda görülen alışkanlık anneden ayrılma, kardeş kıskançlığı, korku, açlık sonrasında ve genellikle uykuya dalarken gözlenmektedir. Bununla birlikte parmak emmenin nedenleri arasında; anne çocuk ilişkisinin yetersiz olması ve bundan dolayı çocuktaki güven hissinin yeterince gelişmemesi de sayılmaktadır (Aydoğmuş vd., 2006).

2.4.8. Altını Islatma (Enürezis)

Çocukların büyük çoğunluğu hem dışkı hem de idrar kontrolünü genellikle 4 yaşına kadar kazanmaktadırlar. Bu yaştan sonra şayet alt ıslatma devam ediyorsa bu artık rahatsızlık olarak kabul edilmekte ve “Enürezis” olarak tanımlanmaktadır (Yavuzer, 2008).

Çocuklar 18-24 aylar arasında tuvalet eğitimini alabilir duruma gelmektedirler. Gelişiminde herhangi bir sıkıntı olmayan çocuklar 2-3 yaş aralığında tuvaletini söyleyebilmektedirler ancak bazen tam kontrol sağlayamayıp alt ıslatabilmektedirler. Bu davranışın sorun kabul edilebilmesi için art arda 3 ay ve haftada en az iki kere karşılaşıyor olması gerekmektedir (12.05.2017, www.rehabilitasyon.com).

Alt ıslatma problemi şayet bebeklikten beri devam eden bir problem ise buna “Birincil Alt Islatma”, 1-2 yıllık bir idrar kontrolünden sonra devam ediyorsa buna da “İkincil Alt Islatma” adı verilmektedir. Bununla birlikte “çocuklarda altını ıslatmaların yaklaşık %80’i gece, %5’i gündüz, %15’i hem gece hem de gündüz görülmektedir. Birçok çocukta yaşın ilerlemesiyle seyrelme, sonra kendiliğinden düzelme olur.” (Dursun, 2010).

Gece altını ıslatma, genellikle ekonomik düzeyi düşük olan ve duygusal anlamda sıkıntıya uğramış olan uyumsuz çocuklarda çok sık görülmektedir (Aydoğmuş vd., 2006). Altını ıslatmanın nedenleri arasında ruhsal problemler gösterilirken; tuvalet eğitimi sağlıklı bir şekilde yaptıktan sonra çocuk tekrar altını ıslatmaya başlıyorsa bunda kardeş kıskançlığı da olabilmektedir. Bunun yanı sıra aile içindeki olumsuzluklar, anne baba arasındaki geçimsizlikler, çocuğun yaşamış olduğu korkular da bu olumsuz davranışı tetiklemektedir (Dursun, 2010).

2.4.9. Dışkı Kaçırma (Enkoprezis)

Gelişimi normal devam eden bir çocuk, 2-3 yaşını tamamladığı andan itibaren bilinçli olarak dışkısını kontrol edebilmektedir. Şayet çocukta herhangi bir fiziki rahatsızlık yoksa 3-4 yaş sonrasında hala dışkı kaçırma hadisesi oluyorsa buna “Enkoprezis” denmektedir (Aydoğmuş vd., 2006). Enkoprezis, “Dört yaş ve üzeri çocuklarda dışkının giysilere ya da uygunsuz herhangi bir yere kaçırılmasıdır. Dört yaşındaki çocukların %95’inin, 5 yaşında ise %99’unun dışkı kontrolünü kazandığı kabul edilmektedir.” (Karabekiroğlu, t.y.).

İdrar kaçırmaya göre daha az görülmekle birlikte bu rahatsızlığa temel sebep olarak baskıcı tuvalet eğitimi, ailevi sıkıntılar, annenin çok titiz olması ve aynı zamanda ev kadınlığı rolünü benimseyememesi gibi nedenler sayılabilmektedir (Yavuzer, 2008).

Dışkı kaçırma özelliği gösteren çocuklar genellikle hem okul hem de çevresiyle uyumsuzluk içerisindeyler. Bu çocukların genellikle arkadaş ilişkileri zayıf olmakla birlikte, inatçı bir yapıya sahiptirler. Çevrelerine saldırganlık gösteremediklerinden dolayı, tepkilerini bu şekilde farklı bir yolla ortaya koymaktadırlar (Yörükoğlu, 1978).

Bu problemin ortadan kalkması adına anne-baba ve çevredeki yetişkinlere büyük iş düşmektedir. Şayet böyle bir rahatsızlık varsa çocuğa ceza verilmemeli, arkadaşlarının yanında küçük düşürülmemelidir ve çok sık tuvalete götürülmelidir. Bu yöntemlerin yanı sıra iki şekilde daha tedavisi yapılabilir. İlki doğrudan bir tedavidir ve terapi, psikoterapi veya grup terapisi ile sürdürülen bir tedavi aşamasıdır. İkincisi ise dolaylı tedavi yöntemidir ve aile terapisinin yanı sıra öğretmenle görüşme ve çevre şartlarını bireye uygun hale getirme şeklinde gerçekleştirilmektedir (Yavuzer, 2008).

2.4.10. Tikler

Beden kaslarında meydana gelen, bireyin iradesi dışında gerçekleşen ve belli zaman aralıklarıyla ortaya çıkan kasılmalara “Tik” denmektedir ve bu kasılmalar daha çok yüzde görülmektedir.

Tikler bireye göre değişmekle birlikte, yer ve biçim değiştirip vücutta belli bir noktaya yerleşmekte ve burada devamlı olarak ortaya çıkmaktadır (Yörükoğlu, 1978). Tikler de okul öncesi dönemde sıklıkla görülen davranış bozuklukları arasındadır ve görülme oranı yaklaşık yüzde 1-2 civarındadır. Ayrıca kız çocuklarına oranla erkek çocuklarda daha sık görülmektedir (Güneş, 2008).

Tikler karşı konulamaz davranışlardır ve tetikleyici unsurlarla birlikte aniden ortaya çıkabilmektedir. Bunun yanı sıra çocuk bir iş veya bir etkinlikle uğraştığında azalmakta ve yok olabilmektedir. Tikin şiddeti ve yoğunluğu zamana ve olaya göre farklılık gösterebilirken, aynı çocukta hem göz kırpma hem de dil çıkarma gibi birden fazla tik çeşidi de görülebilmektedir (13.05.2017, www.dengetipmerkezi.com).

Tiklerin ortaya çıkış nedeni olarak genellikle çocukların iç çatışmaları ve yaşamış olduğu gerilimler gösterilmektedir. Bunun dışında tik bozukluğu çocuğun aile, iş ve okul hayatında bozulmalara yol açarken, sosyal yaşamında da uyum problemlerine sebep olabilmektedir (Semerci, 1999).

2.4.11. Yeme Bozuklukları

Yemek yememe problemi çocukluk döneminde çok sık karşılaşılan problemlerdendir. Sağlıklı bireylerde bile %25-45 arası bir oranda yeme problemi görülürken, gelişim problemi olan çocuklarda yeme problemleri %80'i bulmaktadır (Kurt ve Örün, 2016).

Oral (2006)'a göre; Yeme Bozuklukları (YB); yeme davranışına yönelik tüm bozuklukları bir çatı altında toplayan, bu rahatsızlıkları anmak için kullanılan genel bir tanımlamadır. En bilinen yeme bozuklukları, Anoreksiya Nervosa ve Bulimia Nervosa'dır. Bunların yanı sıra yiyecek olmayan maddelerin yenmesi anlamına gelen Pika ve yenilen yemeğin yeniden ağza getirilerek yine çiğnenmesi gibi davranışlarla kendini gösteren Ruminasyon Bozukluğu, tüm dünyada psikiyatrik hastalıklar sınıflandırmasında yer alan yeme ile ilgili davranım sorunlarıdır. YB,

oluşma nedenleri karmaşık, erken başlayan uzun süre devam eden ve terapötik güçlüklerle tanımlanan ölümcül sonuçları olan bozukluklardır (Akt. Toker ve Hocaoglu, 2009, s.1).

Yeme bozuklukları genellikle vücudun ağırlığı, şekli ve görüntüsü noktasında ele alınmaktadır. “Anoreksia Nevroza” denen yeme bozukluğunda genellikle vücut ağırlığı normal vücut ağırlığındaki düzeyi reddetmekte, zayıf olmakla birlikte daha da kilo almaktan korkan bir davranış sergilemektedir (Dursun, 2010). “Bulimia Nevroza” ise aşırı derecede yiyecek tüketimi sonrasında kusma yoluyla bunları dışarı atma olarak ifade edilmektedir (Seven, 2008).

Bebeklik dönemine göre bu dönem çocuklarında, kilo alımlarında yavaşlamalar görülmektedir ve çocuklar fazla beslenmeye gerek duymamaktadırlar. Bu da aileleri oldukça endişelendirirken daha fazla yemek yemeleri noktasında ısrar etmektedirler. Bu durum anne ve baba ile çocuk arasında sıkıntıların oluşmasına neden olmaktadır. Annenin çocuğa olan aşırı düşkünlüğü, katı kurallar koyması ve özellikle beslenme noktasında baskıcı tutumu, çocuklardaki yemek yeme problemini daha da büyütebilmektedir (Aydoğmuş vd., 2006).

2.5. Okul Öncesi Dönemde Görülen Davranış Problemlerine Neden Olan Faktörler

Okul öncesi dönemde görülen saldırganlık, korku, kekemelik, inatçılık, altını ıslatma, dışkı kaçırmaya, yeme bozuklukları gibi birçok problemin neyden kaynaklandığını veya hangi sebepler doğrultusunda bunların ortaya çıktığını belirleyebilmek ve kesin çıkarımlarda bulunmak oldukça zordur. Bununla birlikte yapılan çalışmalar, davranış problemlerine neden olabilecek faktörleri; Demografik Risk Faktörleri, Psiko-sosyal Risk Faktörleri, Biyolojik Risk Faktörleri ve Bilişsel Risk Faktörleri olarak sınıflandırmaktadır (Drossos, 2004).

2.5.1. Demografik Risk Faktörleri

Okul öncesi dönem çocuklarında görülen davranış problemleri ile çevresel unsurlar arasında ters bir ilişki vardır. Bu çevresel faktörler yoksulluk, ailenin mali durumu ve düşük sosyo-ekonomik düzeyi olarak da tanımlanabilmektedir. Yoksulluk; işsizlik, kardeş sayısının çok olması ve ailenin kalabalık olması şeklinde de tanımlanabilmektedir (Behar Stewart 1984; Dawkins vd., 1995).

Ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması genellikle kalabalık bir ev ortamından kaynaklanmaktadır ve bu durum anneye de bir depresyon olarak geri dönebilmektedir. Bu sebeple çocuktaki herhangi bir davranış probleminin ortaya çıkmasına veya varsa daha da büyümesine sebep olabilmektedir. Ekonomik düzeyi düşük olan anne ve bebekleri üzerine yapılan bir çalışmada; 12 aylıktan 3 yaşına kadar olan bebeklerin iç ve dışa yansıyan problemlerinin 2-3 yaş civarında da görüldüğü tespit edilmiştir (Shaw vd., 1996).

Bunun dışında çocuğun cinsiyeti de demografik bir risk faktörüdür. Yapılan araştırmalarda aşırı hareketlilik ve saldırganlığın erkek çocuklarda kız çocuklarına oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Campbell, 1995). Her ne kadar erkek çocuklarda bu tür problemler kız çocuklara oranla daha fazla olsa da okul öncesi dönemde bu fark belirgin bir şekilde ortaya çıkmamaktadır ve daha çok ilkokul çağından itibaren kendini göstermektedir (Campbell, 1997).

2.5.2. Biyolojik Risk Faktörleri

Çocuklarda görülen gerek duygusal gerekse de davranış bozukluklarına sebep olan faktörlerden biri de biyolojik faktörlerdir. Genetik faktörler bireylerde depresyon, şizofreni, kaygı, karşı gelme gibi davranış bozukluklarına sebep olmaktadır. Örneğin annenin hamilelik döneminde alkol kullanması çocuklardaki duygusal bozuklukların sebeplerinden biridir (13.05.2017, prezi.com).

Bebeklerin davranış bozukluklarında biyolojik risk faktörleri de son derece etkilidir. Özellikle prematüre doğum ve bebeğin kilosunun düşük olması ilerleyen yıllarda davranış bozukluklarına neden olabilmektedir (Drossos, 2004). Ayrıca çocuğun fiziki yapısı ve önceki dönemlerde geçirmiş olduğu hastalıklar sebebiyle de bir takım davranış problemleri baş gösterebilmektedir. Bunların ortadan kalkmasında da özellikle anne ve babanın tutumu önemlidir. Eğer anne baba çocuğun yaşamış olduğu problemleri düzeltme gayretinde değilse veya olumsuz yöntemlerle düzeltmeye çalışıyorsa bu problemi daha da artırabilmekte ve problemin daha sonraki yıllarda da devam etmesine sebep olmaktadır (Dursun, 2010).

Bu dönem çocuklarında görülen kararsızlık, hareketli ve katı bir tutum içerisinde olmaları şeklinde görülen “Ters Mizaç” özelliği de yine biyolojik bir risk durumu olarak karşımıza çıkmaktadır (Bates vd., 1982).

2.5.3. Psiko-Sosyal Risk Faktörleri

Çocukların, özellikle bebeğin anne baba ile olan ilişkilerinde sağlıklı bir iletişim olmaması çocuklarda görülen uyum ve davranış bozukluklarının nedenlerinden birisidir (Yavuzer, 2008). Özellikle anne babalarından otoriter bir tutum gören çocukların sosyal ilişkilerde sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Yapılan çalışmalar bu tarz problemi olan çocukların genellikle anne babalarında da benzer sorunlar olduğunu ortaya çıkarmıştır (Frosh ve Mangelsdorf, 2001). Ayrıca aşırı disiplinli ve tutumlu olan ve çocuklarına karşı böyle davranan anne babaların çocuklarında saldırganlık ve öfke yoğun olmaktadır.

Çocuğun psiko-sosyal gelişiminde ailenin rolü oldukça önemlidir ve bu noktada çocuğa karşı takınılan bu tavır aynı zamanda çocuğun çevresine ve nesnelere karşı tutum ve davranışlarının da temelini oluşturmaktadır. Ebeveynlerin çocuğa aile ve toplumun bir üyesi olduğu bilincini aşılması durumunda, çocuktaki uyum problemleri daha kolay ortadan kalkarken, toplumla sağlıklı iletişimin de temellerini atmış olmaktadır (Dursun, 2010).

2.6. Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları

Aydın (1997)'a göre aile toplumdaki en önemli ve en küçük yapı taşıdır. Bununla birlikte aile bireyleri ve özellikle de anne babanın çocuğa karşı tutumları, çocuğun kişilik gelişimini doğrudan etkilemektedir. Çocuğun yapmış olduğu birçok olumsuz davranışın temelini özellikle ailenin etkisi altında olduğu bu ilk yıllar oluşturmaktadır (Akt. Çetinkaya, 2016). Her çocuk hayata dair ilk bilgilerini anne ve babasından aldığı için onların sergileyecekleri tavır ve davranışlar çocuğun kişilik gelişiminde etkili olmaktadır. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar çocuğun kendine güven eksikliği, içine kapanık olması, tırnak yemesi, saldırgan olması, korkularının veya bağımlılığının olması, derslerdeki başarısızlığı ve bunun gibi birçok problemin kaynağı olumsuz anne baba tutumları olduğunu göstermektedir (Aydoğan ve Koçak, 2003). Çocukların ebeveynleriyle sağlıklı bir iletişim kurmaları ve onların ihtiyaçlarını normal bir şekilde karşılamaları ise çocukların daha sonraki dönemlerini sağlıklı geçirmelerine yardımcı olmaktadır (Senemoğlu, 2009).

Ebeveynlerin çocuklara karşı tutum ve davranışlarının çocuk üzerinde son derece etkili olduğu birçok araştırma ile de kanıtlanmıştır. Özellikle de okul öncesi dönemdeki çocuklarda görülen davranış problemlerinin temelinde, anne babalar

tarafından çocuklara karşı takınılan olumsuz tavırlar olduğu ortaya konmuştur. Bu tarz çocukların anne-babaları incelendiğinde, onların da küçüklüklerinde benzer davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Anne, baba ve çocuk arasındaki ilişkinin kaliteli olması çocukların daha sosyal olmasında ve kendilerini geliştirmelerinde önemli bir rol oynamaktadır (Turan, 2004).

2014-2015 öğretim yılında İzmir il merkezindeki bazı ana sınıflarına yönelik yapılan bir araştırmada anne babaların çocuk yetiştirmedeki “Ebeveyn Tutum Ölçeği”, t testi ile test edilmiş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

Tablo 1.

Anne ve Babaların “Ebeveyn Tutum Ölçeği”

ETÖ Boyutları	Ebeveyn	n	$\bar{x}$	S	Sd	t	P
Demokratik Tutum	Anne	420	26.19	7.06	605	-3.329	.001*
	Baba	187	28.38	8.39			
Otoriter Tutum	Anne	420	44.67	5.79	605	-4.39	.661
	Baba	187	44.89	5.86			
Aşırı Korumacı Tutum	Anne	420	19.75	6.00	605	4.80	.631
	Baba	187	19.50	5.66			
İzin verici Tutum	Anne	420	33.95	4.96	605	2.429	.015*
	Baba	187	32.85	5.57			

Kaynak: Aktürk (2015)

Bu araştırmaya göre;

...araştırmaya katılan anne ve babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Demokratik Tutum alt boyutunda [$t(605)=-3.329$, $p<.05$] ve Ebeveyn Tutum Ölçeği İzin Verici Tutum alt boyutunda [$t(605)=2.429$, $p<.05$] istatistiksel olarak bir farklılaşma görülmektedir. Araştırmaya katılan annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği Demokratik Tutum alt boyutunda puan ortalamaları 26.19 ve standart sapmaları 7.06 iken babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Demokratik alt Tutum boyutunda puan ortalamaları 28.38 ve standart sapmaları 8.39’dur. Araştırmaya katılan annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği İzin Verici Tutum boyutunda puan ortalamaları 33.95 ve standart sapmaları 4.96 iken, babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği İzin Verici Tutum alt boyutunda puan ortalamaları 32.85 ve standart sapmaları 5.57’dir. Araştırma sonucunda babaların annelere göre daha

çok demokratik tutum ve annelerin babalara göre daha çok izin verici tutum sergiledikleri söylenebilir (Aktürk, 2015, s.152-153).

Yapılan araştırmalar göstermiştir ki anne babaların çocuklara karşı tutumları çocuklardaki olumlu ve olumsuz davranışların da şekillenmesinde birinci derecede etkilidir (Dursun, 2010) ve “...anne-babanın demokratik, otoriter, duyarsız, mükemmeliyetçi, ihmalcı, hükmedici, cezalandırıcı, koruyucu veya reddedici tutumlarının çocuk üzerinde çok farklı etkileri olabilmektedir” (Arı, 2005).

2.6.1. Aşırı Hoşgörülü (İzin Verici) Ebeveyn Tutumu

Aşırı hoşgörülü olan ebeveynler, çocuklarının vermiş olduğu aykırı tepkilere ve olumsuz davranışlara ceza uygulamadan bunları kabul eden ve olumlu bir şekilde davranan ebeveynlerdir. Öyle ki aile içinde herhangi bir kural konacaksa veya alınması gereken bir karar varsa çocuklarına da mutlaka sormaktadırlar ve çocuklardan da bu anlamda yardım alabilmektedirler. Bu doğrultuda ev içerisinde çocuğa da sorumluluk verilmekte ve çocuğun kendilerini örnek almasından ziyade onu bir birey olarak kabul etmektedirler. Toplumda yaygın olan kurallara uyması noktasında özellikle yönlendirmezler. Bu noktada çocuğu düşünmeye ya da manipüle etmeye çalışırlar fakat açık olarak çocuğa karşı bir güç kullanmazlar (Baumrind, 1966).

Bu özellikteki anne babalar, çocuklarına karşı aşırı derecede hoşgörülü olduklarından çocuk istediği gibi hareket etmektedir. Anne babanın bu tavrı, zaman zaman “boş verme” ile birbirine karışmaktadır. Zamanla otoriter davranmak isteseler bile kararsız kalmakta, bu da çocuğa olumsuz bir şekilde yansımaktadır. Takınılan bu otoriter tavır çocuk nezdinde bir anlam ifade etmemektedir (Yörükoğlu, 1978).

Hoşgörü ölçüsünün kaçmış olduğu ailelerde anne babalar çocuğa hükmedemezler, tam tersi çocuklar anne-babaya hükmetmektedirler. Aynı zamanda bu çocuklar evde yaşamış olduğu hâkimiyeti dışarıda da kurmak isterler ve çevresindekilere üstünlük kurmanın yollarını ararlar. Bu tarz çocuklar ilerleyen yıllarda toplumdan da aynı beklentiye girerler ve verilmeyen bir hak olduğunda da kendileri bunu almaya çalışırlar. Ölçünün kaçmaması adına çocuğa karşı hoşgörünün normal bir seviyede olması gerekmektedir çünkü çocuğun özgüven kazanabilmesi açısından oldukça önemlidir. Şayet anne babanın hoşgörülü tavrı normal bir seviyede kalmazsa çocuğun davranışlarına olumsuz olarak yansıyabilmektedir. Aşırı bir hoşgörü ortamı

varsa ve çocuğun yapmış olduğu her şeye izin verilen bir tutum takınılıyorsa, çocukta bencillik oluşmasına da sebep olmaktadır (Yavuzer, 2008).

Anne babaların çocuklara karşı herhangi bir sınırlama getirmemesi, çocukların bu ortamdan çıktıklarında da benzer tavırlar takınmalarına ve herkesten aynı şekilde beklentiye girmelerine de sebep olmaktadır. Aile ortamında böyle bir tavra maruz kalan çocuk, aile dışında da benzer tavırlar beklediği için bunların karşılanmaması durumunda bir özgüven kaybı yaşamaktadır. Beklentileri karşılanmadığı için de dış dünyaya karşı kendine daha az güvenmekte ve başarılı olamayacağını düşünmektedir (Dursun, 2010).

2.6.2. Baskıcı (Otoriter) Ebeveyn Tutumu

"Baskıcı (Otoriter) Tutum; kontrolün yüksek, ilgi ve şefkatin düşük olduğu çocuk yetiştirme tutumudur. Baskıcı anne babalar davranışı şekillendirmeyi, kontrol etmeyi ve değerlendirmeyi severler." (Dursun, 2010). Bu tarz ebeveynler tüm kuralları belirlerler ve isteklerinden asla taviz vermezler. Çocuk konulmuş olan bu kuralları asla sorgulayamaz ve belirlenen kurallara uymak zorundadır. Çocuğa hayatının her aşamasında müdahil olabilmektedirler. Öyle ki arkadaş seçiminden evleneceği kişiye, çocuk sayısından alacağı arabanın markasına kadar birçok planlamayı bile yapan anne babalar vardır. Bu anlamda bütün kontrol ebeveyndedir. Bu özellikteki anne-babalar hoşgörü göstermezler ve esnek olmayan baskıcı bir yapı içerisindedirler. Bu kadar baskı içerisinde çocuk en küçük bir hata yaptığında dahi cezalandırılmaktadır. Çocuklara karşı uygulanan cezalar ve baskı yöntemleri aileden aileye değişmektedir. Aşağılama, hakaret, dayakla korkutma, suçlama, dışarıya göndermeme, odaya kapatma gibi birçok farklı ceza uygulamaktadırlar. Bu noktada amaç çocuğun her türlü kurala uymasını sağlamaktır. Bu çerçevede çocuk ve anne baba arasında sürekli bir gerginlik vardır ve çocuk, anne babanın kendisine kızmasından korkmakta ve sürekli yanlış yapacağı korkusuyla yaşamaktadır (Yörükoğlu, 1978).

Otoriter anne babalara göre itaat etmek bir erdemdir ve doğruluğunu kabul ettikleri bir düşünceyi çocuğun da benimsemesi adına gerekirse cezayı ve güç kullanmayı da tercih etmektedirler. Çocuğun bağımsızlığını kısıtlayarak, anne babaya saygı duyması gerektiği noktasında sürekli direktiflerde bulunurlar. Bu tarz anne-babalar geleneksel bir anlayışa sahiptirler ve çocuğun kendini ifade etmesini veya savunmasını kesinlikle desteklemezler. Çocuk için en doğru olanı anne baba bilir ve çocuğa da buna kayıtsız şartsız kabul etmek düşer (Baumrind, 1966).

Baskıcı aile ortamında çocukların duygu ve düşünceleri değersizdir ancak anne baba onay verdiği takdirde değerli hale gelebilmektedir. Böyle baskıcı bir ortamda yetişen çocuklar zamanla daha saldırgan davranışlar sergilemekte ve kendilerini kabul ettirmek istediklerinde ise güç duruma düşebilmektedirler (Poyraz, 2007). Ayrıca çocuktan kapasitesinin çok üstünde beklentileri olan bu ebeveynler, çocuğun ihtiyaçlarını karşılama noktasında ise genellikle yetersiz kalmaktadırlar (Sertelin, 2003).

Geleneksel Türk aile yapısında çok sık görülen bu baskı çocuğun özgüven gelişimini de engellemektedir. Son derece sessiz olan bu çocuklar, hemen her şeye kolayca ağlayabilmektedirler. İsyankâr bir tavır takınırken, aşağılık duygusuna da kapılmaktadırlar (Yavuzer, 2006). Özellikle tek çocuklu ailelerde görülen bu tutum, baskıdan öte aşırı derecede çocuğun üzerine düşme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu durum çocuklarda, yine kendilerine yapılan aşırı bir baskı olduğu algısı uyandırmaktadır (Adler, 1994).

Bu tarz baskı gören çocuklarla ilgili yapılan çalışmalar sonucunda bu çocuklarda yüksek düzeyde “Anksiyete” olduğu görülmüştür ve genellikle sosyal ilişkileri zayıftır. Yapılan çalışmalar sonucunda baskı uygulanan bu çocukların daha mutsuz ve kaygılı oldukları ve sosyallik noktasında asosyal oldukları da belirlenmiştir (Hale, 2008). Ayrıca baskı nedeniyle oluşan özgüven eksikliği ve ebeveynlerinin onları sevmediklerini düşündüklerinden, gerek okul ortamında gerekse de diğer yaşam alanlarında saldırganlık gösteren, yaramazlık yapan, arkadaşlarına zarar veren ve derslerinde başarı gösteremeyen çocuklara dönüşmektedirler (Alıcıgüzel, 2001).

2.6.3. Demokratik Ebeveyn Tutumu

Demokratik ebeveynler; çocuklara karşı olumlu yaklaşan, fikirlerini soran, tartışan, katı ama aynı zamanda anlayışlı olan, sorumluluk veren ve genel anlamda çocuğun bireyselliğine saygı duyan anne-babalardır (Hale, 2008).

Bu tarz anne babalar çocuğa karşı tavır ve davranışlarında bir mantık çerçevesinde hareket ederler ve çocuğun kendini rahat ifade edebildiği bir ortam oluşturmaya çalışırlar. Gerek evde gerek dışarıda kuralların sebepleri ve niçin konduğu noktasında çocuğa açıklama yaparlar. Bir taraftan böyle ılımlı yaklaşırken diğer taraftan da çocuğun belli bir disiplin içerisinde olmasının daha sağlıklı olduğu görüşündedirler. Bazen anne baba arasında olumsuzluk yaşansa bile bunu çocuğa yansıtmazlar ve çocuğa zarar vermeden bunu halletmeye çalışırlar. Yaşanan problemler ile ilgili kendi

çözümleri vardır ama bu noktada demokratik bir tutum takınırlar, çocuğun da şahsi özelliklerini, tercihlerini göz önünde bulundururlar.

Çocuk ev içerisinde uyulması gereken kuralları bilmektedir ve bu noktada haklarının ne olduğunun da farkındadır. Çocuğun seviyesine uygun olarak bir davranış beklendiği için aile farklı bir beklenti içerisine girmez. Çocuğun duygu ve düşünceleri ebeveynler tarafından saygıyla dinlenmektedir ve bu noktada destekler verilir. Böyle demokratik bir ortamda yetişen çocukta aşırı bir özgüven oluşmakta, tek başına kararlar alıp sorumluluk sahibi olmayı öğrenmekte, anne baba sesinden herhangi bir şekilde çekinmemekte ve onlar tarafından sevildiğini bildiğinden dolayı da fikirlerini rahatça ifade etmektedir. Bununla birlikte bu tarz çocuklar sosyal yönden akranlarına oranla oldukça ileri düzeydedirler (Olçay, 2008).

Montessori (1915) ile Dewey'in (1916) yapmış olduğu çalışmalar sonucunda ortaya çıkan demokratik tavır; çocuğa sınırsız bir özgürlük vermemekte, sadece çocuğun gelişimi doğrultusunda beklentilerine ve yaşına uygun konularda izin verilmesi gerektiği anlayışına dayanmaktadır (Hale, 2008).

Demokratik anlayışı benimseyen anne babalar çocuklarına iyi bir model olmak için ellerinden geleni yaparlar; ev içi kurallar hep birlikte belirlenir, zamanla belli sorumluluklar vererek çocuğun özgüven gelişimine de katkı sağlanırken, tüm bunlar saygı ve sevgi çerçevesinde halledilmeye çalışılır (Dursun, 2010). Aslan (1992)'a göre "Bu tutuma sahip aile içinde yetişen çocukların genellikle, sosyal yeterliliğe sahip, becerikli, yardımsever, arkadaş canlısı, diğer insanların gereksinimlerine duyarlı olan, ne istediğini bilen, özgüven ve sosyal sorumluluk sahibi çocuklar oldukları görülmektedir" (Akt. Derman ve Başal, 2013, s.120).

2.6.4. İlgisiz (Kaygısız) Ebeveyn Tutumu

"Bu tutum, çocuğa karşı ilgisiz, çocuğun maddi ve manevi ihtiyaçlarına karşı duyarsız, sevgi ve şefkati yetersiz, kontrolü gevşek anne-baba tutumudur. Bu tür ailelerde disiplin yok denecek kadar gevşektir. Çocukları yönlendirme ve kontrol söz konusu değildir. Çocukların davranışları sınırlandırılmaz. Çocuklar kendi hallerine bırakılmıştır. Anne-baba umursamaz bir tutum içindedir. Çocuk ilgi ve sevgiden yoksundur." (Kaya, 1997). Bu ilgisizlikten dolayı zamanla ebeveynlerle çocuk arasındaki iletişim kopar. Bu noktada anne babalar oldukça rahattırlar ve çocuğun yanlış bir davranışı varsa da bunu umursamazlar, ortam tamamen çocuğa göre ayarlanır, tüm

istekleri karşılanır. Anne baba hoşgörü ile boş verme arasında bir ayrım yapamamaktadır ve çocuğun nerede duracağı noktasında kesin bir kanaat oluşmaz. Bu nedenle zamanla ebeveynler ile çocuk arasındaki iletişim kopar ve bu da duygusal istismarın ortaya çıkmasına sebep olur (Çetinkaya, 2016). Çocuğa karşı bu derece ilgisiz ve sevgisiz olunması durumunda çocuklarda saldırganlık gibi olumsuz davranışlar ortaya çıkmaktadır.

Ebeveynler çocuğun davranışları ve yetiştirilmesi noktasında da isteksizdirler ve bu noktada sorumluluk almaktan kaçınırlar. Üzerlerindeki anne-baba rolünü benimsemediklerinden çocuğun gelişimine olumlu anlamda bir katkı sağlayamazlar. Bu ilgisiz anne babalar çocuğun gelişimi noktasında pek bilgiye sahip olmadıklarından rehberlik hususunda da son derece başarısızdırlar. Çocukla ilgili karar verme sürecine katılmazlar, okul yaşantısı ile ilgili çok fazla bilgi sahibi değillerdir. Ben merkezli bir yaşantı içerisindedirler bu nedenle de çocuğun değil de kendinin ihtiyaçları ön plandadır (Bornstein & Zlotnik, 2008).

Anne babaların çocuklara karşı tutumu ülkeler bazında da farklılıklar göstermektedir. Örneğin Almanya'da aileler çocuklarına karşı daha katı kurallar geliştirirken, Amerika'da çocuk anne babaya herhangi bir şey söylediği zaman anne baba konuşmasını kesmemekte ve yüzünü çocuğa dönüp onunla iletişim kurmaktadırlar, Çin'de ise anneler çocuklarının adeta bir yaşam koçu durumundadırlar ve hayat boyunca onlara destek olurlar (Çetinkaya, 2016).

2.6.5. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu

Çocuklarını devamlı kontrol altında tutan ve hemen her şeylerine karışan anne babalar aşırı koruyucu ebeveynler olarak tanımlanmaktadır. Bu anlayıştaki anne babalar; çocuğun ihtiyacı olmasa bile yapacaklarına müdahale ederek çocuk adına her türlü kararı vermekte ve hayatına ciddi anlamda sınırlamalar getirebilmektedirler. Böyle davranarak farkında olmadan çocuğun kendine olan güvenini kaybetmesine ve kendisini yetersiz hissetmesine sebep olmaktadırlar (Demiriz ve Öğretir, 2007). Bu anlayıştaki ebeveynler çocuklarına hep bir anne şefkatiyle yaklaşırlar ve çoğu zaman bunu abartırlar. Öyle ki yetişkinliğinde bile hala onun yerine karar vermeye çalışır, çalışmakla kalmaz karar alır hatta uygular. Çocukluğundan beri bu şekilde bir muamele gören çocukta zamanla bağımlı bir kişilik oluşur.

Özellikle annenin ilgisi o kadar fazladır ki çocuk bunu duygu sömürüsüne çevirir ve zamanla çocuğun anneye bağımlı kalması ile sonuçlanır. Çocuğun öz bakımıyla haddinden fazla ilgilendiklerinden okul öncesi dönemde bile belli becerilerinin gelişmemiş olduğu da gözlenmektedir (Dursun, 2010).

Anne babaların çocuklarına karşı bu derece ilgili olmaları normal olmamakla birlikte, çocuğun çok tehlikeli bir hastalık geçirmiş olması, ölmüş bir kardeşten sonra dünyaya gelmiş olması veya anne babanın kendi anne babaları tarafından ciddi bir baskıya maruz kalmış olmaları gibi nedenlerden kaynaklanabilmektedir (Şendil, 2003).

Anne babanın bu tutumu çocuklara olumsuz şekilde sirayet etmektedir. Öyle ki kendi kendini korumayı öğrenemediğinden savunmasız olabilmekte ve şımarık bir yapıya bürünebilmektedir. Ayrıca bu tarz çocukların okul hayatında problem çözmede de sıkıntılar yaşadıkları görülmüştür (Dursun, 2010). Anne babalarına bağımlı yaşadıklarından kendilerine olan güvenlerini de zamanla kaybetmekte ve hayat boyunca hep birilerine bağlanma ihtiyacı hissetmektedirler (Yavuzer, 2008).

Navaro (1999)'a göre aşırı koruma:

- 1).Çocuğun kişiliğini geliştirmez; bağımlı, talepkar, ürkek, inatçı, istediğini tutturan, mantıksız kavgalar çıkaran, çabuk mutsuz olan bir çocuk ve ileride benzer niteliklere sahip bir yetişkin olur.
- 2).Anne/babayı ebeveyn rolünün dışına çıkarmaz; birer yetişkin olarak yasayabilecekleri günlük hayatlarına karı/koca ve kadın/erkek ilişkilerine engel olur. Çocuk odaklı bir yaşamda, anne/baba kendi insanca öz ihtiyaçlarına sağlıklı bir şekilde sahip çıkamazlar (Akt. Günalp, 2007, s.51-52).

2.6.6. Reddedici Ebeveyn Tutumu

Mussen (1956)'a göre çocuklarına karşı adeta düşmanca bir tavır takınan bu anlayıştaki anneler ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki doğduğu andan itibaren bebeği reddeden annelerdir ki bu nedenle de aralarında güçlü bir bağ oluşmamıştır. Diğeri ise bebeklerine karşı belli nedenlerden dolayı öfkeli annelerdir ve çocuk bağımsız hareket ettiği durumda da çocuğa olan öfkesi daha da artar (Akt. Demir, 2007).

Anne baba tarafından reddedici bir tavra maruz kalan çocuklarda olumlu bir kişilik gelişimi gözlenmemektedir. Özgüven duygusu sağlıklı gelişmezken, sahip

olduğu şeyleri kaybetme korkusu oluşmakta ve insanlara karşı da bir güvensizlik yaşamaktadırlar. Aile içerisinde kendisinden beklenen davranışı sergilese bile yine de tepki gören çocuk doğru veya yanlış davranışların ayrımını yapmada zorlanmaktadır (Geçtan, 2013). Sevgiye muhtaç oldukları durumlarda bile sürekli horlanıp reddedildiklerinden ruhsal anlamda derin sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu tür ailelerde yetişen çocuklar genellikle psikolojik anlamda bozukluklar yaşarken intihara daha meyillidirler. Çocuklar anne ve babadan kötü bir muameleye maruz kalmamak adına daha uyumlu davranırken, aynı zamanda onlara karşı derin bir düşmanlık duygusu da geliştirmektedirler. Bu çocuklar genellikle hayal kırıklığına uğramış çocuklardır ve özgüven duyguları çok az gelişmiştir çünkü anne-babaları ve diğer yakınları tarafından ihtiyaç duydukları bir dönemde yalnız bırakılmışlardır (Yılmaz, 2007).

Çocukların reddedilmelerinin nedenleri arasında; aile içinde yaşanan çatışmalar, tek bir ebeveyn tarafından çocuğun bakımının güç olması, anne babanın ayrı yaşıyor olması veya cinsiyet açısından beklenmeyen bir çocuk olması sayılabilir (Dursun, 2010). Ayrıca anne babalar doğum sonrasında cinsiyet noktasında beklenti karşılanmadığı durumlarda çocuğa karşı reddedici bir tavır sergileyebilmektedirler (Çağdaş ve Seçer, 2011).

2.6.7. Tutarsız (Dengesiz) Ebeveyn Tutumu

Tutarsız tavır sergileyen ebeveynler bazı durumlarda hoşgörü göstermiş oldukları bir davranışı başka bir zaman diliminde cezalandırmakta, bazen çok yumuşak davranırken bazen çok sert olabilmektedirler. Çocuk yetiştirme noktasında belli kural ve çizgileri bulunmayan bu anne babalar bazen çok hoşgörülü iken bazen de sert olabilmektedirler. Bu tutarsız davranışlar genellikle anne baba arasındaki anlaşmazlıklardan ve disiplin anlayışlarının birbirine uyumadığı durumlarda ortaya çıkabilmektedir. Öyle ki farklı düşüncelerin olduğu durumlarda çocuk hangi davranışları yapacağını tam olarak kestirememekte ve dengesiz bir tavır sergileyebilmektedir (Dursun, 2010). Yörükoğlu (1992)'na göre bu şekilde sürekli tutarsız davranışlarla karşı karşıya kalan çocuk da ne yapacağını bilememekte korku, kuruntu gibi bir şekilde ilgiyi üstüne çekecek problemler ortaya koyabilmektedir (Akt. Derman ve Başal, 2013). Bununla birlikte hoş görürken bir taraftan cezalandıran, bir taraftan severken başka bir taraftan soğuk davranan ebeveynlerin çocuklarında bağımlı bir kişilik yapısı ortaya çıkmaktadır (Yılmaz, 2007).

Ebeveynlerde görülen bir başka tutarsızlık da çocuklar arasında yapılan ayrımdır. Her ne kadar çocukları arasında ayrım yaptıklarını kabul etmeseler de bazı çocuklarına karşı daha fazla sevgi gösterdikleri de görülmektedir. Bazı ailelerde özellikle kız ve erkek çocuklar arasında bariz bir ayrım yapılmakta, erkek çocuklarına daha fazla önem verilirken, kız çocukları geri plana itilmektedir. Az da olsa bu durumun tersinin yaşandığı ailelerde vardır. Tutarsızlık bazen anne ve babanın tavırlarında da görülmektedir. Bazen anne tutarsız davranırken, bazı durumlarda da baba tutarsız olabilmektedir. Çocuklar bu noktada ne yapacağını tam olarak kestirememekte, dengesiz hareketler sergilemekte ve anne ve babanın iyi olduğu zamanlara göre de tutumunu geliştirmektedir (Yılmaz, 2007).

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amacı, modeli, evren ve örnekleme, araştırmanın prosedürü, veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitime devam eden 3-6 yaş grubu çocuklarda meydana gelen davranış sorunları ile aile hayatı çocuk yetiştirme tutumunun belirlenmesi ve anne babaların demografik bilgileri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tanımlayıcı/betimleyici araştırma modeline göre tasarlanmıştır. Betimleyici araştırma modeli, bir durum, koşul, ilişki, süreç ya da uygulanan politikaların “ne olduğunu” açıklamaya yarayan modeldir (Erdoğan, 2007: 138). Bu çalışmada okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 3-6 yaş çocukların davranış sorunları ve 3-6 yaş grubu çocuklarının ebeveyn tutumları incelenmiş olup var olan durum belirlenmiştir. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 3-6 yaş çocukların davranış sorunları ve 3-6 yaş grubu çocuklarının ebeveyn tutumlarının birbiri ile ve ebeveynlerin demografik değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Bu araştırmanın evreni; Karaman il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 10 adet okul öncesi eğitim kurumu arasından, çalışmanın yapıldığı yaz tatili döneminde açık bulunan 5 okul öncesi eğitim kurumunun toplam 432 öğrencisi içinden 3-6 yaş arasındaki 207 çocuk ve bu çocukların anne babaları, öğretmenleri üzerinde yapılmıştır. (Toplam öğrenci sayılarına ilişkin sayısal veriler Milli Eğitim Bakanlığı'nın Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınmıştır.)

Araştırma bulguları bu evrenin içinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırma bulguları örneklem grubu içerisinde toplam 207 çocuk, 115 anne ve 92 baba bulunmaktadır.

Kişisel bilgi formunu dolduran ebeveyn diğer ebeveynin de bilgilerini doldurmaktadır. Bu şekilde 115 anne ve 92 babaya ilişkin veriler elde edilmiştir. Örneklemeye ait dağılımlar araştırmanın bulgular ve yorumlar kısmında yer verilmiştir.

3.4. Araştırmanın Yapılışı (Prosedür)

Gerekli kurumlardan izinler alındıktan sonra, çalışmanın örneklemine oluşturan okul öncesi eğitim kurumlarına gidilerek, doldurulması gereken ölçekler öğrenci velilerine ve öğretmenlerine verilmiştir. Çalışmaya dahil olan okul öncesi kurumlardaki toplam 432 öğrenciden 207 öğrencinin velileri ve öğretmenlerinin verileri kullanılmıştır. Daha sonra, araştırma için belirlenen ölçme araçlarıyla elde edilen veriler SPSS 23,0 programı ile analiz edilmiştir.

3.5. Veri Toplama Araçları

Araştırma öncesinde aile ve çocuklarla ilgili bilgilerin toplanması için “Kişisel Bilgi Formu” (Ek 1), “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği” (OÖDSTÖ) (Ek 2) ve “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği” (Parental Attitude Research Instrument -PARI) (Ek 3) kullanılmıştır.

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmamızda kullanılan kişisel bilgi formunda; çocuğun yaşı, cinsiyeti, ailenin ekonomik durumu, çocuk sayıları, çocuklarının kaçınıcı çocuk olduğu, anne ve babanın yaşı, medeni durumu ve öğrenim durumları, çocuğun kimde kaldığı, kendi odasının olup olmadığı, kronik hastalığının bulunup bulunmadığı ile ilgili gerekli bilgiler çocuğunu okuldan almaya gelen anne veya babadan elde edilmiştir.

3.5.2. Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği

OÖDSTÖ, okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemlerini taramak için uygulanmıştır. Ölçekte hazırlanan 30 adet sorulara anketi dolduran kişinin Doğru Değil, Bazen Doğru, Kesinlikle Doğru ifadelerinden birini işaretlemesi istenmiştir. OÖDSTÖ Türkçeye çevrilip, geçerliği ve güvenirliği yapılan Leone Behar’ın 1977 yılında hazırladığı PBQ adlı ölçeğine uygulanan faktör analizi neticesinde belirlenen 3 boyut dikkate alınmıştır. Bunlar sırasıyla Düşmanlık-Saldırganlık Boyutu (3, 4, 20, 22,

24, 26, 28), Endişe-Ağlamaklı Olmak Boyutu (9, 14, 23, 25, 29), Aşırı Hareketlilik-Dikkatsiz Olma Boyutu (1, 2, 13, 21)'dur. Bu ölçek sayesinde çocuğun davranış sorunları, bu 3 faktörde yer alan maddelere göre değerlendirilmiştir. Orijinal ölçekte geri kalan maddeler yer almakla birlikte değerlendirme dışı bırakılmıştır.

3.5.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği

PARI, okul öncesi çocukların yetiştirilmesinde anne ve baba tutumlarını ölçmek için kullanılmıştır. Ölçekte 60 sorudan oluşan formda anketi dolduracak olan anne ve babanın Hiç Uygun Bulmuyorum, Biraz Uygun Buluyorum, Oldukça Uygun Buluyorum, Çok Uygun Buluyorum ifadelerinden birisini işaretlemesi istenmiştir. Annelerin aile hayatı ve çocuklarına yönelik duygularını değerlendirmek için Schaefer ve Bell tarafından 1958 yılında geliştirilen PARI ölçeğinin orijinali 150 maddeden oluşmaktadır. Ülkemize uyarlama çalışmalarının ilki Le Compte, Le Compte ve Özer (1978) tarafından yapılan bu ölçeğin ifade sayısı 60'a indirilmiş ve güvenilirlik katsayıları .58 ile .88 olarak belirlenmiştir. Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,64 olarak ölçeğin iç tutarlılık araştırma amacına yönelik olarak yüksek olduğu kanaatine varılmıştır. Uyarlama çalışmalarından ikincisi Küçük (1987) tarafından yapılmış ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Türkçe Formunun II, III ve IV. Alt ölçeklerinin yapı geçerliliği test edilmiştir (Kaya, 2010: 40).

PARI'nin içerdiği Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeklerinin 5 adet Alt ölçeği aşağıdaki gibidir (Kaya, 2010: 40-41):

- § **Aşırı Koruyucu Annelik Boyutu (Faktör I):** Annelerin aşırı kontrol, müdahale, çocuktan çalışkan faal ve bağımlı olmasını isteme ve çocuğun da bunu anlayıp uygulaması gerekliliğine inanma gibi özellikleri içeren 16 maddeden oluşmaktadır.
- § **Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma Boyutu (Faktör II):** Faktör II'yi içeren maddelerde çocuğa eşit haklar tanıma, onunla arkadaşlık etmek ve birçok şeyi paylaşabilmeyi içeren ifadeler vardır. Ayrıca çocuğa fikirlerini açıkça belirtmesini ve destekleyici ifadelerden oluşan 9 madde bulunmaktadır.
- § **Ev Kadınlığını Reddetme Boyutu (Faktör III):** Annenin ev kadınlığından hoşnutsuzluğunu yansıtan 13 maddeden ibarettir. Yeni doğan bebeğin

bakımından ürkme, sinirlilik, çocuklarla bir arada uzun süre kalmaktan hoşlanmamak gibi konuları içermektedir.

§ Karı – Koca Geçimsizliği Boyutu (Faktör IV): Evlilik hayatındaki genel gerginliği içeren 6 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerde kocanın düşüncesizliği, anneye yardımcı olmayışı ve karı-koca geçimsizliğinin çocuk yetiştirmedeki rolü ile ilgilidir.

§ Baskı ve Disiplin Boyutu (Faktör V): Çocuğun tepkilerini bastırıcı ve olumsuz çocuk yetiştirme tutumu ile ilgilidir. Katı disipline inanma, çocuğu zorlama ve anne babanın mutlak hâkimiyetine inanma gibi konulardan oluşan 16 maddeden ibarettir. Bu boyut, diğer dört faktör ile belirgin bir korelasyon göstererek bir örüntü oluşturan bazı alt ölçekler birleştirilerek oluşturulmuştur. Cezalandırılma, katı disiplin ve baskıya çocuğun verdiği yanıtlara karşı genel anne baba tutumlarını ölçmeye yarar. Daha çok olumsuz bir çocuk yetiştirme tutumuna işaret eder.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formuna ait bilgilerin frekans ve yüzdelik dağılımları bulunmuş ve tablolaştırılmıştır. Kişisel bilgi formu ile toplanan bağımsız değişkenlere göre PARI ve OÖDSTÖ alt boyutlarına ilişkin anlamlı farklılığı belirlemek amacıyla anketimizden elde edilen metinsel veriler kodlanarak sayısallaştırılmış ve SPSS 23.0 programına aktarılmıştır. Ölçeğimizde yer alan alt boyutların puanları ve genel toplam puanları arasındaki farklılığı gidermek için her puan 100'lük sisteme uygun hale getirilmiştir. Bunun için;

$$Puan = \frac{\text{Alınan puan}}{\text{Boyutun alabileceği en yüksek puan}} \times 100$$

formülü kullanılmıştır. Örneğin boyutta alınan puan 40, o boyutta alınabilecek en yüksek puan 60 olursa; 100'lük sisteme çevirirsek $Puan = 40/60 \times 100 = 66,67$ olarak bulunmaktadır. Sonuç olarak farklı madde sayısına ve puanlamasına sahip boyutlar arasındaki bu farklılığı puanları 100'lük sisteme çevirerek ortadan kaldırılmış ve aynı zamanda da yorum kolaylığı sağlanmış olmaktadır. Elde edilen puanların normal dağılıma yakın olduğu görülmüş ve ilgili analizlerde parametrik yöntemlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Bundan sonra öncelikle ölçeğimizin iç tutarlılığını ve

güvenirliliğini ölçmek için Cronbach Alfa katsayısı kullanılmıştır. Ölçeği oluşturan soruların toplanabilirliği Tukey' Additivity testi ile kontrol edilmiştir. Ölçeğin etkin bir ölçücü olduğu homojen bir yapıya sahip olup olmadığını Hotelling T2 testi ile kontrol edilmiştir. Her alt boyuta ait sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Ölçeklere Ait Tukey' Additivity ve Hotelling T2 Test Sonuçları

	Cronbach Alfa	Tukey' additivity test	Hotelling T2
Düşmanlık-Saldırganlık	0.56	p=0.43	p<0.005
Endişe-Ağlamaklı Olmak	0.61	p=0.21	p<0.005
Aşırı Hareketlilik-Dikkatsiz Olma	0.50	p=0.20	p<0.005
Aşırı Koruyucu Annelik	0.72	p=0.48	p<0.005
Demokratik Davranma ve Eşitlik	0.75	p=0.49	p<0.005
Ev Kadınlığını Reddetme	0.65	p=0.38	p<0.005
Karı-Koca Geçimsizliği	0.59	P=0.41	p<0.005
Baskı ve Disiplin	0.54	p=0.39	p<0.005

Tablo 2'ye göre Düşmanlık-Saldırganlık (0.56), Aşırı Hareketlilik-Dikkatsiz Olma (0.50), Karı-Koca Geçimsizliği (0.59) ve Baskı ve Disiplin (0.54) alt boyutları düşük güvenilirlik düzeyine sahip olmasına rağmen prototip olarak kullanılabileceği gibi iyileştirilmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır. Diğer boyutlar ise yeterli güvenilirlik düzeyine sahiptir. Ölçekleri oluşturan sorular toplanabilirlik özelliğine sahiptir ayrıca homojen yapıda sorulardan oluşmakta ve ölçek tasarımı uygun yapıdadır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1 Aileye Ait Demografik Değişkenlerin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Aile ve bireylerinin demografik özelliklerine ait veriler Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3.

Aileye Ait Demografik Değişkenlerin Frekans ve Yüzde Dağılımları

		n	%
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	113	54,6
	Erkek	94	45,4
Ölçeği Dolduran Kişi	Anne	115	55,6
	Baba	92	44,4
Ailenin Ekonomik Durumu	750 tl altı	28	13,5
	751-1400 tl	21	10,1
	1401-2000 tl	29	14
	2001-3000 tl	44	21,3
	3001 tl ve üstü	85	41,1
Çocuğun Kardeş Sayısı	1 kardeş	60	29
	2 kardeş	48	23,2
	3 kardeş	56	27,1
	4 ve daha fazla	43	20,7
	kardeş		
Kaçıncı Çocuk	İlk çocuk	76	36,7
	İkinci çocuk	65	31,4
	Üçüncü çocuk	66	31,9
Annenin Yaşı	20-30 yaş	66	31,9
	31-40 yaş	75	36,2
	41-50 yaş	66	31,9
Annenin Eğitim Durumu	Yüksek lisans	48	23,2
	Lisans	68	32,9
	Ön lisans	23	11,1
	Lise	31	15
	Ortaokul	14	6,8
	İlkokul	23	11,1

Tablo 3. (devamı)

Annenin Medeni Durumu	Evli	82	39,6
	Boşanmış	56	27,1
	Ayrı yaşıyor	69	33,3
Babanın Yaşı	20-30 yaş	67	32,4
	31-40 yaş	73	35,3
	41-50 yaş	67	32,4
Babanın Eğitim Durumu	Yüksek lisans	57	27,5
	Lisans	68	32,9
	Ön lisans	22	10,6
	Lise	25	12,1
	Ortaokul	16	7,7
	İlkokul	19	9,2
Babanın Medeni Durum	Evli	63	30,5
	Boşanmış	80	38,6
	Ayrı yaşıyor	64	30,9
Çocuk Kimde Kalıyor?	Anne ile	92	44,4
	Baba ile	115	55,6
Çocuğun Kendi Odası Var mı?	Evet	100	48,3
	Hayır	107	51,7
Çocuğun Kronik Hastalığı Var mı?	Evet	98	47,3
	Hayır	109	52,7

Tablo 3’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ailelerin ekonomik açıdan %41.1’inin (85 kişi) yüksek gelir düzeyine sahip, çocukların %54.6’sının kız, ailelerdeki çocuk sayısının ortalama %20-30 arasında frekans değerinde olduğu ve araştırmaya konu olan çocukların %36,7 (76 çocuk)’sinin ilk çocuk olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet, kardeş sayısı ve ilk çocuk olma açısından çalışmada dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir.

Ölçeği dolduran velilerin %55.6’sını annelerin oluşturduğu, annelerinin %36,2’sinin (75 kişi) 31-40 yaşlarında, önemli bir kısmının (%56,1) lisans ve üstü eğitime sahip, %39,6’sının (82 kişi) evli ve birlikte yaşamakta oldukları tespit edilmiştir. Ankete konu çocukların babalarının %35,3’si (73 kişi) 31-40 yaşları arasında, önemli bir kısmının (%60,4) lisans ve üstü eğitime sahip, %30.5 i (63 kişi) evli ve birlikte yaşadıkları saptanmıştır. Çalışmaya katılan çocukların hemen hemen yarısının kendine ait bir odasının olmadığı (%51,7), %47,3 ünün (98 çocuk) kronik bir rahatsızlığa sahip oldukları belirlenmiş, birbirinden ayrılmış ailelerin çocukları

değerlendirildiğinde ise babaları ile kalan çocukların sayısının (115 kişi) anneleri ile kalan çocuk sayısından (92 kişi) daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği Alt Boyutları İle İlişkin Bulgular

Hipotez 1.1: Çocuğun cinsiyeti ile okul öncesi davranış sorunlarından düşmanlık-saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.2: Çocuğun cinsiyeti ile okul öncesi davranış sorunlarından endişe-ağlamaklı olmak alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.3: Çocuğun cinsiyeti ile okul öncesi davranış sorunlarından aşırı hareketlilik-dikkatsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Cinsiyet ile OÖDSTÖ alt boyutları arasındaki t testi sonuçları ve istatistiksel anlamlılık değerleri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Cinsiyet ile OÖDSTÖ Alt Boyutları İlişkisi

Cinsiyet/OÖDSTÖ	t testi	
	t	p
Düşmanlık-Saldırganlık	-0,364	0,716
Endişe-Ağlamaklı Olmak	0,126	0,9
Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik	0,827	0,409
Ölçek toplam	0,249	0,804

Değişkenler arasındaki varyanslar türdeş olduğu için ($t=-0,364$; $0,126$; $0,827$; $0,249$ $p=0,716$; $0,9$; $0,409$; $0,804$) t testi sonuçlarından Equal varyans t testi sonuçları kullanılmıştır. Ankete konu olan çocukların cinsiyetleri (Kız-Erkek) ile OÖDSTÖ ayrı ayrı alt boyutları ile ölçek toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre Hipotez 1.1, Hipotez 1.2 ve Hipotez 1.3’ün reddedildiği ortaya çıkmıştır.

Hipotez 1.4: Kardeş sayısı ile okul öncesi davranış sorunlarından düşmanlık-saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.5: Kardeş sayısı ile okul öncesi davranış sorunlarından endişe-ağlamaklı olmak alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.6: Kardeş sayısı ile okul öncesi davranış sorunlarından aşırı hareketlilik-dikkatsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Kardeş sayısı ile OÖDSTÖ alt boyutları arasındaki istatistiksel veriler ve istatistiksel anlamlılık değerleri Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5.

Kardeş Sayısı ile OÖDSTÖ Alt Boyutları İlişkisi

Kardeş Sayısı/OÖDSTÖ	ANOVA	
	F	p
Düşmanlık-Saldırganlık	0,835	0,476
Endişe-Ağlamaklı Olmak	0,152	0,929
Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik	1,402	0,243
Ölçek toplam	0,68	0,565

Kardeş sayısına göre 4 grup olan çocukların (1 kardeş, 2 kardeş, 3 kardeş, 4 ve üzeri kardeş) OÖDSTÖ ayrı ayrı alt boyutları ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında farkın olup olmadığı Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile tespit edilmiştir. Yapılan istatistiksel analize göre; kardeş sayısı ile Düşmanlık-Saldırganlık, Endişe-Ağlamaklı Olmak ve Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Yapmış olduğumuz araştırmada Hipotez 1.4, Hipotez 1.5 ve Hipotez 1.6. kabul edilmemiştir.

Hipotez 1.7: Çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu ile okul öncesi davranış sorunlarından düşmanlık-saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.8: Çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu ile okul öncesi davranış sorunlarından endişe-ağlamaklı olmak alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.9: Çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu ile okul öncesi davranış sorunlarından aşırı hareketlilik-dikkatsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Anketimizin konusu olan çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu ile okul öncesi davranış sorunları alt boyutları arasındaki istatistiksel veriler ve anlamlılık değerleri Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Kaçınıcı Çocuk Olmak ile OÖDSTÖ Alt Boyutları İlişkisi

Kaçınıcı Çocuk/OÖDSTÖ	ANOVA	
	F	p
Düşmanlık-Saldırganlık	0,03	0,97
Endişe-Ağlamaklı Olmak	1,708	0,184
Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik	1,051	0,352
Ölçek toplam	0,174	0,84

Kaçınıcı çocuk olduğuna göre 3 grup olan çocukların (İlk çocuk, İkinci çocuk, Üçüncü çocuk) okul öncesi davranış sorunları ayrı ayrı alt boyutları ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında farkın olup olmadığına ANOVA ile bakılmış ve çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu ile okul öncesi davranış sorunlarından Düşmanlık-Saldırganlık alt boyutu, Endişe-Ağlamaklı Olmak alt boyutu, Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre Hipotez 1.7., Hipotez 1.8. ve Hipotez 1.9 reddedilmektedir.

Hipotez 1.10: Çocuğun birlikte yaşadığı annesi ya da babasına göre okul öncesi davranış sorunlarından düşmanlık-saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.11: Çocuğun birlikte yaşadığı annesi ya da babasına göre okul öncesi davranış sorunlarından endişe-ağlamaklı olmak alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.12: Çocuğun birlikte yaşadığı annesi ya da babasına göre okul öncesi davranış sorunlarından aşırı hareketlilik-dikkatsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Çocuğun birlikte yaşadığı annesi ya da babasına göre okul öncesi davranış sorunları alt boyutları arasındaki Levene ve t testi sonuçları ve istatistiksel anlamlılık değerleri Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Çocuğun Birlikte Yaşadığı Kişi ile OÖDSTÖ Alt Boyutları İlişkisi

Kiminle Kalıyor/OÖDSTÖ	Levene		t testi	
	F	p	t	p
Düşmanlık-Saldırganlık	0,48	0,489	0,495	0,621
Endişe-Ağlamaklı Olmak	3,101	0,08	-1,07	0,286
Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik	0,843	0,36	1,204	0,23
Ölçek toplam	0,398	0,529	0,353	0,725

Varyanslar türdeş olduğu için ($F=0,48$; $3,101$; $0,843$; $0,398$ $p=0,489$; $0,08$; $0,36$; $0,529$) t testi sonuçlarından Equal varyans t testi sonuçları kullanılmıştır. Ankete konu olan çocukların kiminle kaldığı (Anne-Baba) ile OÖDSTÖ ayrı ayrı alt boyutları ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Buna bağlı olarak Hipotez 1.10, Hipotez 1.11 ve Hipotez 1.12'nin reddedildiği görülmektedir.

Hipotez 1.13: Çocuğun kendisine ait odasının olması ile okul öncesi davranış sorunlarından düşmanlık-saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.14: Çocuğun kendisine ait odasının olması ile okul öncesi davranış sorunlarından endişe-ağlamaklı olmak alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 1.15: Çocuğun kendisine ait odasının olması ile okul öncesi davranış sorunlarından aşırı hareketlilik-dikkatsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Çocuğun kendisine ait odasının olup olmaması ile OÖDSTÖ alt boyutları arasındaki t testi sonuçları ve istatistiksel anlamlılık değerleri Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Çocuğun Kendisine Ait Odasının Varlığı İle OÖDSTÖ Alt Boyutları İlişkisi

Kendi Odası Var mı?/OÖDSTÖ	t testi	
	t	p
Düşmanlık-Saldırganlık	1,953	0,05
Endişe-Ağlamaklı Olmak	-0,606	0,545
Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik	1,751	0,081
Ölçek toplam	1,931	0,05

Varyanslar türdeş olduğu için ($t=1,953$; $-0,606$; $1,751$; $1,931$ $p=0,05$; $0,545$; $0,081$; $0,05$) t testi sonuçlarından Equal varyans t testi sonuçları kullanılmıştır. Ankete konu olan çocukların kendilerine ait bir odalarının olup olmaması (Var-Yok) ile OÖDSTÖ alt boyutlarından Düşmanlık-Saldırganlık alt boyutu ($t=1,953$; $p=0,05$) ile ölçek toplam puan ($t=1,931$; $p=0,05$) ortalamaları arasında istatistiksel açıdan sınırlı anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Diğer alt boyutlar Endişe-Ağlamaklı Olmak ile Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak da Hipotez 1.13 kabul edilmiş, Hipotez 1.14 ve Hipotez 1.15 reddedilmiştir.

4.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğine İlişkin Bulgular

Hipotez 2.1: Çocuğun cinsiyeti ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.2: Çocuğun cinsiyeti ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.3: Çocuğun cinsiyeti ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.4: Çocuğun cinsiyeti ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.5: Çocuğun cinsiyeti ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Cinsiyet ile aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik, annenin ev kadınlığını reddetmesi, karı koca geçimsizliği, baskı ve disiplin alt boyutları arasındaki ilişkinin Levene ve t testi sonuçları ve istatistiksel anlamlılık değerleri Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Cinsiyet ile PARI Alt Boyutları İlişkisi

Cinsiyet/PARI	Levene		t testi	
	F	p	t	p
Aşırı Koruyucu Annelik	0,023	0,88	-0,171	0,864
Demokratik Davranma ve Eşitlik	0,002	0,968	1,918	0,057
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	0,851	0,357	0,981	0,328
Karı Koca Geçimsizliği	0,585	0,445	1,367	0,173
Baskı ve Disiplin	4,619	0,033	-0,472	0,637
Ölçek toplam	4,962	0,027	1,38	0,169

Çocuğun cinsiyeti ile PARI arasındaki ilişkiyi sorguladığımızda Baskı ve Disiplin alt boyutu ($p=0,033$) ve Ölçek toplamı ($p=0,027$) açısından varyansın homojen olmadığı görülmekte olup bu boyut için eşit olmayan varyans t testi uygulanmıştır. Çocuğun kız ya da erkek olmasına göre sadece Demokratik Davranma ve Eşitlik alt boyutu puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t=1,918$; $p=0,057$). Hipotez 2.2 kabul edilmiştir. Diğer boyutlar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusu değildir. Hipotez 2.1, Hipotez 2.3, Hipotez 2.4 ve Hipotez 2.5 reddedilmiştir.

Hipotez 2.6: Ailenin ekonomik durumu ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.7: Ailenin ekonomik durumu ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.8: Ailenin ekonomik durumu ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.9: Ailenin ekonomik durumu ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.10: Ailenin ekonomik durumu ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Ailenin ekonomik durumu ile aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik, annenin ev kadınlığını reddetmesi, karı koca geçimsizliği, baskı ve disiplin alt boyutları arasındaki istatistiksel veriler ve anlamlılık değerleri Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10.

Ekonomik Durum İle PARI Alt Boyutları İlişkisi

Ekonomik Durum/PARI	ANOVA	
	F	p
Aşırı Koruyucu Annelik	1,574	0,182
Demokratik Davranma ve Eşitlik	2,602	0,037
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	1,774	0,135
Karı Koca Geçimsizliği	0,058	0,994
Baskı ve Disiplin	0,562	0,691
Ölçek toplam	0,896	0,467

Ekonomik durum ile PARI arasındaki ilişkiyi sorguladığımızda Demokratik Davranma ve Eşitlik alt boyutu ortalamaları ile ekonomik durum arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p=0,037$). Bu da Hipotez 2.7'nin kabul edildiğini göstermektedir. Ekonomik durum ile Aşırı Koruyucu Annelik, Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi, Karı Koca Geçimsizliği ile Baskı ve Disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bu elde edilen veriler sonucunda Hipotez 2.6, Hipotez 2.8, Hipotez 2.9 ve Hipotez 2.10 reddedilmiştir.

Hipotez 2.11: Çocuğun kardeş sayısı ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.12: Çocuğun kardeş sayısı ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.13: Çocuğun kardeş sayısı ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.14: Çocuğun kardeş sayısı ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.15: Çocuğun kardeş sayısı ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Araştırmaya konu olan çocuğun kardeş sayısı ile aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik, annenin ev kadınlığını reddetmesi, karı koca geçimsizliği, baskı ve disiplin alt boyutları arasındaki istatistiksel veriler ve anlamlılık değerleri Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11.

Kardeş Sayısı İle PARI Alt Boyutları İlişkisi

Kardeş Sayısı/PARI	ANOVA	
	F	p
Aşırı Koruyucu Annelik	0,287	0,835
Demokratik Davranma ve Eşitlik	3,8198	0,011
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	0,697	0,555
Karı Koca Geçimsizliği	0,741	0,529
Baskı ve Disiplin	0,943	0,421
Ölçek toplam	1,875	0,135

Kardeş sayısı ile PARI arasındaki ilişkiyi sorguladığımızda Demokratik Davranma ve Eşitlik alt boyutu ortalamaları ile sahip olunan kardeş sayısı arasında

istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğunu söyleyebiliriz ($p=0,011$). Buna göre Hipotez 2.12 kabul edilmiştir. Hangi alt gruplar arasında fark olduğunu bulmak için Tukey HSD testini kullandığımızda 1 kardeşe sahip çocuklar ile 2 kardeş ($p=0,04$) ve 4 ve üstü kardeşe ($p=0,017$) sahip alt gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Hipotez 2.11, Hipotez 2.13, Hipotez 2.14 ve Hipotez 2.15 reddedilmiştir.

Hipotez 2.16: Anne ve babanın yaşları ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.17: Anne ve babanın yaşları ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.18: Anne ve babanın yaşları ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.19: Anne ve babanın yaşları ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.20: Anne ve babanın yaşları ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Anne ve babanın yaşları ile aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik, annenin ev kadınlığını reddetmesi, karı koca geçimsizliği, baskı ve disiplin alt boyutları arasındaki istatistiksel veriler ve anlamlılık değeri sırasıyla Tablo 12 ve Tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 12.

Anne Yaşı İle PARI Alt Boyutları İlişkisi

Anne Yaşı/PARI	ANOVA	
	F	p
Aşırı Koruyucu Annelik	0,353	0,703
Demokratik Davranma ve Eşitlik	2,602	0,077
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	0,25	0,779
Karı Koca Geçimsizliği	0,274	0,76
Baskı ve Disiplin	0,39	0,677
Ölçek toplam	1,255	0,287

Tablo 13.

Babanın Yaşı İle PARI Alt Boyutları İlişkisi

Baba Yaşı/PARI	ANOVA	
	F	p
Aşırı Koruyucu Annelik	2,379	0,095
Demokratik Davranma ve Eşitlik	0,353	0,703
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	0,241	0,786
Karı Koca Geçimsizliği	0,77	0,926
Baskı ve Disiplin	1,141	0,322
Ölçek toplam	1,106	0,333

Tablo 12 ve 13'e göre anne ve babanın yaşı ile Aşırı Koruyucu Annelik, Demokratik Davranma ve Eşitlik, Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi, Karı Koca Geçimsizliği, Baskı ve Disiplin ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre Hipotez 2.16, Hipotez 2.17, Hipotez 2.18, Hipotez 2.19 ve Hipotez 2.20 reddedilmektedir.

Hipotez 2.21: Annenin ve babanın eğitim durumu ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.22: Annenin ve babanın eğitim durumu ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.23: Annenin ve babanın eğitim durumu ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.24: Annenin ve babanın eğitim durumu ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.25: Annenin ve babanın eğitim durumu ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumu ile aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik, annenin ev kadınlığını reddetmesi, karı koca geçimsizliği, baskı ve disiplin alt boyutları arasındaki istatistiksel veriler ve anlamlılık değeri Tablo 14 ve Tablo 15'de gösterilmiştir.

Tablo 14.

Anne Eğitim Durumu İle PARI Alt Boyutları İlişkisi

Anne Eğitim Durumu/PARI	ANOVA	
	F	p
Aşırı Koruyucu Annelik	0,732	0,6
Demokratik Davranma ve Eşitlik	0,884	0,493
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	2,656	0,024
Karı Koca Geçimsizliği	0,284	0,921
Baskı ve Disiplin	1,37	0,237
Ölçek toplam	1,275	0,276

Tablo 15.

Babanın Eğitim Durumu İle PARI Alt Boyutları İlişkisi

Baba Eğitim Durumu/PARI	ANOVA	
	F	p
Aşırı Koruyucu Annelik	0,868	0,503
Demokratik Davranma ve Eşitlik	0,771	0,572
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	0,505	0,772
Karı Koca Geçimsizliği	0,352	0,880
Baskı ve Disiplin	1,104	0,359
Ölçek toplam	1,095	0,364

Baba eğitim durumu ile PARI ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmazken, annenin eğitim durumu ile PARI ortalamaları arasında “Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi” alt boyutu ortalamaları açısından istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır ($F=2,656$; $p=0,024$). Hipotez 2.23 kabul edilmiştir. Eğitim durumunun hangi alt gruplarında farklılığın olduğunu Tukey HSD testi bulmaya çalıştığımızda Ortaokul mezunu anneler ile Yüksek Lisans ($p=0,034$), Lisans ($p=0,006$) ve Lise ($p=0,028$) mezunu annelerin farklı ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. Annenin eğitim durumu yükseldikçe “Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi” alt boyutu doğrulanmıştır. Hipotez 2.23 kabul edilmiştir. Diğer hipotezler; Hipotez 2.21, Hipotez 2.22, Hipotez 2.24 ve Hipotez 2.25 reddedilmiştir.

Hipotez 2.26: Annenin babanın medeni durumu ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.27: Annenin babanın medeni durumu ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.28: Annenin babanın medeni durumu ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.29: Annenin babanın medeni durumu ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.30: Annenin babanın medeni durumu ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Annenin babanın medeni durumu ile PARI alt boyutları arasındaki istatistiksel veriler ve anlamlılık değeri Tablo 16 ve Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 16.

Annenin Medeni Durumu İle PARI Alt Boyutları İlişkisi

Anne Medeni Durum/PARI	ANOVA	
	F	p
Aşırı Koruyucu Annelik	0,409	0,665
Demokratik Davranma ve Eşitlik	0,448	0,639
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	3,486	0,032
Karı Koca Geçimsizliği	0,908	0,405
Baskı ve Disiplin	0,213	0,808
Ölçek toplam	0,006	0,994

Anne medeni durumu ile Aşırı Koruyucu Annelik, Demokratik Davranma ve Eşitlik, Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi, Karı Koca Geçimsizliği, Baskı ve Disiplin ortalamaları arasında “Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi” alt boyutu ortalamaları açısından istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır ($F=3,486$; $p=0,032$). Hipotez 2.28 kabul edilmektedir. Medeni durumunun hangi alt gruplarında farklılığın olduğunu Tukey HSD testi ile analiz edildiğinde, evli anneler ile boşanmış ($p=0,024$) annelerin farklı ortalamalara sahip olduğu belirlenmiştir. Bu da evli annelerin ve boşanmış olan annelerin çocuklarına olan davranışlarında farklı davrandıklarını göstermektedir.

Tablo 17.

Babanın Medeni Durumu İle PARI Alt Boyutları İlişkisi

Baba Medeni Durum/PARI	ANOVA	
	F	P
Aşırı Koruyucu Annelik	0,106	0,9
Demokratik Davranma ve Eşitlik	0,465	0,629
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	0,1	0,905
Karı Koca Geçimsizliği	3,167	0,044*
Baskı ve Disiplin	1,616	0,201
Ölçek toplam	1,184	0,308

Baba medeni durumu ile PARI ortalamaları arasında “Karı Koca Geçimsizliği” alt boyutu ortalamaları açısından istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır ($F=3,167$; $p=0,044$). Hipotez 2.29 kabul edilmiştir. Medeni durumunun hangi alt gruplarında farklılığın olduğunu Tukey HSD testi bulmaya çalıştığımızda boşanmış babalar ile ayrı yaşayan babaların sınırda farklı ortalamalara sahip olduğunu görülmüştür ($p=0,05$). Diğer hipotezler; Hipotez 2.26, Hipotez 2.27, Hipotez 2.28 ve Hipotez 2.30 reddedilmiştir.

Hipotez 2.31: Çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.32: Çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.33: Çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.34: Çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.35: Çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni ile aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik, annenin ev kadınlığını reddetmesi, karı koca geçimsizliği, baskı ve disiplin alt boyutları arasındaki istatistiksel veriler ve anlamlılık değerleri Tablo 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 18.

Çocuğun Yaşadığı Ebeveyni İle PARI Alt Boyutları İlişkisi

Çocuk Kiminle Yaşıyor/PARI	Levene		t testi	
	F	P	t	p
Aşırı Koruyucu Annelik	1,266	0,262	0,923	0,357
Demokratik Davranma ve Eşitlik	2,813	0,095	1,226	0,222
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	1,236	0,268	1,058	0,291
Karı Koca Geçimsizliği	0,051	0,822	2,035	0,043*
Baskı ve Disiplin	0,205	0,651	0,571	0,568
Ölçek toplam	0,090	0,764	0,113	0,910

Araştırmamıza katılan çocuğun anne ve babasının birbirinden ayrı olması durumunda çocuğun kiminle yaşadığı ile PARI arasındaki ilişkiyi incelendiğinde bütün varyansların homojen olduğu görülmüş ve bütün boyutlar için eşit varyans t testi uygulanmıştır. Çocuğun annesi ya da babasıyla yaşıyor olmasına göre sadece karı koca geçimsizliği alt boyutu puan ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($t=2,035$; $p=0,043$). Hipotez 2.34 kabul edilmiştir. Diğer boyutlar açısından ise istatistiksel açıdan önemli bir farklılık söz konusu değildir. Buna göre; Hipotez 2.31, Hipotez 2.32, Hipotez 2.33 ve Hipotez 2.35 reddedilmiştir. Ayrı yaşayan ailelerin en önemli problemi geçimsizlik olması nedeniyle çocuğun birlikte yaşadığı ebeveyni göre eşler arası geçimsizlik önemli bulunmuştur.

Hipotez 2.36: Çocuğun kendi odası olması ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.37: Çocuğun kendi odası olması ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.38: Çocuğun kendi odası olması ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.39: Çocuğun kendi odası olması ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.40: Çocuğun kendi odası olması ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Çocuğun kendi odası olup olmaması ile aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik, annenin ev kadınlığını reddetmesi, karı koca geçimsizliği, baskı ve disiplin alt boyutları arasındaki istatistiksel veriler ve anlamlılık değerleri Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19.

Çocuğun Kendi Odası Olup Olmaması İle PARI Alt Boyutları İlişkisi

Kendi Odası/PARI	Levene		t testi	
	F	P	t	p
Aşırı Koruyucu Annelik	1,234	0,268	0,375	0,708
Demokratik Davranma ve Eşitlik	0,446	0,505	0,948	0,344
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	0,524	0,470	0,155	0,877
Karı Koca Geçimsizliği	0,267	0,606	1,665	0,097
Baskı ve Disiplin	1,074	0,301	0,192	0,848
Ölçek toplam	0,578	0,448	0,386	0,700

Çocuğun odası olup olmaması ile PARI arasındaki ilişki incelendiğinde bütün varyansların homojen olduğu görülmüş ve bütün boyutlar için eşit varyans t testi uygulanmıştır. İstatistiki değerlendirmeye göre kendi odası olup olmamasıyla PARI açısından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre Hipotez 2.36, Hipotez 2.37, Hipotez 2.38, Hipotez 2.39 ve Hipotez 2.40 reddedilmiştir.

Hipotez 2.41: Çocuğun kronik hastalığı olması ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.42: Çocuğun kronik hastalığı olması ile demokratik davranma ve eşitlik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.43: Çocuğun kronik hastalığı olması ile annenin ev kadınlığını reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.44: Çocuğun kronik hastalığı olması ile karı koca geçimsizliği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Hipotez 2.45: Çocuğun kronik hastalığı olması ile baskı ve disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Çocuğun kronik hastalığı olup olmaması ile aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik, annenin ev kadınlığını reddetmesi, karı koca geçimsizliği, baskı ve disiplin alt boyutları arasındaki istatistiksel veriler ve anlamlılık değerleri Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20.

Çocuğun Kronik Hastalığı Olup Olmaması İle PARI Alt Boyutları İlişkisi

Kronik Hastalık/PARI	Levene		t testi	
	F	P	t	p
Aşırı Koruyucu Annelik	0,954	0,330	0,371	0,711
Demokratik Davranma ve Eşitlik	1,407	0,237	0,070	0,944
Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi	0,083	0,773	0,357	0,721
Karı Koca Geçimsizliği	0,182	0,670	0,863	0,389
Baskı ve Disiplin	0,269	0,604	0,559	0,577
Ölçek toplam	0,936	0,334	0,059	0,953

Çocuğun kronik hastalığı olup olmaması ile PARI arasındaki ilişkiyi sorguladığımızda bütün varyansların homojen olduğu görülmüş ve bütün boyutlar için eşit varyans t testi uygulanmıştır. Tablo 20'ye göre çocuğun kronik hastalığı olup olmamasıyla PARI açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak Hipotez 2.41, Hipotez 2.42, Hipotez 2.43, Hipotez 2.44 ve Hipotez 2.45 reddedilmiştir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmamıza konu olan okul öncesi eğitim alan 3-6 yaş grubundaki 207 çocukta görülen davranış problemleri ve bu problemlere anne-baba tutumlarının ilişkisi alan yazınla karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Çocuklarda görülen “Düşmanlık-Saldırganlık”, “Endişe-Ağlamaklı Olmak” ve “Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik” sorun davranışları ile cinsiyet, kardeş sayısı, çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu, çocuğun birlikte yaşadığı kişi, kendisine ait odasının olması değişkenlerinin araştırılmasında “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği” kullanılmıştır.

Ailenin çocuğa karşı tutumu “Aşırı Koruyucu Annelik”, “Demokratik Davranma ve Eşitlik”, “Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi”, “Karı Koca Geçimsizliği”, “Baskı ve Disiplin” alt boyutları ile ailenin ekonomik durumu, çocuğun cinsiyeti ve kardeş sayısı, annenin ve babanın yaşı, eğitim durumu ve medeni durumu, çocuğun kiminle yaşadığı, çocuğun kendi odasının ve kronik hastalığının olup olmadığı değişkenlerinin ilişkisi “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği” ne göre belirlenmiştir.

Ebeveynlerin çocuğun cinsiyetine göre sergiledikleri tutumun belirlenmesi üzerine yapılan çalışmalarda; 4-6 yaş (Arabacı ve Ömeroğlu 2013) ve 5-6 yaşlarındaki (Özyürek ve Tezel Şahin, 2005; Garip, 2010) çocukların cinsiyeti ile anne tutumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bildirilmektedir. Bu araştırmalardan farklı olarak Singh ve De Man (1991), Hint Kadınlarının tutumları ile ilgili çalışmasında çocuğun cinsiyetinin annenin çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediği, Mızrakçı (1994), annelerin kız çocuklarına karşı daha koruyucu tutum sergilediklerini ifade etmiştir. Demiriz ve Öğretir (2007), anne tutumu ile çocuğun cinsiyetinin aşırı koruyucu, demokratik, ev kadınlığı rollünü reddetme ve geçimsizlik boyutunda anlamlı değilken, sıkı disiplin boyutunda farkın önemli olduğunu bildirmiştir.

Yukarıdaki çalışmalardan da anlaşıldığı gibi çocuğun cinsiyeti ile aile tutumu arasındaki ilişki ile ilgili olarak birbirinden farklı sonuçlar tespit edilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda da 3-6 yaş okul öncesi eğitime devam eden çocuklara karşı cinsiyet ile OÖDSTÖ alt boyutları arasında önemli bir anlamlı farklılık belirlenememiştir. PARI alt boyutları açısından değerlendirildiğinde annelerin “Aşırı

Koruyucu Annelik” bulguları diğer araştırmacılarla paralellik gösterse de çocuğun “Cinsiyeti” ile “Demokratik Davranma ve Eşitlik” alt boyutu puan ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bulgularımıza göre annelerin çocuklarına karşı demokratik davranma ve eşitlik açısından tutumlarının çocuğun cinsiyetinden etkilendiğini ortaya çıkarmıştır.

Özyürek (2004), Poyraz (2007), Garip (2010), İnci ve Deniz (2015) araştırmalarında babaların çocuklarına karşı tutumlarının 5-6 yaşlarındaki çocuğun cinsiyetinden etkilenmediğini bildirmişlerdir. Pekkarakaş (2010)’ın yaptığı araştırmada da babaların sahip olduğu 3-6 yaş çocuk cinsiyetine göre geleneksel tutum ve modern tutum arasında önemli bir değişiklik belirlenmemiştir. Aktürk (2015) de okul öncesi eğitime devam eden 5 yaşlarındaki çocuklarla ilgili yapmış olduğu çalışmada; “Çocuğun Cinsiyeti” ile anne ve babanın demokratik tutum, otoriter tutum, aşırı koruyucu tutum ve izin verici tutum alt boyutları puan ortalamalarının istatistiksel olarak farklılaşmadığını belirlemiştir.

Araştırmacıların babaların çocuk yetiştirme tutumlarında çocuklarının cinsiyetinden etkilenmedikleri ile ilgili bulguları çalışmamızın sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı davranışlarında cinsiyetlerine göre davranmamalarının sebebi, araştırmaya katılan çocukların ailelerin çoğunluğunun lise ve yükseköğrenim mezunu olmalarına, eğitim seviyesi yükseldikçe toplumsal cinsiyet ayrımcılığının azalmasına bağlanabilir. Ayrıca, hem anne hem babanın çalışıyor olması nedeniyle ebeveynlerden vakit anlamında müsait olanın çocuklarıyla ilgilenme görevini üstlenmesinin çocuklar arasında ayrımcılığı azaltabileceği düşünülebilmektedir.

Yapılan literatür taramalarına göre çocuk sayısı arttıkça demokratik tutum eğilimi azalırken, otoriter tutum eğiliminin arttığı belirlenmiştir. Ailenin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça annenin otoriter tutumunun arttığı (Ömeroğlu 1996, Özyürek ve Tezel Şahin 2005, Ayyıldız 2005), demokratik tutumların azaldığı (Özyürek ve Tezel Şahin 2005), aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumlarının arttığı bildirilmektedir (Demiriz ve Öğretir 2007). Garip (2010), tek çocuk sahibi annelerin üç ve üstü sayıda çocuk sahibi olan annelere göre daha demokratik olduklarını tespit etmiştir. Aktürk (2015)’e göre, çocuk sayısı ile annelerin aşırı koruyucu ve izin verici tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmasa da demokratik tutum ve otoriter tutum açısından anlamlı farklılaşma bulunmaktadır. Bu araştırmada üç çocuklu annelerin bir ve iki çocuklu annelerden daha yüksek demokratik tutum sergilerken, bir ve iki çocuklu

annelerin üç çocuklu annelere göre daha yüksek otoriter tutum gösterdikleri bildirilmiştir.

Pekkarakaş (2010) bir çocuklu babaların geleneksel tutumunun üç çocuklu babaların geleneksel tutumuna göre daha yüksek olduğunu bildirirse de Atalay Yalçın (2010), Garip (2010), İnci ve Deniz (2015), Aktürk (2015)'e göre babaların çocuk yetiştirme tutumlarının sahip oldukları çocuk sayısına bağlı olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Kaya (2010) Anne babaların tutumları ile birinci çocuklarının yaşları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yapılan analizler sonucunda sadece aşırı koruyuculuk boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulmuştur.

Çalışmamızda da 3-6 yaş grubu çocukların kardeş sayısı, çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu, çocuğun birlikte yaşadığı kişi değişkenleri ile OÖDSTÖ alt boyutları arasında önemli bir farklılık görülmezken, PARI ölçeğine göre kardeş sayısı ile sadece “Demokratik Davranma ve Eşitlik” alt boyutu puan ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Diğer yandan, “Aşırı Koruyucu Annelik”, “Baskı ve Disiplin” alt boyutları açısından ise önemli bir farklılık görülmemiştir. Türk toplumunda kadınların iş hayatına daha fazla girmeleri, okul öncesi eğitim programlarının aileleri bilgilendirme çalışmalarını artırmaları, kitle iletişim araçlarının aileleri çocuklarına karşı daha demokratik ve eşitlikçi olmaya yönlendirmelerinin ailenin “Aşırı Koruyucu Annelik”, “Baskı ve Disiplin” tutumlarını göstermemelerine neden olduğu düşünülebilir.

Demiriz ve Öğretir (2007), 10 yaş çocuğa sahip alt sosyo ekonomik düzeydeki annelerin daha koruyucu, annelik rolünü daha fazla reddeden, aile içinde daha geçimsiz ve daha sıkı disiplin uyguladıklarını, demokratik tutumun ise sosyoekonomik durumla ilgili olmadığını bildirmiştir. Tortumluoğlu (1999) da aylık geliri yüksek olan ve çalışan annelerin aşırı koruyucu tutumlarının arttığını belirlemiştir. Çalışmamızda ailenin ekonomik durumu ile “Demokratik Davranma ve Eşitlik” alt boyutu puan ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Eroğlu (2014) annenin yaşının aşırı koruyucu tutuma etki etmediğini bildirirse de Ayyıldız (2005), 24 ve altı yaş grubunun 35 yaş üzeri annelere göre, Şanlı ve Öztürk (2012) 23-30 yaş grubu annelerin 31-40 yaş grubu annelere göre daha koruyucu tutum ve sıkı disiplin sergilediklerini bildirilmişlerdir. Aktürk (2015) ise annelerin yaşlarına göre demokratik tutum, otoriter tutum ve izin verici tutum alt boyutlarında anlamlı bir fark olmadığını ancak 35 yaş ve üzeri annelerin 29 yaş ve altı yaş aralığındaki annelere göre aşırı koruyucu tutum sergilediğini belirlemiştir.

Özyürek (2004), Durmuş (2006), Seçer, vd. (2007), Atalay Yalçın (2010), Pekkarakaş (2010), Eroğlu (2014), Aktürk (2015) babaların yaşının çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutum, demokratik tutum, baskı ve disiplin tutumunu etkilemediği bildirilmektedir. Diğer yandan 20-30 yaş grubundaki babaların 31-40 yaş grubundaki babalara göre daha otoriter çocuk yetiştirme stili sergiledikleri (Garip, 2010), ileri yaşta çocuk sahibi olan anne ve babaların çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutum gösterdikleri ifade edilmiştir (Çağdaş ve Seçer, 2011).

Çalışmamızdan 20-30 yaş, 31-40 yaş ve 41-50 yaş olmak üzere üç farklı kategoride homojen sayıda anne ve baba verileri kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre anne ve babanın yaşları ile PARI ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Babalar ile ilgili bulgularımız Garip (2010), Çağdaş ve Seçer (2011)'in babaların yaşı ile ilgili ifadeleriyle uyumsuz iken diğer araştırmacılar ile uyumlu olduğu görülmüştür. Yukarıdaki araştırmacılara göre genç annelerde aşırı koruyucu tutum, genç babalarda ise aşırı disipliner tutum sergilendiği ifade edilmektedir. Bize göre daha yeni çocukları olmuş genç annelerin aşırı duygusallığı ile koruyucu tutum geliştirmiş olabileceği, babaların ise toplumsal baskı ile evde otoriter bir yaşam sürmek istemelerinin tutumlarını değiştirmiş olabileceği düşünülmüştür. Ancak çalışmamızda bu sonuçları destekler bulguların ortaya çıkmaması ya genç nesildeki toplumsal anlayışın değişmiş olabileceği, ya da çalışma grubumuzdaki anne ve babaların yaklaşık yarısından fazlasının yükseköğrenim mezunu olmalarından kaynaklanmış olabileceği kanaati oluşmuştur.

Karabulut Demir ve Şendil (2008), annelerin demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu tutumlarının eğitim düzeyi ile birlikte arttığını bildirirken, Tortumluoğlu, (1999) da yüksek eğitilmiş annelerin aşırı koruyucu tutum sergilediklerini ifade etmektedir. Bununla birlikte bazı çalışmalarda anne eğitim düzeyi arttıkça koruyucu tutumun azaldığı (Mızrakçı, 1994), ilkokul mezunu annelerin daha fazla baskıcı ve koruyucu oldukları (Ömeroğlu, 1996; Durmuş, 2006; Öztürk ve Şanlı 2007), üniversite mezunu annelerin ise aşırı koruyuculuk tutumlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2005; Ayyıldız, Ocakçı ve Ayoğlu, 2006).

Von Der Lippe (1999), eğitilmiş ve çalışan Mısırlı annelerin çocuk yetiştirme tutumlarında geleneksel değerleri daha az benimsediklerini, eğitim düzeyi yükseldikçe demokratik tutumun arttığını bildirmiştir. Şanlı ve Öztürk (2007), annelerin eğitim durumlarına göre demokratik, ev kadınlığı rolünü reddetme ve geçimsizlik tutumlarında önemli bir farklılık olmadığını bildirirse de, Demiriz ve Öğretir (2007) 10 yaş çocuğa

sahip ilkököl mezunu annelerin orta ve yüksekököl mezunu olanlara göre daha fazla aşırı koruyucu, rollünü reddetmesi, geçimsizlik ve sıkı disiplin tutum boyutuna sahip olduklarını belirlemiştir.

Babaların eğitim düzeyleri ile çocuklarına karşı geliştirdikleri tutumun araştırıldığı çalışmalarda; eğitim düzeyi arttıkça babaların daha kontrolcü ve sıkı disiplinli tutum (Atalay Yalçın, 2010), geleneksel tutum (Pekkarakaş 2010), aşırı koruyucu tutum (Eroğlu (2014) demokratik tutum (Tezel Şahin ve Özyürek, 2008; Garip 2010) gösterdikleri, buna rağmen daha az uyma, sosyal hareketlilik ve çocukla özdeşleşme tutumuna sahip oldukları bildirilmiştir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2008). Diğer yandan eğitim düzeyi düştükçe; anne ve babanın aşırı koruyucu ve baskı disiplinli (Durmuş, 2006; Şanlı ve Öztürk 2012), daha otoriter ve çocuk merkezli oldukları bildirilse (Garip, 2010) de Aktürk (2015), ilkököl mezunu anne ve babaların lise, ön lisans, lisans ve üzeri mezunu annelere göre daha düşük aşırı koruyucu tutum gösterdikleri belirlemiştir. Ayrıca, ilkököl mezunu annelerin diğer annelere göre daha yüksek izin verici tutum sergiledikleri saptanırken, babaların izin verici tutumlarında önemli bir değişiklik olmadığı bildirilmiştir.

Çalışmamızda “Babanın Eğitim Durumu” ile PARI ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmazken “Annenin Eğitim Durumu” ile sadece “Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi” alt boyutu ortalamalarının anlamlı farklılıklar içerdiği tespit edilmiş; Aşırı Koruyucu, Demokratik Davranma ve Eşitlik, Baskı ve Disiplin alt boyutları üzerine anne ve babanın eğitim durumunun ilişkili olmadığı saptanmıştır. Annenin ev kadınlığını reddetme duygusunun özellikle lisans ve lisansüstü eğitimli kadınlarda daha fazla olmasının eğitim ve hayat şartlarının kadın- erkek eşitliği konusunda insanları bilinçlendirdiği düşünülmüştür. Normal şartlarda eğitim seviyesi yükseldikçe koruyucu tutumun azalması, izin verici tutumun ise artması beklenmelidir. Ancak, ev dışındaki dünyanın ve özellikle dijital dünyanın çocuklar için ne kadar tehlikeli olduğu eğitim seviyesi daha yüksek bireylerce daha kolay bir şekilde farkında olmalarının çocuklarına karşı daha korumacı davranmalarına sebep olduğu düşünülebilmektedir.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu çalışmada; okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören 3-6 yaş grubu çocuklarının davranış problemleri yapılmış olan önceki çalışmalardan alınarak, alınan bu davranış problemlerine anne babanın tavır ve davranışlarının ilişkisi incelenmiş ve anne ve babaların çocuklarına karşı takındıkları tutumların çocuğun davranış problemleri ile ilişkisi araştırılmıştır. Araştırmada;

- ▼ Çocukların “Cinsiyeti” ile okul öncesi davranış sorunlarından “Düşmanlık-Saldırganlık, Endişe-Ağlamaklı Olmak, Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik” alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı belirlenmiştir.
- ▼ Çocukların “Kardeş Sayısı” ile okul öncesi davranış sorunlarından “Düşmanlık-Saldırganlık, Endişe-Ağlamaklı Olmak ile Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik” alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.
- ▼ Çocukların “Ailede Kaçıncı Çocuk Olduğu” ile okul öncesi davranış sorunlarından “Düşmanlık-Saldırganlık, Endişe-Ağlamaklı Olmak, Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik” alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.
- ▼ Çocukların “Birlikte Yaşadığı Annesi ya da Babasına Göre” okul öncesi davranış sorunlarından “Düşmanlık-Saldırganlık, Endişeli-Ağlamaklı Olmak, Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik” alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.
- ▼ Çocukların “Kendilerine Ait Odalarının Olması” ile okul öncesi davranış sorunlarından “Düşmanlık-Saldırganlık” alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu; Çocukların “Kendilerine Ait Odalarının Olması” ile okul öncesi davranış sorunlarından “Endişeli-Ağlamaklı Olmak, Aşırı Hareketlilik-Dikkatsizlik” alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.
- ▼ Çocukların “Cinsiyeti” ile “Demokratik Davranma ve Eşitlik” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu, çocukların “Cinsiyeti” ile “Aşırı

Koruyucu Annelik, Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi, Karı-Koca Geçimsizliği, Baskı ve Disiplin” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

- ▼ “Ailenin Ekonomik Durumu” ile “Demokratik Davranma ve Eşitlik” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu, “Ailenin Ekonomik Durumu” ile “Aşırı Koruyucu Annelik, Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi, Karı Koca Geçimsizliği, Baskı ve Disiplin” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.
- ▼ “Çocuğun Kardeş Sayısı” ile “Demokratik Davranma ve Eşitlik” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu, “Çocuğun Kardeş Sayısı” ile “Aşırı Koruyucu Annelik, Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi, Karı-Koca Geçimsizliği, Baskı ve Disiplin” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.
- ▼ “Anne ve Babanın Yaşları” ile “Aşırı Koruyucu Annelik, Demokratik Davranma ve Eşitlik, Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi, Karı-Koca Geçimsizliği, Baskı ve Disiplin” arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.
- ▼ “Anne ve Babanın Eğitim Durumu” ile “Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu, “Anne ve Babanın Eğitim Durumu” ile “Aşırı Koruyucu Annelik, Demokratik Davranma ve Eşitlik, Karı-Koca Geçimsizliği, Baskı ve Disiplin” arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.
- ▼ “Anne Babanın Medeni Durumu” ile “Karı-Koca Geçimsizliği” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu, “Anne Babanın Medeni Durumu” ile “Aşırı Koruyucu Annelik, Demokratik Davranma ve Eşitlik, Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi, Baskı ve Disiplin” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.
- ▼ “Çocuğun Birlikte Yaşadığı Ebeveyni” ile “Karı Koca Geçimsizliği” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu, “Çocuğun Birlikte Yaşadığı Ebeveyni” ile “Aşırı Koruyucu Annelik, Demokratik Davranma ve Eşitlik, Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi, Baskı ve Disiplin” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.
- ▼ “Çocuğun Kendi Odası Olması” ile “Aşırı Koruyucu Annelik, Demokratik Davranma ve Eşitlik, Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi, Karı-Koca

Geçimsizliği, Baskı ve Disiplin” arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

- v “Çocuğun Kronik Hastalığı Olması” ile “Aşırı Koruyucu Annelik, Demokratik Davranma ve Eşitlik, Annenin Ev Kadınlığını Reddetmesi, Karı Koca Geçimsizliği, Baskı ve Disiplin” arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkarak şu önerilerde bulunulabilir:

1. Çalışmamızda çocuğun anne-babasıyla kalıp kalmamasının çocuğun sorunsal davranışları ile ilişkili olmadığı belirlense de beklenen sonuç ailesi ayrı olan çocuklarda sorunsal davranışların artmasıdır. Bu nedenle anne- babası ayrı çocuklarla ilgili daha ayrıntılı betimsel, deneysel ve nitel çalışmalar yapılmalıdır.
2. Evlilik yaşına gelen anne- baba adaylarının evlenmeden önce hem aile uyumu hem de çocuk eğitimi konusunda eğitim programlarına dahil edilmelidir. Aile eğitiminin çocuğa karşı tutumu nasıl değiştirdiğine yönelik daha geniş alt boyutlarda değerlendirilen nicel ve nitel araştırmalar yapılmalıdır.
3. Araştırmamızda uygulanan anketlerin doldurulmasının çok zaman alması nedeniyle ebeveynlerin daha gerçekçi bilgiler vereceği daha kısa anket sorularıyla benzer araştırmalar yapılabilir.
4. Araştırmamızdaki veriler sınırlılıklar sebebiyle sadece yaz döneminde açık olan okul öncesi okullardaki 3-6 yaş arasındaki öğrenci velileri ile yapılmış, anketler de velilerce evde doldurulmuştur. Bu sınırlılıkların giderildiği, cevapların daha geniş boyuttaki bir örneklemden elde edildiği çalışmalar yapılabilir.
5. Araştırmamız sadece okul öncesi dönem olan 3-6 yaş grubu öğrencilerini kapsamaktadır. Çocukların sorunsal davranışlarının daha iyi anlaşılıp ortaya koyulması adına yaş gruplarının daha geniş tutulduğu farklı çalışmalar da yapılabilir.

7. KAYNAKÇA

- Adler, A. (1994). *İnsan tabiatını tanıma*, Çev. A. Yörük, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Aktürk, F. M. (2015). Çocukları okul öncesi eğitime devam eden (5 yaş grubu) ebeveynlerin ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akyüz, E. (1978). Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 11(1), 1-5.
- Alıcıgüzel, İ. (2001). *Çağdaş okulda eğitim ve öğretim*. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O. S., (2010). “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Davranış Sorunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” (Giresun İli Örneği). *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(1). Ss.93-110.
- Altun, C., Akgün, Ö. M., Güven, G. (2010). Parmak emme alışkanlığı ve tedavisi, bir olgu sunumu. *Gülhane Tıp Dergisi*, 52, 44-46.
- Andı, T. F. (2014). Okul öncesi çocuklarda öğretmen tarafından ölçülen sosyal davranış denetimi, sosyal uyum ve sosyal yeterlilik düzeylerinin, ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ankay, A. (1992). *Ruh sağlığı ve davranış bozuklukları*, Turhan Kitapevi, Ankara.
- Arabacı, N. ve Ömeroğlu E. (2013). 48-72 Aylık çocuğa sahip anne-babaların çocukları ile iletişimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 41-53.
- Argon, T. ve Akkaya, M. (2008). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime ve okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 413-430.
- Arı, R. (2005). *Gelişim ve öğrenme* (2. Baskı), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Atalay Yalçın, F. (2010). Genç yetişkinlerin çocuk yetiştirme tutumları ile algıladıkları ana-baba davranışları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Aydın, B. (2005). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Aydın, N. H. B. (2004). *Çocuk ruh sağlığı*. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Aydoğan, Y. ve Koçak, N. (2003). Okul öncesi çocukların gelişimine etki eden faktörlerin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 3(1), 80-95.

- Aydoğmuş, K., A. Baltaş, Z. Baltaş, Ü. Davaslıgil, O. Güngörmüş, E. Konuk, Ü. ve diğerleri (2006). *Çocuklarda uyum ve davranış bozuklukları*, ana baba okulu. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Ayyıldız, T. (2005). Zonguldak il merkezinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Ayyıldız, T., Ocakçı, A., Ayoğlu, F. (2006). Zonguldak İl Merkezinde 0-6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Dergisi*, 2(1), 35-45.
- Bakırcıoğlu, R. (2007). *Çocuk ruh sağlığı ve uyum bozuklukları*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Baklaya, C. ve Tuğrul, B. (1998). Anaokuluna yeni başlayan çocukların okula uyum süreçlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu Yayınları*, 2, 145.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37 (4), 887-907.
- Bates, J.E., Olson, S.L., Pettit, G.S. & Bayles, K. (1982). Dimensions of individuality in the mother-infant relationship at six months of age. *Child Development*, 53(2), 446-454.
- Behar, D. & Stewart, M.A. (1984). Aggressive conduct disorder: the influence of social class, sex and age on the clinical picture. *Journal Of Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines*, 25 (1), 119-124.
- Binbaşoğlu, C. (1997). Çocukta öfke, inatçılık ve eğitim. *Çağdaş Eğitim*, 235, 11-13.
- Bornstein, L. & Bornstein, M. H. (2007). Parenting styles and child social development. *Encyclopedia On Early Childhood Development*, 1-4.
- Börekçi, B. (2017). Okul öncesi çocuklarda dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu belirtilerinin, davranışsal, sosyal problemler, aile işlevselliği ve ebeveyn tutumları ile ilişkilerinin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bornstein M.H. & Zlotnik, D. (2008). Parenting styles and their effects, Haith, M.M & Benson, J.B (Ed.), *Infant And Early Childhood Development* pp.496-509.
- Campbell, S.B., (1997). Behavior problems in preschool children: developmental and family issues. *Advances in Clinical Child Psychology*, 19, 1-26.

- Campbell, S. B. (1995). Behavior problems in preschool children: A review of recent research. *Journal Of Child Psychology& Psychiatry*, 36(1),113-149.
- Cenkseven, F. (2000). Kekemelik üzerine. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(6), 37-48.
- Cirhinlioğlu, F.G. (2001). *Çocuk ruh sağlığı ve gelişimi, okul öncesi dönem*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Crnic, K.A., Gaze, C. & Hoffman, C. (2005). Cumulative parenting stres across the preschool period: relations to maternal parenting and child behavior at age 5. *Infant and Child Development*, 14, 117-132.
- Cüceloğlu, D. (2013). *Başarıya götüren aile*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. Ş. (2011). *Anne baba eğitimi*. Eğiten Kitap, Ankara.
- Çağdaş, A. (2012). *Anne-baba-çocuk iletişimi*. Eğiten Kitap, Ankara.
- Çakır, H. (2013). Sosyo-kültürel ve ekonomik faktörler çerçevesinde erken evlilikler: ankara pirsaklar örneği. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çetinkaya, N. (2016). Eğitim programları ve öğretim bilim dalı 4-5 yaş arası okul öncesi çocukların sosyal-duygusal uyumu ile anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki (Kars ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Dawkins, M.P., Fullilove, C. & Dawkins, M. (1995). Early assessment of problem behavior among young children in high-risk environments. *Family Therapy*, 22(3), 133-141.
- Demir, E. K. (2007). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demiriz, S. ve Öğretir, A.D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Derman, M. T. ve Başal, H. A. (2013). Okul öncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 115-144.
- Drossos, N.T. (2004). Execute function and externalizing behavior problems in preschool children. Doctoral Dissertation ,The Graduate College Of The Illinois Institute Of Technology.

- Durmuş, R. (2006). 3-6 Yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dursun, A. (2010). Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ekşi, A. (1999). *Ben hasta değilim*. Nobel Tıp Kitabevleri, Ankara.
- Erdoğan, S. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eroğlu, M. (2014). 0-6 Yaş arası çocuğa sahip anne babaların sosyo ekonomik durumlarının ve benlik saygılarının çocuk yetiştirme tutumlarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin
- Frosh, C.A. & Mangelsdorf, S. C. (2001). Marital behavior, parenting behavior and multiple reports of preschoolers' behavior problems: mediation or moderation?" *Development And Psychopathology*, 37(4), 502-519.
- Garip, S. (2010). 5-6 Yaş döneminde, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuğu olan eşlerin çocuk yetiştirme stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Geçtan, E. (2013). *İnsan olmak* (11. Baskı). Metis Yayınları, İstanbul.
- Güneş, G. (2008). 4-6 Yaş zihin engelli çocukların davranış sorunlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Günalp, A. (2007). Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Hamamcı, Z. ve Hamamcı, E. (2015). Çocuk gelişimi kuramları ve dil öğretmenleri için yansımaları. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 125-134.
- Hale, R. (2008). Baumrind parenting styles and their relationship to the parent developmental theory. Doctoral Dissertation, Pace University.
- İnci, M. A. ve Deniz, Ü. (2015). Baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 57-69.

- Kandır, A. (2000). Öğretmenlerin beş-altı yaş çocuklarında görülen davranış problemlerine ilişkin bilgi ve tutumları. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 2(1), 42-50.
- Kanlıkılıçer, P. (2005). Okul öncesi davranış sorunları tarama ölçeği geçerlilik güvenilirlik çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karabekiroğlu, K. (Ty). *Enkoprezis nedir? (kaka kaçırma)*. [Http://Www.Cocukhayat.Com/Yazi/Enkoprezis.Html](http://Www.Cocukhayat.Com/Yazi/Enkoprezis.Html) (13.05.2017).
- Karabulut, D., Evren Şendil, G. (2008). “Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Kaya, M. (1997). Ailede anne baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9, 193-204.
- Kaya, A. (2010). İlköğretim öğrencilerinin anne - babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kırkıncıoğlu, M. (2003). *Çocuk ruh sağlığı*. Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Kurt E. ve Örün, E. (2016). Yeme bozukluğu olan çocuğa yaklaşım. *Güncel Pediatri Dergisi*, 14, 129-135.
- Küçükturan, G. (2003). Okul öncesi fen öğretiminde bir teknik analogi. *Milli Eğitim Dergisi*, 157, 9-15.
- Kültür, S.E. ve Tiryaki, A. (2003). Ayrılık kaygısı bozukluğu olan çocuklarda sosyo-demografik ve klinik özellikler. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 10(1), 3-8.
- Kwon, J.Y. (2007). The relationship between parenting stres, parental intellegence and child behavior problems in a study of korean preschool mothers. *Early Childhood Development And Care*, 177 (5), 449-460.
- Levy, F., Hay, D. & Bennett, K. (2006). Genetics of attention deficit hyperactivity disorder: a current review and future prospects. *International Journal Of Disability, Development And Education*, 53, 5-20.
- Maccoby, E. (2002). Parenting effects: issues and controverties. *Parenting and the child's world: influences on academic, intellectual and social-emotional development* (Ed. By Borkowski, J.G., Ramey, L.S. & Bristol-Power, M.), New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. pp.35-46.

- Mızrakçı, Ş. (1994). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Nixon, R.D.V. (2002). Treatment of behavior problems in preschoolers. *Cinical Psychology Review*, 22(4), 525-546.
- Olca, O. (2008). Bazı kişisel ve ailesel değişkenlere göre okulöncesi dönemdeki çocukların sosyal yetenekleri ve problem davranışlarının analizi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ömeroğlu, F. (1996). Okulöncesi dönemde çocuğun terbiyesinde annenin rolü ve annelerin çocuk yetiştirme tutumları (anne tutumlarının demografik bilgilere göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bir araştırma. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özcan, H. (2017). Okul öncesi çocukların ve ebeveynlerinin dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu belirtileri ve çocuklardaki bu belirtilerin okul davranışlarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdil, G. (2008). Kişilerarası problem çözme becerileri eğitimi programının okulöncesi kurumlara devam eden çocukların kişilerarası problem çözme becerilerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Özkardeş, O. G. (2012). *Baba olmak*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Özyürek, A. (2004). Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne- babaların çocuk yetiştirme incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005). 5-6 Yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Pekkarakaş, E. (2010). 3-6 Yaş çocukların babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile eğitime katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Poyraz, M. (2007). Babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Saygılı, S. ve Çankırılı, A. (2013). *Anne olma sanatı*. Zafer Yayınları, İstanbul.
- Seçer, Z., Çeliköz, N., Yaşa, S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 425–439.
- Semerci, B. (1999). *Çocuk ve adolesanda tik bozuklukları. Ben hasta değilim*. Ed.: Aysel Ekşi, Nobel Tıp Kitapevleri, İstanbul, ss.320-323.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Pegem Akademi, Ankara.
- Sertelin, Ç. (2003). Ebeveyn tutumlarının sosyo-kültürel yapı ve aile fonksiyonları ile ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Seven, S. (2008). *Çocuk ruh sağlığı*. Pegem Akademi, Ankara.
- Shaw, D.S., Owens, E. B., Vondra, J. I. & Kennan, K. (1996). Early risk factors and pathways in the development of early disruptive behavior problems. *Development And Psychopathology*, 8(4), 679-699.
- Singh S. & De Man, A. (1991). Maternal attitudes of indian women: a study of gender differences. *Social Behavior And Personality: An International Journal*, 19, 297-304.
- Şahin, H. (2004). Öfke denetimi eğitiminin çocuklarda gözlenen saldırgan davranışlar üzerindeki etkisi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, H. (2009). *Psikoseksüel gelişim, eğitim psikolojisi*. Ed.: Y. Özbay Ve S. Erkan, Pegem Akademi, Ankara, ss. 67-99.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2007). Annelerin eğitim durumunun çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Ege Pediatri Bülteni*, 14(3), 145-151.
- Şanlı, D. ve Öztürk C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48.
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, ergen ve anne baba*. Çantay Yayınları, İstanbul.
- Şendil, G. ve Kaya Balkan, İ. (2005). *Anne baba olmak*. Morpa, İstanbul.
- Tekiner, Ö. (1996). Okul öncesi eğitimin önemi ve çocuğa kazandırdıkları. *Milli Eğitim Dergisi*, 132, 1-10.
- Tezel Şahin, F. ve Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarında aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30.

- Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2008). 5-6 Yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Yaz 6*(3), 395-414.
- Toker, D. E. ve Hocaoglu, Ç. (2009). Yeme bozuklukları ve aile yapısı: Bir gözden geçirme. *Düşünen Adam*, 22(1-4), 36-42.
- Tortumluoglu, G. (1999). Annelerin aile kavramını algılaması ve bunun çocuk yetiştirme tutumuna etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Turan, Z. (2004). *Ailede ruh sağlığı, çocukta ruh sağlığı, uyum bozukluğu*, Ed.: Y. Uzuner, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, ss. 52-53.
- Turaşlı, N.K. (2008). Okul öncesi eğitiminin kapsamı ve önemi. *Okul öncesi eğitime giriş*, Ed.: G. Haktanır, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Turner, P.H & Haris, M. B. (1984). Parental attitudes and preschool childrens social competence. *The Journal Of Genetic Psychology*, 144, 105-113.
- Tuzgöl, M. (1998). Ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uluocak, G. P. ve Bulut, İ. (2011). Aile terapilerinin feminist teori açısından incelenmesi. *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi*, 7(24), 9-24.
- Von Der Lippe, A. (1999). The impact of maternal schooling and occupation on child-rearing attitudes and behaviours in low income neighbourhoods in Cairo, Egypt. *International Journal Of Behavioral Development*, 23 (3), 703-729.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk eğitimi el kitabı*. Remzi Yayınevi, Ankara.
- Yavuzer, H. (2006). *Ana-baba okulu*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (2008). *Çocuk psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (2013). *Ana-baba ve çocuk*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yılmaz, V. (2004). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına anneannelerin etkilerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, Y. (2007). Anne baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarıları ve özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yörükoğlu, A. (1978). *Çocuk ruh sağlığı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

Yörükoğlu, A. (2014). *Çocuk ruh sağlığı*. Özgür Yayınları, İstanbul.

Yumuş, M. (2013). Okul öncesi eğitimcilerin 36 - 72 ay aralığındaki çocukların davranış problemleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve başa çıkma stratejilerinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

<https://abdullahkalkan.tr.gg/AI%26%23305%3B%26%23351%3Bkanl%26%23305%3Bk-Bozukluklar%26%23305%3B.htm> (11.05.2017)

https://prezi.com/m/p_moy_insfjw/duygu-davrans-bozuklugu/ (13.05.2017)

<https://indigodergisi.com/2014/03/cocuklarda-uyum-davranis-bozukluklari-ve-oneriler/>. (12.05.2017)

<http://www.izmirpsikolog.com/cocuklarda-davranis-bozuklugunda-cozum-icin-bilinmesi-gerekenler/> (09.05.2017)

<http://www.konusmaterapistim.com/tr/icerik/42/kekemelik-hakkinda-bilinmesi-gerekenler> (13.05.2017).

<http://www.pedagojidernegi.com/icerik.asp?ID=41> (14.05.2017)

http://www.rehabilitasyon.com/action/makale/1/Cocuklarda_Alt_Islatma-9482 (12.05.2017)

<http://sahakyan-nunyan.k12.tr/anasinifi/okul-oncesi-cocuklarda-inat-davranisi/> (11.05.2017)

www.dengetipmerkezi.com/tikbozuklugu.pdf (13.05.2017)

<http://www.turkpdr.com/makale/ozel-egitim/tirnak-yeme-aliskanligi.htm> (13.05.2017)

8. EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Sayın Anne ve Babalar;

Araştırma için bütün soruların içtenlikle cevaplandırılması çok önemlidir. Desteğiniz için teşekkür ederim.

1. Çocuğun Cinsiyeti: Kız () Erkek ()

2. Ölçeği dolduran kişi: Anne () Baba ()

3. Ekonomik durumunuz:

750 TL ve altı () 751-1400 TL () 1401 – 2000 TL ()

2001- 3000 TL () 3001 TL ve üstü ()

4. Çocuğun sahip olduğu kardeş sayısı:

1 () yaşı: 2 () yaşları: 3 () yaşları Daha Fazla () yaşları:

5. Kaçınıcı çocuğunuz: İlk () İkinci () Üçüncü () Diğer.

6. Çocuğun ebeveyn bilgileri:

ANNE

BABA _____

Yaşı:

Yaşı:

20-30 ()

31-40 ()

20-30 ()

31-40 ()

41-50 ()

51 ve üstü ()

41-50 ()

51 ve üstü ()

Eğitim durumu:

Eğitim durumu:

Yüksek lisans () Lisans ()

Yüksek lisans () **Lisans** ()

Önlisans () Lise ()

Önlisans () Lise ()

Ortaokul () İlkokul ()

Ortaokul () İlkokul ()

Mesleği:.....

Mesleği:.....

Medeni durumu:

Medeni durumu:

Evli () Boşanmış () Ayrı yaşıyor ()

Evli () Boşanmış () Ayrı yaşıyor ()

7. Ayrı yaşıyorsanız çocuk kiminle yaşıyor?

8. Kendi evinizde mi oturuyorsunuz? Evet () Hayır ()

9. Çocuğunuzun kendine ait bir odası var mı? Evet () Hayır ()

10. Çocuğunuzun herhangi bir kronik hastalığı var mı? Evet () Hayır ()

Varsa hangi hastalık olduğunu yazar mısınız?

Ek 2. Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği (OÖDSTÖ)

Çocuğun

İsmi:.....

Tarihi :

Çocuğun

Okulunun Adı:.....

Soyadı:.....

Çocuğu Doğum günü :

Cinsiyeti:

Çocuğun Yaşı :

.....

Değerlendirenin Ünvanı:

.....

Değerlendiren kişinin çocukla çalıştığı süre (ay veya hafta) :

Aşağıda okul öncesi çocuklarda sıklıkla gözlemlenen davranışların tanımları sıralanmıştır.

§ Her cümlenin karşısında üç ayrı sütunda “Doğru Değil”, “Bazen Doğru”, “Kesinlikle Doğru” ifadeleri bulunmaktadır.

§ Eğer çocuk cümlede tanımlanan davranışta **sıklıkla** veya **yüksek derecede** bulunuyorsa, “**Kesinlikle Doğru**” sütununun altındaki bölüme **X** işareti koyunuz.

§ Eğer çocuk cümlede tanımlanan davranışta daha **az sıklıkla** veya **daha az derecede** bulunuyorsa, “**Bazen Doğru**” sütununun altındaki bölüme **X** işareti koyunuz.

§ Eğer çocuk sizin gözlemlerinize göre cümlede tanımlanan davranışta **bulunmuyorsa**, “**Doğru Değil**” sütununun altındaki bölüme **X** işareti koyunuz.

§ Her cümlenin karşısına sadece bir **X** işareti koyunuz.

		Doğru Değil	Bazen Doğru	Kesinlikle
1.	Sakince duramaz. Koşturur veya olduğu yerde zıplar.			
2.	Kıpır Kıpırdır.			
3.	Kendisinin ya da başkalarının eşyalarına zarar verir.			
4.	Diğer çocuklarla kavga eder.			
5.	Diğer çocuklar tarafından çok sevilmez			
6.	Endişelidir. Pek çok şeyi			
7.	İşlerini kendi başına yapmaya meyillidir. Yalnızlığı sever.			
8.	Çabuk kızabilir. Kafasının tası çabucak atar.			
9.	Perişan, ağlamaklı veya üzüntülüdür.			
10.	Vücudunda veya yüzünde seğirme, tik ve kişisel özellikler vardır.			
11.	Parmaklarını ve tırnaklarını yer.			
12.	Söz dinlemez.			
13.	Konsantrasyonu iyi değildir, dikkat süresi kısıtlıdır.			
14.	Yeni şeylerden ve durumlardan korkmaya meyillidir.			
15.	Huysuz veya aşırı titizdir.			
16.	Yalan söyler.			
17.	Bu okul yılında çişini ya da kakasını kaçırdı.			
18.	Kekeliyor veya pepeliyor			
19.	Başka bir konuşma bozukluğu var.			
20.	Diğer çocuklara zorbalık ediyor.			
21.	Dikkatsiz			
22.	Oyuncaklarını paylaşmaz.			
23.	Kolayca ağlar.			
24.	Diğerlerini suçlar.			
25.	Kolayca vazgeçer.			
26.	Diğerlerine karşı bencildir.			
27.	Alışılmadık seksüel davranışları var			
28.	Diğer çocukları tekmeler, ısırır onlara vurur.			
29.	Boşluğa bakar.			
30.	Sizce bu çocukta davranış sorunları var mıdır?			

Kaynak: Dursun A. (2010). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleriyle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Ek 3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)

Aşağıda çocuğunuz ve aileniz ile ilgili sorular bulunmaktadır. İfadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece kendi görüşünüzü işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için, bütün soruların cevaplandırılması çok önemli bir noktadır. Onun için, bazı ifadeler birbirine benzer dahi olsa, yine de cevaplandırmanızı rica ederim.

Aşağıda verilen ifadeleri okuyarak **sizin için uygun olan rakamı daire içine** alınız

	Çok Uygun Buluyorum	Oldukça Uygun Buluyorum	Biraz Uygun Buluyorum	Hiç Uygun Bulmuyorum
1. Çocuk yorucu ve zor işlerden korunmalıdır.	4	3	2	1
2. Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.	4	3	2	1
3. Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.	4	3	2	1
4. Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.	4	3	2	1
5. Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse o kadar iyi terbiye edilebilir.	4	3	2	1
6. Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.	4	3	2	1
7. Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki zamanını boşa geçirmesi affedilemez.	4	3	2	1
8. Babalar biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.	4	3	2	1
9. Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeter derecede özgür olmasıdır.	4	3	2	1
10. Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.	4	3	2	1
11. Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.	4	3	2	1

12. Daima koştururan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir kişi olacaktır.	4	3	2	1
13. Büyükler çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlattırsa, evdeki düzen daha düzgün, daha akıcı olur.	4	3	2	1
14. çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek bir annenin görevidir.	4	3	2	1
15. anne- babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.	4	3	2	1
16. bütün genç anneler, bebek bakımından beceriksiz olacaklarından korkarlar.	4	3	2	1
17. eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa, hangi anne olursa olsun sonunda çocuklar sinirine dokunur.	4	3	2	1
18. Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklememeli, biraz da kendileri çocuklarına uymalıdır.	4	3	2	1
19. eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babaların daha anlayışlı olmalarını dilerlerdi.	4	3	2	1
20. bir çocuğa ne olursa olsun dövüşmekten kaçınması gerektiği öğretilmelidir.	4	3	2	1
21. Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde annenin tepesinin atması çok normaldir.	4	3	2	1
22. eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorlarsa, bunu anne babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.	4	3	2	1
23. anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.	4	3	2	1
24. çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.	4	3	2	1
25. küçük bir çocuk cinsiyet konusundan sakınmalıdır.	4	3	2	1
26. bir annenin çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır.	4	3	2	1
27. uyanık bir anne baba, çocuğunun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.	4	3	2	1
28. Çocuklar, anne-babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.	4	3	2	1
29. eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilirse büsbütün şikayetçi olurlar.	4	3	2	1
30. Sert terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.	4	3	2	1

31. Genç bir kadın henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kapılır.	4	3	2	1
32. Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.	4	3	2	1
33. Babalar daha az bencil olsalar kendilerine düşen görevi yaparlardı.	4	3	2	1
34. İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.	4	3	2	1
35. Bir çocuğa, anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.	4	3	2	1
36. çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.	4	3	2	1
37. Çocuklardan sık sık kendilerinden ödün vermelerini, anne- babaya uymalarını istemek doğru değildir.	4	3	2	1
38. çoğu anne bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.	4	3	2	1
39. Bir çocuğa başı derde girdiğinde dövüşmek yerine büyüklerine başvurması öğretilmelidir.	4	3	2	1
40. Anne- baba arasındaki bazı konular hafif bir tartışma ile çözümlenemezler.	4	3	2	1
41. ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kişinin kendi evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.	4	3	2	1
42. Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.	4	3	2	1
43. Oğlan ve kız çocuklarının birbirlerini soyunurken görmemeleri gerekir.	4	3	2	1
44. Çocukların sorunlarına eğilerseniz, sizi oyalamak için bir çok masal uydururlar.	4	3	2	1
45. Eğer anne-babalar çocukları ile şakalaşıp beraber eğlenirlerse çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha çok yönelirler.	4	3	2	1
46. Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar onlara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar.	4	3	2	1
47. Bir çocuk eninde sonunda anne-babasıninkinden daha üstün bir akla sahip olamayacağını öğrenir.	4	3	2	1
48. Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu, babanın evde kendine düşen görevi iyi yapmamasından ileri geliyordur.	4	3	2	1

49. Genç bir anne için bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.	4	3	2	1
50. Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoş görü ile karşılanamaz.	4	3	2	1
51. Anne-babalar çocuklarını hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.	4	3	2	1
52. Akıllı bir kadın yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.	4	3	2	1
53. Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması lazımdır.	4	3	2	1
54. Kendi haklarına sahip olabilmesi için, bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.	4	3	2	1
55. Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusunu verir.	4	3	2	1
56. Eğer anne kollarını sıvar, bütün yükü sırtına alırsa, tüm aile rahat eder.	4	3	2	1
57. Anne- babalar çocuklarını kendi kendine oluşturdıkları güveni sarsabilecek bütün güç işlerden sakınmalıdırlar.	4	3	2	1
58. Çocuklar aslında sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.	4	3	2	1
59. Çocukların toplantılarıyla, kız- erkek arkadaşlıklarıyla ve eğlenceleriyle ilgilenen anne- babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.	4	3	2	1
60. Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.	4	3	2	1

Kaynak: Kaya, A. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Anne - Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ek 4. Etik Kurul Raporu

[illegible]

AÇILANA, BİR FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIRAN BOMBA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLMİŞ ENSTİTÜ SEKRETERBÜROSU TARAFINDAN GÖRÜLMEKTEDİR.

1. Isabel 2. Sofia Bayla 3. Dina 4. Enay 5. Dany 6. Sany 7. Torina 8. Dany
 9. 10. Bayla 11. Dina 12. Enay 13. Dany 14. Sany 15. Torina 16. Dany
 17. 18. Bayla 19. Dina 20. Enay 21. Dany 22. Sany 23. Torina 24. Dany

1272-5086

Ek 5. Karaman Valiliği Anket İzin Belgesi

T.C.
KARAMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99371540-44-E.15076906
Konu : Anket İzni

27/09/2017

VALİLİK MAKAMINA
KARAMAN

İlgi : a) Çağ Üniversitesinin 14.09.2017 tarih ve 837 sayılı yazısı.
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarih ve 2012/13 sayılı genelgeleri.

Çağ Üniversitesi Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında devam etmekte olan 201510011 numaralı Yasin ULU' nun "Okulöncesi yaş grubu çocuklarına davranış problemleriyle anne baba tutumları arasındaki ilişkisinin incelenmesi " konulu tezi ile ilgili olarak merkez ve ilçelerde bulunan bakanlığımıza bağlı okullarda çalışma yapma isteği belirtilmiştir.

Söz konusu proje çalışması komisyonumuzca incelenmiştir ve projenin müdürlüğümüze bağlı okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanmasında herhangi bir sakınca görülmemiştir. Anket inceleme komisyonunca onaylanmış ve isteğe bağlı olarak uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mevlüt KUNTOĞLU
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
27/09/2017

Mustafa TÜRKCAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Sakabaşı Mh.Yeni Hükümet Konağı C BLKARAMAN

Bilgi İçin :M.NUR

Telefon

: (0 338) 213 16 66 / 178 Fax : (0 338) 212 27 83

Web : <http://karaman.meb.gov.tr>

e-mail : strateji70@meb.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9a99-bc60-3220-9882-aaa4 kodu ile teyit edilebilir

Ek 6. MEB Anket İzin Belgesi

T.C.
KARAMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99371540-44-E.15264285
Konu: Araştırma İzni

28.09.2017

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
MERSİN

İlgi : a) 14.09.2017 tarih ve 837 sayılı yazınız
b) Valilik Makamı'nın 27.09.2017 tarih ve 15076906 sayılı onayı.

İlgi (a) yazınız ile müdürlüğümüze bağlı okulöncesi okullarımızda "Okulöncesi yaş grubu çocuklarına davranış problemleriyle anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi " konulu, Üniversitemiz Psikoloji tezli yüksek lisans programında devam etmekte olan 201510011 numaralı Yasin ULU 'nun anket yapma isteği Valilik Makamının ilgi (b) onayı ile uygun görülmüştür. Onayda belirtilen şartların uygulanması halinde anket yapılması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Nurettin DOĞAN
İl Millî Eğitim Müdür V.

Ek: Valilik Oluru (1 Adet)

Sakabaşı Mh. Yeni Hükümet Konagı C BLKARAMAN
Bilgi için : M.NUR (V.H.K.L.)
Web : <http://karaman.meb.gov.tr>

Telefon : (0 338) 213 16 66 / 178 Fax : (0 338) 212 27 83
e-mail : strateji70@meb.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakorgu.meb.gov.tr> adresinden ebc5-c543-3818-8c66-99ed kodu ile teyit edilebilir.

Ek 7. Tez Anket İzin Yazısı

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ

SAYI : 23867972/837
KONU: Tez Anket İzin Hakkında

14 Eylül 2017

KARAMAN İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NE

KARAMAN

1. Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında kayıtlı olup, halen kaydı tez aşamasında devam etmekte olan 201510011 numaralı YASİN ULU, "Okulöncesi yaş grubu çocukların davranış problemleriyle anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi" konulu tez çalışmasını halen yürütmektedir.
 2. Adı geçen öğrenci bu tez çalışması kapsamında Karaman İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okulöncesi eğitim kurumlarına kişisel bilgi formu, okul öncesi davranış sorunları tarama ölçeği (OÖDSTÖ), aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği (PARI) bilgilerini kullanarak kopyası Ek' lerde sunulan bir anket uygulamasını 14.09.2017-29.09.2017 tarihleri arası uygulanacak şekilde veri toplamak üzere anket uygulamasını yapmak istemektedir. Tez danışmanı Dicle Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre AYNA' dır.
 3. Adı geçen öğrenci bu tez çalışması kapsamında yukarıda belirtilen anketi uygulayabilmesi için gerekli iznin verilmesi makamlarının tensiplerine maruzdur.
- Arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOC
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

EKLERİ: 7 (Yedi) Sayfa Anket Formları.

www.cag.edu.tr

Adana Mersin yolu üzeri Yaşar Bayboğan Kampüsü 33800 Yenice/MERSİN - Faks: 0 (324) 651 48 11 | e-mail: cag@cag.edu.tr

444 1 CAG

9. ÖZGEÇMİŞ

1983 Yılında Aksaray’da doğan Yasin ULU, sırasıyla Aksaray Zafer İlköğretim Okulu, Aksaray Lisesi ve son olarak da Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’ndeki (Lisans) başarılarıyla toplam 6 Onur Belgesi ile bölümden mezun olmuştur.

Lise yıllarıyla birlikte adım atmaya başladığı özel sektörün perakendecilik kolunda yöneticilik & idarecilik görevlerinde de çalışmış olup, 15 yıldan fazla iş tecrübesi bulunmaktadır. Halen eğitimine çeşitli kurum ve Üniversitelerde devam etmekte olan Ulu; BDT (*Bilişsel Davranışçı Terapi*) tekniğinin resmi uygulayıcılığı ve öğreticiliğini yapma yetkisine sahiptir. Bunun dışında Objektif Testler Uygulayıcılığı, Projektif Testler Uygulayıcılığı, WISC-R, MMPI ve TAT&CAT gibi önemli test tekniklerinin resmi uygulayıcılıklarını da yapma yetkisine sahiptir. Psikoloji Bölümü Yüksek Lisans Programına devam ettiği sırada, katıldığı eğitim ve seanslarda Psikolog & Danışan ilişkilerini canlı canlı görme fırsatı bulmuştur. “*Kişilik Bozukluklarında Klinik Görünüm ve Görüşme Teknikleri*” konusunda alanına (Özellikle Psikopati) hâkim olan ve çeşitli üniversitelerde görev yapmış, ülkemizin bu alanda tanınan ismi, merhum Klinik ve Adli Psikolog Yrd. Doç. Dr. Alper ENGELER’ den klinik görüşme teknikleri hakkında eğitimler almıştır. İlerleyen dönemlerde hâkim olduğu alanla ilgili bir kitap projesi de bulunan Ulu, evli ve 1 çocuk babasıdır.

İLETİŞİM: yasinulu83@gmail.com